

238 Δ 216
ΠΟΙΚΙΛΑ

ΗΤΟΙ

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΔΙΓΑΜΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΧΑΣΜΩΔΙΑΣ

Ἐκ τῶν νεωτάτων πηγῶν

ΤΠΟ

Π. Α. ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ

ΕΚ ΡΥΣΙΟΥ

Μαθητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληγεμπορικῆς Σχολῆς.

«Δόσις ὀλίγη τε φίλη τε»
(Ὁδ. Ζ. 208)

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ

(Ὁδὸς Περμπτοπαζάρου ἀριθ. 3).

1872.

ΤΩ

ΠΑΝΟΣΙΟΛΟΓΙΩΤΑΤΩ

ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ

ΔΩΡΟΘΕΩ ΕΥΕΛΠΙΔΗ

ΜΕΓΑΛΩ ΠΡΩΤΟΞΥΓΚΕΛΛΩ

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΤΗΝ ΔΕ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

Εὐσεβάστως

Ἀνατίθησιν

Ὁ Ἐκδότης.

Πανοσιολογιώτατε!

Τόδε τὸ σμικρὸν ἔργον ἀπαρχὴν τῶν ἐμῶν πόνων ἐκδοῦ-
ναι προτιθέμενος, μηδενὶ ἡγούμην χρῆναι ἑτέρῳ ἢ Σοὶ ἀ-
ναθεῖναι, ἐλάχιστον οὕτω τοῦ ὀφειλομένου τῆς εὐγνωμοσύ-
νης φόρου μέρος ἀποτίνων, ἀνθ' ὧν ἐποίησας καὶ οὐ παύη
εὐεργεσιῶν ἐμοί τε ποιῶν καὶ τῇ κοινῇ πατρίδι. Ἄλλ' ἢ τῆς
προσφορᾶς σμικρότης ἐπεῖχέ με καὶ οὐκ ἂν ἐτόλμων, εἰμὴ
ἀνελογισάμην ὡς οὐκ εἰς τὸ προσφερόμενον, ἀλλ' εἰς τὴν
τοῦ προσφέροντος μᾶλλον ἀποβλέψοιο γνῶμην.

Ὅ ἐσαεὶ εὐγνωμονῶν

Π. Α. ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Τοῖς ἐντευξομένοις.

Ἐκ τῆς συνηθείας τοῦ νὰ προτάσσωσιν οἱ μέλλοντες νὰ ἐκδώσωσί τι πρόλογόν τινα δικαιολογητικόν τῆς ἐπιχειρήσεώς των παρασυρόμενος καὶ γώ, ἀναγκάζομαι ὀλίγα τιὰ νὰ εἶπω εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ παρόντος. Καὶ ὅτι μὲν παρωρμήθην εἰς τὴν ἔκδοσιν ὑπὸ τῶν φίλων, οἵτινες δῆθεν ἐνέκειντό μοι, ὡς τετριμμένον τὸ ἀφίνω, νὰ ὑποπτευθῶσι δὲ πάλιν οἱ κύριοι ἀναγνώσται ὅτι κερδοσκοπία τις ἦν τὸ ἐλατήριον διστάζω νὰ πιστεύσω τοῦτο, ἄλλως τε καὶ διότι τὸ περιεχόμενον τοῦ παρόντος δὲν εἶναι τοιαύτης φύσεως. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἔπαθον οἶόν τι καὶ οἱ νεόπλουτοι, οἵτινες ἐκ τῆς πρῶν πενίας των πρῶτον ἤδη βλέποντες πλοῦτη καὶ ἀγαθὰ καὶ ἐκπλαγέντες ζητοῦσι διὰ παντοίων τρόπων νὰ κάμωσιν ἐπίδειξιν τούτων. Πρῶτον ἤδη γευσάμενος καθαρᾶς καὶ ἀρκούσης πνευματικῆς τροφῆς κατόπιν τῶν προτέρων ψυχίων, ἃ μόνον οὐκ ἐᾷ ἀποθνήσκειν, ἰσχὺν δ' οὐκ ἐντίθησιν, ἐθαύμασα καὶ δικαίως οἷας ἡδονῆς ἄπειρος ἤμην, οἱ δὲ ἐκπεπληγμένοι ὀφθαλμοί μου δὲν ἠδύναντο νὰ πιστεύσωσι τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀνοιχθέντας ἀνεκτιμήτους θησαυροὺς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Χαίρων λοιπὸν ἐπὶ τῇ ἀφθόνῳ τούτων ἀπολαύσει μετὰ τὴν προτέραν μάλιστα ἔνδειαν καὶ θέλων νὰ κάμω καὶ ἄλλους μετόχους τῆς πνευματικῆς ταύτης εὐωχίας, ἵνα ἴδωσι καὶ θαυμάσωσι τὸ κάλλος καὶ τὴν χάριν τοῦ προγονικοῦ ἡμῶν πλοῦτου, ἐφ' ᾧ ἄλλοι ἐν-

τροφῶσιν, ἐπιδείκνυμαι λαμπράν τινα ἔλχυστικὴν εἰκόνα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς κλειδός, δι' ἧς καὶ μόνης δύναται τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν πνευματικὸν θησαυρὸν, τῆς γλώσσης ἐκείνης, δι' ἧς ἐξεδηλώθη ὅ,τι μέγα καὶ ὑψηλὸν ἐγέννησεν ἀνθρωπίνῃ διάνοια, καὶ ἦν ἐδέησε νὰ ἐνδυθῇ καὶ ὁ χριστιανισμὸς αὐτός, ἵνα περιέλθῃ τὸν κόσμον, ἦν καὶ μόνῃν ἐσώσαμεν κληρονομίαν ἐκ τοῦ πελάγους τόσων αἰώνων.

Ἡ ἔλλειψις δὲ πραγματείας οὕτω ἐκτεταμένης περὶ τοῦ Δίγαμμα καὶ Χασμωδίας μὲ παρώρμησαν καὶ εἰς τὴν ἐκδόσιν τούτων.

Περαίνων δὲ τὸν λόγον καθήκον μου θεωρῶ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Σ. Καθηγητὴν Κ. Γ. Ν. Τσερέπη, παρασχόντα μοι πᾶσαν εὐκολίαν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ προκειμένου ἔργου.

Ἐν τῇ Ἑλληγεμπορικῇ σχολῇ τῇ ἐν Χάλκῃ τῇ 6 Ἰουλίου 1872.

Ἐρρωσθε.

Ὁ ἐκδόστης

Π. Α ΒΑΦΕΙΔΗΣ.

II.

Περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης καὶ τῶν διαλέκτων αὐτῆς.

§. 1. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα κατὰ τὰς ἱστορικὰς ἡμῶν γνώσεις ὤμιλειτο τὸ πρῶτον ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ἑλλάδι, τῇ παραλίᾳ τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ ταῖς μεταξὺ νήσοις, πρῶτως δ' ἐξετάθη διὰ τῶν ἀποικίων εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν, Σικελίαν καὶ εἰς χώρας τινὰς τῆς Ἀφρικῆς (Κυρήνην) καὶ Γαλλίας (Μασσαλίαν). Ἐκέκτηντο δὲ αὐταὶ αἱ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοικούμεναι χῶραι πάσας τὰς ιδιότητας τὰς ἐπιτηδεῖας εἰς τὸ νὰ διεγείρωσι ζωηρῶς τὸ αἶσθημα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ τὴν εὐφυῆ διαφορωτάτας νὰ δώσωσι διευθύνσεις, συνελόντι δ' εἶπειν, εἰς τὸ νὰ μορφώσωσι τοὺς ἀθρώπους σωματικῶς καὶ πνευματικῶς (καλοὺς κάγαθούς). Ἐν αὐταῖς εὐρίσκομεν τὴν μέγιστην ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος, ὄρη καὶ πεδιάδας, ξηρὰν, παράλια καὶ νήσους ἐν ἀποτόμῳ ἀντιθέσει, χώρας εὐφόρους παρεχούσας τοῖς κατοικοῖς ἀπόνως πλουσίαν τροφήν, καὶ λυπρὰς καὶ τραχείας μετὰ μεγάλου πόνου τὰ πρὸς τὸ ζῆν αὐτοῖς πορίζουσας, καὶ οὐρανὸν ἀλλαχῶ μὲν λαμπρὸν καὶ αἴθριον, ἀλλαχῶ δὲ νεφελώδη. Ἰπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι χῶραι κατέχουσαι ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος τὸ μέσον μεταξὺ τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἐν αἷς εὐρηται ἡ ἀπότομος τῆς φύσεως ἀντίθεσις. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῶν χωρῶν ἔπρεπεν ἀναγκαιῶς μεγάλην ἴσκησιν ἐπιβροῆν εἰς τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν τοῦ ἔθνους ἀνάπτυξιν καὶ μεγάλην νὰ παραγάγῃ ποικιλίαν εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, τὰ ἦθη, τὸν βίον καὶ τὴν ὄλην πνευματικὴν μόρφωσιν. Τὰ πολλὰ παράλια, αἱ νῆσοι, χερσονήσοι, ἰσθμοὶ καὶ λιμένες ἦσαν ἐπιτήδεια νὰ ἐμβάλωσι τοῖς κατοικοῖς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπιμιξίαν τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ μετὰ

των ξένων ἐθνῶν, ἐξ οὗ ἐμπορικαὶ συνεδέθησαν σχέσεις, ἰδέαι ἀμοιβαίως ἀντηλλάγησαν καὶ τὸ πνεῦμα ἐγένετο ἐπιτηδεῖον πρὸς παραδοχὴν τοῦ πολιτισμοῦ ξένων λαῶν.

§. 2. Ἐκ τῶν πολλῶν πνευματικῶν προτερημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐξέχουσι τὰ ἐξῆς τρία, ὅπως ἰδιάζοντα εἰς αὐτό· 1) ἡ ἰσχυρὰ ἐνέργεια καὶ δραστηριότης, δι' ἧς οἱ Ἕλληνες καταβάλλοντες πάντα τὰ εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπιχειρήσεις παρουσιαζόμενα ἐμπόδια, ἐξετέλουν τὰ ἐπιχειρηθέντα ἔργα καὶ τὸ ἀπὸ τῶν ξένων ληφθὲν δισκεύαζον ἐξ ἀρχῆς πάλιν καὶ μετέπλαττον οὕτως, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζηται πλέον ὡς τι ἐξωθεν ἔλθον, ἀλλὰ νὰ φαίνεται ὡς ἀναφυὲν ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τῶν Ἑλλήνων. 2) ἡ ἀνεξάντητος πλουσία φαντασία, ἧτις παρήγαγε τὰ λαμπρὰ ἔργα τῆς τε ποιήσεως καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου καὶ τῶν πλαστικῶν τεχνῶν καὶ 3) ἡ λεπτὴ αἴσθησις τοῦ καλοῦ καὶ χαρίεντος, ἡ παρακολουθοῦσα εἰς πᾶν ὅ,τι ἐποιοῦν καὶ διεννοῦντο, δι' ἧς εὕρισκον τὸ ὀρθὸν μέτρον καὶ ἧτις παρεῖχε τοῖς ἔργοις αὐτῶν τὸ τέλειον, ὅπερ μέχρι τοῦδε θαυμάζομεν.

§. 3. Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν αἱ ἐξωτερικαὶ σχέσεις καὶ περιστάσεις εὐνόησαν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ καὶ μόρφωσιν, οὐδέποτε ἤθελεν ὑψωθῆ εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο τοῦ πνευματικοῦ βίου, ἂν δὲν εἶχε γλῶσσαν, ἧτις ἐκείνη τὴν μεγίστην ἐπιτηδειότητα πρὸς μόρφωσιν, μέγιστον πλοῦτον γραμματικῶν τύπων, δι' ὧν ἠδύναντο νὰ ἐκφρασθῶσι τὰ λεπτότατα διανοήματα καὶ ἔννοιαι, καὶ σύστημα φθόγγων ἀρμοδιῶν εἰς τὸ νὰ παραγάγῃσι λόγον ἐξέχοντα ἐπὶ τῇ εὐφωνίᾳ καὶ συμμετρίᾳ. Πῶς ἡ γλῶσσα αὕτη βαθυμυθὸν ἀνεπτύχθη δὲν ἠξέρομεν, διότι ἐν τοῖς παλαιτάτοις μνημείοις τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, τοῖς ὀμηρικοῖς ἔπεσι, εὕρισκόμεν ταύτην τόσοον μεμορφωμένην καὶ τελείαν, ὥστε μεταγενεστέρως ἂν καὶ διὰ τῆς γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ πεζοῦ λόγου προσέλαβε μεγαλειτέραν ποικιλίαν εἰς τὴν σύνταξιν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν περιόδων, ἔπαθεν ὅμως ἀρκούντως εἰς τὴν κλίσιν καὶ τὴν σύνθεσιν. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρεύνης τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας εἶναι ἀναντιρρήτως ἀποδοεδιγμένον ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι κλῶν τοῦ μεγάλου Ἰνδογερμανικοῦ στελέχους, ὅπερ τὴν ἀρχὴν ῥίζωθεν ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ, ἐξηπλώθη εἴτα διὰ πολλῶν κλωνῶν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην καὶ

ἐκτὸς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης περιλαμβάνει τὴν Ἰνδικήν, περσικὴν, ἰταλικὴν, κελτικὴν, γερμανικὴν, λεττικὴν καὶ σλαβικὴν. Μ' ὅλας τὰς διαφορὰς τούτων τῶν γλωσσῶν, εὕρισκεται ὅμως ἐν ταῖς πρωτοτύποις λέξεσι καὶ ἰδίως ἐν τῇ αὐτῶν γραμματικῇ κατασκευῇ, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῷ συστήματι τῶν φθόγγων καὶ τοῖς τύποις τῆς κλίσεως καὶ πρραγωγῆς μεγίστη ὁμοιότης, ἐξ ἧς γινώσκεται ὅτι πᾶσα ἡ ὕλη τούτων τῶν γλωσσῶν προῆλθεν ἐκ τινος ἀρχεγόνου γλώσσης. Μεταξὺ τῶν εἰς τὴν Ἰνδογερμανικὴν οἰκογένειαν ἀνηκουσῶν συγγενῶν γλωσσῶν μεγίστην δεικνύουσι τὴν συγγένειαν ἐν ταῖς πρωτοτύποις λέξεσι καὶ ἰδίως ἐν τῇ γραμματικῇ κατασκευῇ ἡ ἀρχαία Ἰνδική, ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινικὴ. Πιστότατα δὲ ἐτήρησε τὸν χαρακτῆρα τῆς πρωτογόνου γλώσσης ἡ ἀρχαία Ἰνδικὴ ἢτοι ἡ Σανσκριτικὴ, εἴτα ἔπεται ἡ Λατινικὴ, καὶ τελευταία ἡ ἑλληνικὴ. Πῶς ἔχει ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα πρὸς τὴν σανσκριτικὴν δι' ὀλίγων θὰ παραστήσωμεν.

§. 4. Ὡς πρὸς τὰ φωνήεντα καὶ τὰς διφθόγγους λείπεται ἡ σανσκριτικὴ πολλὴ τῆς ἑλληνικῆς. Τὸ βραχὺ a τῆς σανσκριτικῆς ἔσχισεν ἡ ἑλληνικὴ εἰς α, ε, ο, τὸ μακρὸν ā εἰς α, η, ω, τὴν δίφθογγον ē (τουτέστιν ai) εἰς αι, ει, οι, τὴν δίφθογγον āi εἰς α, η, ω, τὴν δίφθογγον ō (τουτέστιν au) εἰς αυ, ευ, ου καὶ τέλος τὴν δίφθογγον āu εἰς αυ καὶ ηυ(1). Ἐκ τούτου ἐπλεονέκτησεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα κατὰ τὴν εὐφωνίαν καὶ τὴν γραμματικὴν κατασκευὴν. Συμφώνων ὅμως ἔχει πλοῦτον ἡ σανσκριτικὴ, ὡς οὐδεμία ἄλλη. ἔχει οὐ μόνον, ὅπως καὶ ἡ ἑλληνικὴ, ψιλὰ δασέα k' p' t', οἷα τῆς ἑλληνικῆς χ, φ, θ (τουτέσι 'k' 'p' 't'), ἀλλὰ καὶ μέσα δασέα g' b' d (2) εἴτα ἔχει δλόκληρον τάζιν συμφώνων λείπουσαν ὅπως τῇ ἑλληνικῇ, δῆλον ὅτι τὰ ὑπερωικά, διαιρούμενα εἰς ἀδάσυντα καὶ δασέα καὶ προφερόμενα tsch, 'tsch, dsch 'dsch: c', c", g', g" πρὸς τούτοις πλὴν τῶν ὀδοντοφώνων t', t', d', d' (=τοῖς ἑλληνικοῖς τ, δ, θ,) ἔχει τέσσαρα γλωσσόφωνα t' t' d' d', λείποντα ὅπως ἐκ τῆς ἑλληνικῆς πρὸς τούτοις πλὴν τῶν ἐνρίνων n καὶ m (=τοῖς ἑλληνικοῖς ν

(1) Τὸ i βραχὺ ἔμεινε καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ i, τὸ ī καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ī, τὸ u ἐπίσης u, τὸ ū u.

(2) Ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀντιστοιχοῦσι πάλιν μετὰ τὰ χ, φ, θ.

καὶ μ) τρία ἄλλα π (1), ἔτι τὰ δασέα j καὶ v, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὄλως ἐξηφανίσθη, τὸ δὲ τελευταῖον διετηρήθη ὡς δίγαμμα (F) ἐν τισι διαλέκτοις, καὶ τέλος ἐκτός [του συνήθους s (=τῷ ἑλληνικῷ σ) ἕτερον μαλακὸν δασύ s καὶ ἕτερον s προφερόμενον ὡς τὸ γερμανικὸν sch (2)]. Παραβαλλομένη ἡ ἑλληνικὴ μὲ τὴν σανσκριτικὴν πρὸς αὐτὴν τὴν μεγάλην πληθὺν τῶν συμφῶνων φαίνεται πτωχὴ, ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι συγγενεῖς γλώσσαι. Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ σανσκριτικὴ κατὰ αὐτὴν τὴν ἐποψὴν τὰ μάλιστα συγγενεῖς πρὸς τὴν Ἰνδογερμανικὴν ἀρχέγονον γλώσσαν, ἢν παραδεκτέον ὅτι εἶχε τὴν μεγίστην ἀφρονίαν φθόγγων καὶ λεκτικῶν τύπων, ἡ ἑλληνικὴ ὁμως ἠντλησεν ἐκ αὐτῆς τῆς πλουσίας ἀρχεγόνου πηγῆς τόσους φθόγγους, ὅσοι ἐξήρκεσαν νὰ σχηματίσωσι λόγον ἀρμονικὸν καὶ σύμμετρον, καθ' ὅσον μάλιστα διὰ τῆς διασχίσεως τῆς A φωνῆς ἀπέφυγε τὴν κοπῶδη μονοτονίαν τῆς σανσκριτικῆς. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μετρίᾳ χρήσει μεταξύ τοῦ λίαν πολλοῦ καὶ τοῦ λίαν ὀλίγου γνωρίζεται τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὅπερ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἤξευρε νὰ ἐπιτυχάνῃ τοῦ ὀρθοῦ μέσου.

§. 5. Ἐν ταῖς κλίσει καὶ ταῖς συζυγίαις εὐρίσκειται μεγάλη συμφωνία μεταξύ τῆς σανσκριτικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς, ἂν καὶ ἡ πρώτη ἐτήρησε πιστότερον τὴν ἀρχικὴν μορφήν τούτων. Ἡ κλίσι καὶ συζυγία ἔχουσιν ἐν ταῖς δύο γλώσσαις τὸν αὐτὸν τύπον, ὅστις ἐν τῇ λατινικῇ ὄλως ἐξηφανίσθη. Ἡ σανσκριτικὴ ὁμως ἔχει πλειοτέρας πτώσεις τῆς ἑλληνικῆς, τὴν ἀφαιρετικὴν, τὴν ὀργανικὴν καὶ τὴν τοπικὴν, ὧν ὀλίγα λείψανα ἐσώθησαν ἐν τῇ ἑλληνικῇ. Πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἑλλειπουσῶν πτώσεων κατέφευγεν ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα συνήθως εἰς τὰς προθέσεις, ὧν ἐστὶ λίαν πλουσία καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν καὶ σύνδεσις μετὰ διαφόρων πτώσεων λίαν λεπτῶς ἐξεπονήθη. Τὸ ῥῆμα ἔχει ἐν ἀμφοτέραις ταῖς γλώσσαις ἐνεργητικὸν, μέσον καὶ παθητικὸν τύπον, ἀόριστον, αὐξήσιν καὶ ἀναδιπλασιασμόν. Ἀμφοτέραι αἱ γλώσσαι ἐξέχουσιν ἐπὶ τῇ ἀκριβεῖ μορφώσει καὶ δηλώσει τῶν

(1) π π = γ πρὸ τῶν οὐρανισκοφῶνων καὶ π.

(2) Τὰ λοιπὰ ἔχει ὡς καὶ ἡ ἑλληνικὴ· k=k, g=γ, p=π, b=β, l=λ, r=ρ.

ἀναφορῶν τοῦ ῥήματος· ἀλλὰ ἡ ἑλληνικὴ δεικνύει ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ ῥήματος μεγαλειτέραν λεπτότητα καὶ δξύτητα, διότι ἐπιμελῶς ποιεῖ διάκρισιν μεταξύ τῶν ἐκ τῆς καθαρᾶς ρίζης τύπων καὶ τῶν παραγομένων ἐκ τῆς ἐπνυξημένης, μεταξύ τῶν τύπων τῶν ἀρκτικῶν καὶ ἱστορικῶν χρόνων, μεταξύ τῶν τύπων τῆς ὑποτακτικῆς τῶν ἀρκτικῶν καὶ τῆς ὑποτακτικῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων (ἥτοι τῆς ὀνομαζομένης Εὐκτικῆς), χρωμένη δὲ τῇ μεταβολῇ τῶν ριζικῶν φωνηέντων τῶν ῥημάτων παρουσιάζει ταῦτα μὲ διάφορον μορφήν καὶ, ὅπερ εἶναι μεγάλης σπουδαιότητος εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς προτάσεως, ἐξετύπωσεν ἐγκλίσεων τύπους ἐκάστῳ τῶν χρόνων ἰδίᾳ. Δυσκόλως δὲ ἤθελεν εὐρεθῆ γλώσσα ἀπεργασαμένη τὴν κατασκευὴν καὶ τὰ συστατικὰ τοῦ ῥήματος ὠραιότερον, εὐστοχώτερον καὶ ἐντελέστερον. Τὸ ἑλληνικὸν ῥῆμα ἰδιάζει εἰς ἑκφρασίαν τῶν λεπτοτάτων ἀναφορῶν τῶν ἐννοιῶν μετὰ καθαρότητος καὶ ἐναργείας. Ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν δὲ οὐδὲ μακρόθεν δύναται νὰ συγκριθῆ ἡ σανσκριτικὴ μὲ τὴν ἑλληνικὴν. Ἡ σανσκριτικὴ ἵσταται ἐνταῦθα ἐν λίαν ταπεινῇ βαθμίδι ἀναπτύξεως, διότι ἡ σύνδεσις τῶν προτάσεων συνίσταται σχεδὸν μόνον εἰς τὴν παράταξιν αὐτῶν, ἰδίως δὲ εἰς τινὰ λίαν βαρεῖαν σύνθεσιν πολλῶν λέξεων εἰς ἓν ὄλον, ὅπερ ἐν ἄλλαις γλώσσαις συνήθως εἰς πλείονας προτάσεις ἀναλύεται, ἐνῶ ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα πάσας τὰς συντακτικὰς σχέσεις καὶ ἰδίως τὴν σύνδεσιν τῶν προτάσεων καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν περιόδων ἐμόρφωσεν ἐπὶ τὸ ὠραιότατον καὶ τεχνικότατον, ὥστε αὕτη (καὶ δύναται τις νὰ τὸ ἰσχυρισθῆ) μεταξύ πασῶν τῶν γλωσσῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν ἐποψὴν κατέχει τὴν πρώτην θέσιν. Προσεκτέον δὲ καὶ εἰς τὸν τονισμόν τῆς ἑλληνικῆς, δι' οὗ χάριν ρυθμικῆς τοῦ λόγου εὐφωνίας δηλοῦται κυρία τις ἐννοια.

§. 6. Καθ' ὅσον πᾶσαι αἱ γλώσσαι ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου φυσικῶς ἀνεπτύχθησαν πνεύματος, συμφωνοῦσιν ὄλων τῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πρὸς ἀλλήλας. Καθ' ὅσον δὲ ἕκαστον ἔθνος κέκτηται διάφορον καὶ ἴδιον χαρακτῆρα, ὅστις τὸ [μὲν ἐκ τῆς χώρας, ἐν ἣ κατοικεῖ, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἐπιμιξίας μὲ ἄλλα ἔθνη, τὸ δὲ ἐκ τῶν πολιτικῶν σχέσεων καὶ περιπετειῶν, τὸ δὲ ἐξ ἄλλων αἰτίων μορφοῦται εἰς μόνιμον καὶ αὐτοτελῆ, ἔχει ἐκάστη γλώσσα ἴδιον διά-

φορον ἀπὸ τῶν ἄλλων γλωσσῶν τύπον τόσον εἰς τὰς λέξεις, ὅσον καὶ εἰς τὸν λόγον. Οὗτος ὁ ἴδιος χαρακτήρ ἀποτελεῖ τὸ ἴδιωμα τῆς γλώσσης. Τὸ ἴδιωμα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης πλεονεκτεῖ μεγάλως ὄλων σχεδὸν τῶν ἄλλων γλωσσῶν, διότι αὕτη ἐλευθέρως καὶ ἡσυχῶς ἀνεπτύχθη ἐκ τῆς νεαρᾶς τοῦ ἔθνους ζωῆς καὶ δὲν ἔπαθεν ἔξωθεν οὐδεμίαν ταρακτικὴν ἐπενέργειαν ἢ καὶ κατέβαλε τοιαύτην ἐπενέργειαν διὰ τῆς ἐν αὐτῇ κειμένης ζωτικῆς δυνάμεως. Ἐν τοῖς ἰδιώμασι τῆς ἑλληνικῆς ἀνήκει π. χ. ἐν τῇ φθογγολογίᾳ ἡ μεγίστη ἀπόκλισις ἀπὸ τῶν δασέων s v j, ἐξ οὗ συνέβη ὥστε τὸ j ὄλως ἐξηφανίσθη, τὸ v ὡς δίγαμμα ἐν τισὶ διαλέκτοις μόνον διεσώθη καὶ τὸ σ πρὸ καὶ ἐν μέσῳ φωνηέντων πολλαπλῶς τὸ μὲν ἐξηφανίσθη, τὸ δὲ ἀντικατεστάθη διὰ τῆς δασείας. Ἐν τέλει λέξεως ἀνέχεται ἡ ἑλληνικὴ ἐκ τῶν συμφώνων μόνον ν, ρ, σ, ψ, ξ, οὗ ἕνεκα ἠναγκάσθη τοὺς ἀρχικοὺς τύπους, οὓς ἡ σανοκριτικὴ καὶ λατινικὴ πιστῶς ἐφύλαξαν, ν' ἀλλοιώσῃ ἢ καὶ κολοβώσῃ. Ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἰδιάζουσι τῇ ἑλληνικῇ οἱ παθητικοὶ τύποι τοῦ ἀορίστου καὶ μέλλοντος εἰς θην, θήσομαι, ὅπως καὶ οἱ τῶν ἐγκλίσεων τύποι δι' ὅλους τοὺς χρόνους. Ἀξιοσημείωτος ἰδιότης ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν χρόνων ῥημάτων τινῶν εἶναι ὅτι ταῦτα συμπληροῦσι τοὺς χρόνους ἐκ διαφόρων πρωτοτύπων ῥημάτων ταῦτασῆμων. Καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις εὐρίσκεται τοῦτο, ἀλλὰ φειδωλότερον. Ἡ πληθὺς τῶν διαφόρων φύλων τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ συχνὴ μετανάστασις καὶ ἡ τούτων πρὸς ἄλληλα ἐπιμῆξις θεωρητέα ὡς ἡ κυρία αἰτία τῆς ἀκανονίστου κατασκευῆς ἐκείνων τῶν ῥημάτων. Πλουσία ἰδιωμάτων εἶνε ἡ ἑλληνικὴ ἐν τῇ συντάξει, εἰς ἧ ἐν μέρει συνετέλεσε καὶ ἡ περίστασις ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς γλώσσης δὲν ἐκωλύθη ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ αὐτῆς κινήσει διὰ τῆς τὸ πᾶν κανονικοῦσας γραφομένης. Ουσιώσασα τὴν ἄκαμπτον κανονικότητα τῆς γραμματικῆς τῇ ζωηρᾷ συλλήψει τῶν παραστάσεων, ἐκέρδησεν ἀφέλειαν, ἀφθονίαν αἰσθητῶν παραστάσεων, καθαρότητα καὶ εὐχέρειαν. Αναφερόμεν μόνον τὴν τὴν ὅσῳ συχνὴν χρῆσιν τῆς κατὰ σύγσειν λεγομένης συντάξεως, πρὸς τοῦτοις τὴν ποικίλην τῶν δοκίμων σύνταξιν τὴν προερχομένην ἐκ τῆς σπουδῆς πρὸς τὴν πλουσίαν ἐνοπιῶν βραχυότητα, καθ' ἣν δύο πράξεις συμπεριλαμβάνονται μᾶλλον συντάξει, ὡς οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς

στρατιῶται ἀπέφυγον καὶ παρόμοια. Ἰδίως δὲ σπουδάζει ἡ ἑλληνικὴ δύο κατὰ τὴν ἐνοπιῶν συμφωνούσας προτάσεις, καὶ ἐξωτερικῶς διὰ τοῦ τύπου νὰ συνδέη καὶ συνεφέλη (ἐλξίς). Καὶ ἡ σπουδὴ πρὸς τὸν ἀντικειμενικὸν τῆς παραστάσεως τρόπον ἀναγνωριστέα ὡς ἰδιότης τῆς ἑλληνικῆς, καθ' ἣν ἐπὶ τὸ ζωηρότερον ὁ πλάγιος λόγος λίαν συχνὰ λαμβάνει τὸν χαρακτήρα τοῦ ὄρθου καὶ αἰ τοῦ παρελθόντος πράξεις καὶ παραστάσεις μεταφέρονται εἰς τὸ παρὸν τοῦ λέγοντος. Καὶ, ἵνα τὰ λοιπὰ παραλείψωμεν, μνημονεύομεν τοῦ μεγάλου πλοῦτος τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὰ λεγόμενα μῦθια (συνδέσμους καὶ ἐπιρρήματα), ἅτινα διὰ τὸ εὐπρόφερτον, ὑγρὸν καὶ μαλακὸν αὐτῶν ἐκφράζουσι τὰς λεπτοτάτας ἀναφορὰς τῶν ἐνοπιῶν καὶ χορηγοῦσι τῷ λόγῳ ζῶν, ἐνάργειαν, ἀκρίθειαν καὶ εὐκρίθειαν.

§. 7. Τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν τῆς ἑλληνικῆς, ἐν ἣ αὕτη ἀκόμη ἦν ἐν ὄλον ἀδιαίρετον, δὲν γνωρίζομεν. Ἢδη ἐν τοῖς παλαιτάτοις μνημείοις τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, τοῖς ὀμηρικοῖς ἔπεσιν, εὐρίσκομεν ὠρισμένην διάλεκτον προελθοῦσαν ἐκ ταύτης. Ἡ ἀρχικῶς κοινὴ σύμπαντι τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει γλῶσσα ἐπόμενον ἦτο φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ πάθῃ πολλὰς ἀλλοιώσεις, ἀφοῦ τὸ ἔθνος ἀφῆκε τὴν αὐτοῦ ἀρχικὴν κατοικίαν καὶ κατόκησεν ἐν χώραις, αἵτινες διάφοροι ἦσαν ὡς πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα καὶ ἐσχημάτιζον μάλις ἐν μέρει καὶ ἀποτόμους πρὸς ἀλλήλας ἀντιθέσεις. Ἐσχηματίσθησαν διάφορα φύλα, ἅπερ κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἤττον διεκρίνοντο ἀλλήλων κατὰ τὰ ἦθη, ἔθιμα, τὴν δίαιταν καὶ μόρφωσιν. Πάντα ταῦτα τὰ φύλα, τὰ ὅποια καίπερ ἐν διαφερούσαις οἰκοῦντα χώραις καὶ ἐν ἀποικίαις ἀπομεμακρυσμέναις τῶν μητροπόλεων, ἐτήρησαν ὁμῶς τὸν αὐτὸν χαρακτήρα εἰς τε τὰ ἦθη καὶ τὴν γλῶσσαν, ἐκλήθησαν κατόπιν τὸ κοινὸν ὄνομα Ἕλληνες. Ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων διαιρεῖται εἰς τρεῖς κυρίους κλάνας: τὴν *Διοδικὴν* διάλεκτον, τὴν *Δωρικὴν* καὶ *Ἰωνικὴν* ἐξ ἧς ἔπειτα προήλθεν ἡ *Αἰτικὴ*. Πῶς αὐταὶ αἱ διάλεκτοι ὠμιλοῦντο, δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς, διότι ἐκτὸς λειψάνων τινῶν τῆς ἰδίας τοῦ ἔθνους γλώσσης, ἣν ἐν τοῖς κωμικοῖς καὶ τῷ μιμογράφῳ Σώφρονι εὐρίσκομεν, τῶν ἐπιγραφῶν, τῶν νομισμάτων, καὶ σπανίων καὶ ἐν μέρει ἀβεβαίων καὶ ἀκρίτων παραδόσεων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων γραμματικῶν, γνωρίζομεν ταύτας μόνον ἐκ τῶν συγγραμμά-

των. Ταῦτα ὅμως μάλιστα τὰ ποιητικὰ προϊόντα καὶ αὐτὰ τοῦ πεζοῦ λόγου, ὅς παρ' Ἑλλήσι μάλιστα ἀνεπτύχθη ἐκ τοῦ ποιητικοῦ, ὑπόκεινται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον εἰς τὸ κράτος τῆς τέχνης καὶ οὐδαμῶς διδούσιν ἡμῖν πάντοτε πιστὴν ὄλω· εἰκόνα τῶν διαλέκτων, ὅπως αὐταὶ ἔζων ἐν τῷ στόματι τῶν Ἑλλήνων. Καθὼς τὰ κύρια φύλα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους διηροῦντο εἰς πολλὰ δευτερεύοντα φύλα, οὕτως ἐκτὸς τῶν κυρίων διαλέκτων ὑπῆρχον πολλὰ δευτερεύουσαι (μετατυπώσεις, ὑποδιαίρεσις τοπικαὶ κατὰ πόλεις, κατὰ ἔθνη) καὶ καθὼς εἰς τὰ διάφορα φύλα ἐν ταῖς αὐτῶν ἀπὸ τῶν μητροπόλεων ἀπωτάταις ἀποικίαις τὰ ἐπιμιγνύμενα μάλιστα ξένοις ἔθνεσι τῷ χρόνῳ εἰσῆρχοντο ἀλλοιώσεις πολλὰ εἰς τε τὴν δίαίταν καὶ τὰ ἦθη, οὕτως ἔπαθε καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν πολλαπλᾶς ἀλλοιώσεις. Σύμπασαι δὲ αἱ κύρια καὶ δευτερεύουσαι διάλεκτοι ἀνάγονται εἰς δύο γένη, τὸ τραχύτερον καὶ μαλακότερον. Τῷ μὲν ἀνήκει ἡ αἰολικὴ καὶ δωρικὴ, τῷ δὲ ἡ ἰωνικὴ καὶ αἰτιακὴ. Τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀρχικῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, τῆς πελασγικῆς, ἐφύλαξαν πιστότατα τὰ φύλα, ἅπερ αὐστηρότερον καὶ χροσιώτερον ἰενέμεναν τῇ αὐτῶν παλαιᾷ διαίτη, τοῖς παλαιοῖς ἦθεσι καὶ ἐθίμοις, πρὸ πάντων μὲν τὸ αἰολικόν, εἶτα τὸ δωρικόν· μᾶλλον δ' ἀπεμακρύνθησαν τῆς ἀρχικῆς γλώσσης οἱ ἐν τοῖς αὐτῶν τρόποις τόσον εὐκίνητοι Ἴωνες. Θέλομεν δῶσαι νῦν γενικὸν χαρακτῆρισμὸν τῶν διαλέκτων.

§. 8. Ἡ *Αἰολικὴ* ἢ ἡ *Αἰολικὴ* διάλεκτος ὠμιλήθη ἐν Βοιωτίᾳ, Θεσσαλίᾳ καὶ ἐν ταῖς αἰολικαῖς ἀποικίαις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἄλλαι διάλεκτοι ὡς ἡ Ἡλείακῃ καὶ Ἀρκαδικῃ, ἃς ὁ Στράβων (VIII σελ. 513) ὡς αἰολικὰς ἀναφέρει, καθὼς καὶ ἡ Ἀχαϊκῃ, Δορκικῃ, Φωκικῃ, Αἰτωλικῃ, καὶ Ἀκαρνανικῃ, θεωρεῖται ἢ μεταπτώσεις τῆς Δωρικῆς ἢ ὡς μικταὶ ἐκ τῆς Αἰολικῆς καὶ Δωρικῆς. Ἐν τοῖς παλαιτάτοις χρόνοις ὄκουν Αἰολεῖς καὶ ἐν Κορίνθῳ, ἐν Εὐβοίᾳ καὶ Αἰτωλίᾳ, οἵτινες ὅμως ἀπελάθησαν ἐκεῖθεν ὑπὸ τῶν Δωριέων, Ἰώνων καὶ Αἰτωλῶν. Διὰ τῆς μεταναστάσεως ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν τοσοῦτον διάφορον κατὰ τὸ κλίμα Ἀσίαν καὶ ἐκ τῆς ἐπιμιξίας μετὰ τὰς ἐκεῖ φυλάς, ἰδίως μετὰ τοὺς Ἴωνας ἔχασεν ὁ αἰολισμὸς λίαν πολὺ τὸν ἀρχικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, διότι τὴν προτέραν τραχύτητα καὶ σκληρότητα πολλαπλῶς ἀπέβαλε καὶ μαλακώτερος ἐγένετο. Ἐν πολλοῖς

δὲ ἐσχημάτισεν ὁ ἀσιατικὸς αἰολισμὸς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν βοιωτικόν. Αἱ σπουδαιότεραι δὲ διαφοραὶ συνίστανται ἐν τοῖς ἐξῆς: ἐκεῖνος μετέβαλλε τὴν δασεῖαν εἰς ψιλὴν, οὗτος δὲ μετεχειρίζετο τὴν δασεῖαν· ὁ μὲν ἀνέσπα τὸν τόνον ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς λέξεως, ὁ δὲ οὐχί· ὁ μὲν μετεχειρίζετο συνήθως τὸ μαλακώτερον σ ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου τ, ὁ δὲ ἐτήρει αὐτό· ὁ μὲν ἐν τῷ μέσῳ λέξεως ἐχρηστο σδ (=ζ), ὁ δὲ δδ' ὁ μὲν ἐν τοῖς εἰς ζω ἐχρηστο σσ' ὡς: ἐπύκασσε, ὁ δὲ ττ' ὡς: κατασκευάστη· ὁ μὲν ἐδιπλασίαζε τὰ ὑγρά, ὁ δὲ οὐχί· ὁ μὲν μετέβαλλε τὸ νς εἰς ις, ὁ δὲ ἐτήρει τὸ ἀρχικόν νς· ὁ μὲν συνίρει τὸ σο καὶ αων τῆς πρώτης κλίσεως, ὁ δὲ ὡς τὸ πολὺ οὐχί. Ἄμφότεροι μετεχειρίζονται τὸ δίγαμμα, ἀμφότεροι μεταβάλλουσιν αὐτὸ ἐν μέτῳ φωνηέντων ἐνίοτε εἰς υ' χεύω, νεύω, αὖως, ναῦος κλπ. καὶ ἀμφότεροι κλίνουσι τὰ εἰς ἀω, ἐω, ὦω ῥήματα κατὰ τὴν συζυγίαν τῶν εἰς μι' ὡς φίλημι, δοκίμωμι. Ἡ Θεσσαλικὴ διάλεκτος κείται ἐν τῷ μέσῳ τῆς βοιωτικῆς καὶ ἀσιατικῆς, ὁμοιάζει ὅμως μᾶλλον τῇ ἀσιατικῇ ἢ τῇ βοιωτικῇ. Μετὰ τῆς ἀσιατικῆς ἔχει κοινὸν τὴν διπλασίαν τῶν ὑγρῶν καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ο ἀντὶ τοῦ βραχέος α, μετὰ τῆς βοιωτικῆς τὴν χρῆσιν τῶν ττ ἀντὶ σσ, τοῦ ει ἀντὶ η, ἐνίοτε τοῦ αε ἀντὶ αι, τὴν ἀπαρεμφατικὴν κατάληξιν εἰς μεν, τὴν πρόθεσιν ἐν ἀντὶ εἰς καὶ τὴν ἐς ἀντὶ ἐξ· μετὰ ἀμφοτέρας τὴν κλίσιν τῶν συνηρημένων ῥημάτων κατὰ τὰ εἰς μι. Ὅτι κοινὸν ἔχει ὁ αἰολισμὸς μετὰ τοῦ δωρισμοῦ, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ 10 ἀριθμῷ. Ἡ πολλαπλῶς καὶ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν καὶ ὑπὸ τῶν σοφῶν τῶν ἡμετέρων ἐξαπλωθεῖσα ἰδέα ὅτι ἡ αἰολικὴ εἶναι κλὼν τῆς δωρικῆς εἶνε φανερῶς ἐσφαλμένη, διότι τὰ αἰολικὰ φύλα κατεῖχον ἤδη πολὺ πρὸ τῆς μεταναστάσεως τῶν Δωριέων τὴν Πελοπόννησον καὶ ἄλλους τόπους τῆς Ἑλλάδος καὶ μέρος τούτων ἐγκατέλιπεν ἀμέσως κατὰ τὴν μετανάστασιν τῶν Δωριέων τὴν κατοικίαν αὐτοῦ. Ἐν τοῖς παλαιτάτοις χρόνοις τὰ αἰολικὰ φύλα ἦσαν μᾶλλον ἐξηπλωμένα τῶν δωρικῶν. Κατόπιν οἱ Δωριεῖς ὑψωθέντες εἰς ἀκμὴν δυνάμεως κατέκτησαν πολλὰς χώρας καὶ πέμψαντες πολυαριθμούς ἀποικίας ἐξήπλωσαν τὴν ἐκυτῶν διάλεκτον. Τὴν δὲ σπουδαιότητα ταύτην τῶν Δωριέων ἀναγαγόντες εἰς προγενεστέραν ἐποχὴν παρήγαγον καὶ τὴν αἰολικὴν ἐκ τῆς δωρικῆς. Πάντως συνεφώνουν ἀμφοτέ-

ραι αἱ διάλεκτοι ἐν πολλοῖς, διότι ἀμφοτέραι ἐτήρησαν πιστότερα τῶν ἄλλων τὸν τύπον τῆς ἀρχικῆς γλώσσης· ἀλλὰ καὶ ἐν οὐσιωδισταῖς διέφερον ἀλλήλων καὶ ἀκριβεστέρα σύγκρισις τῶν δύο διαλέκτων δεικνύει ὅτι ἡ δωρικὴ πολὺ πρότερον καὶ πολὺ πλείοτερον ἀπεμακρύνθη τῆς ἀρχικῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἢ ἡ αἰολικὴ. Αἱ πηγαί, ἐξ ὧν ἀρῶμεθα τὰς περὶ τῶν διαλέκτων τούτων γνώσεις, εἶναι διὰ μὲν τὸν βοιωτικὸν αἰολισμὸν τὰ ὀλίγα καὶ λίαν βεβλαμμένα λείψανα τῆς ποιητικῆς Κορίννας ἐκ Τανάγρας, ὁ Ἀριστοφάνης, ὅστις ἐν τοῖς Ἀχαρνεύσιν ἐν στ. 860 καὶ ἐξῆς εἰσάγει βοιωτὸν ὁμιλοῦντα, ὅστις ὅμως δὲν ὁμιλεῖ καθαρῶς τὴν βοιωτικὴν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀττικίζει ἢ βοιωτίζει, εἶτα οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ καὶ αἱ ἐπιγραφαί· διὰ δὲ τὴν θεσσαλικὴν οὐδεμίαν συγγραφὴν, ἀλλὰ μόνον λίαν σπάνια εἰδήσεις τῶν γραμματικῶν, ἐπιγραφαὶ τινες, καὶ τινὰ θεσσαλικά νομίματα· διὰ δὲ τὸν ἀσιατικὸν αἰολισμὸν οἱ Λέσβιοι ποιηταί, Ἀλκαῖος καὶ Σαπφώ, ὧν ἀληθῶς μόνον ὀλίγα ποιήματα καὶ μᾶλλον ἐν ἀποσπάσμασιν ἔχομεν, τοῦ Θεοκρίτου τὸ 28ον καὶ 29ον εἰδύλλιον, οὐχὶ ὅμως ὅλως καθαρᾶς αἰολικῆς διαλέκτου, καὶ ὁ Ἀλκμάν καὶ ὁ Πίνδαρος, οἵτινες ἔλαβόν τινα ἐκ τῆς λεσβιακῆς διαλέκτου, εἶτα οἱ παλαιοὶ γραμματικοί, οἵτινες γενικῶς μόνον τὸν ἀσιατικὸν αἰολισμὸν εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν, ὀλίγαι ἐπιγραφαὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων καὶ τινὰ ψηφίσματα. Τὴν ἡλειακὴν γνωρίζομεν ἐκ παλαιᾶς συνθήκης τῶν Ἡλείων (corp. inscript. IN. 11) ἣτις κατὰ τὸν Βοίχιον ἐγένετο μεταξὺ τῆς 40 καὶ 60 Ὀλυμπιάδος. Τῆς ἀρκαδικῆς ἔχομεν τινὰς ἐπιγραφὰς καὶ φειδωλὰς εἰδήσεις τῶν γραμματικῶν. Περὶ τῆς τῶν Ἀχαιῶν οὐδὲν ἠξεύρομεν ἀκριβές· ἐκ δὲ τῶν ὀλίγων ἐπιγραφῶν, αἵτινες διεσώθησαν, πηγάζει ὅτι ὀλίγον διέφερε τῆς δωρικῆς· ἴδιον αὐτῆς εἶνε ἡ βράχυνσις τοῦ ου εἰς ο ἐν τῇ λέξει δαμιοργός, ἀντὶ τοῦ δωρικοῦ δαμιουργός. Ἐκ τῆς τῶν Λοκρῶν, Φωκίων, Αἰτωλῶν καὶ Ἀκαρνανῶν διεσώθησαν ἡμῖν οὐχὶ ὀλίγαι ἐπιγραφαί, ἐξ ὧν βλέπομεν ὅτι ἡ διάλεκτος αὐτῶν δὲν ἦτο πολὺ διάφορος τοῦ συνήθους δωρισμοῦ· π. χ. ἡ δίφθογγος εἰ καὶ οὐ οὐδέποτε μεταβάλλεται εἰς η καὶ ω· ἔχει δὲ τι κοινὸν μὲ τὸν αἰολισμὸν, ἴδιος τὸν βοιωτικόν.

§. 9. Ἡ Δωρὶς ἢ δωρικὴ διάλεκτος ἐξηπλώθη ἐκ τῆς ἀρκτικῆς

Ἑλλάδος διὰ τῆς μεταναστάσεως τῶν Δωριέων, τῶν κατακτήσεων καὶ τῶν πολυαριθμῶν ἀποικιῶν αὐτῶν λίαν μακρὰν καὶ περιέλαθε μάλιστα φῦλα ἑλληνικὰ μὴ ἀνήκοντα εἰς τὸ δωρικόν. Οὕτως ὠμίλου δωριστὶ μὲ τὸν καιρὸν ἐν ταῖς πλείστασις τῆς Ἑλλάδος χώραις, ἐν ὅλῃ τῇ Πελοποννήσῳ, ἐν πολλαῖς πόλεσι τῆς Κρήτης, ἐν τισὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Σικελίας μέρεσι καὶ ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ, τῇ Μεγάλῃ Ἑλλάδι κληθεῖση. Οἱ Δωριεῖς ἦσαν τὸ ἰσχυρότατον καὶ ἀνδρεῖότατον τῆς Ἑλλάδος ἔθνος, ὅπερ τὴν ἑαυτοῦ ἔδραν ἔχον ἐν τινὶ ὑπὸ ὀρέων κεκλεισμένην χώραν διεκρίθη διὰ τὴν σεμνότητα, τὸ βάθος τοῦ αἰσθημάτος, τὴν ἀπλότητα τῶν ἠθῶν καὶ τὴν προσήλωσιν εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ ἀπαξ τεθέντα, φυλάξαν τὸν χαρακτῆρα τοῦτον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μέχρις ἐσχάτων. Προσέκρουσα δὲ τῷ χαρακτῆρι ἦν καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, ἣτις μετὰ τὴν αἰολικὴν πιστότατα ἐτήρησε τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἴδιον ἔχει τὸ τραχὺ, τὸ ἀγροικόν καὶ τὴν δύναμιν. Περὶ τῆς προφορᾶς τῶν δωριέων λέγομεν ὅτι τὸ μακρὸν α, ὅπερ μετὰ τῶν Αἰολέων ἐκ τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐφύλαξαν, προέφερον μὲ πλατειασμόν. Τὸν ἀρχικὸν χαρακτῆρα ἐτήρησαν οἱ Δωριεῖς καθ' ὅλου καὶ ὅτε διὰ τῶν ἀποικιῶν κατόκησαν χώρας ἀντιθέτους ἀντικρυς πρὸς τὰς ἀρχαίας κατοικίας αὐτῶν.

§. 10. Ὡς ἰδιώματα, ἅπερ εἰς σύμπαντα τὸν δωρισμὸν μὲ μικρὰν ἐξάφρσιν ἐξετείνοντο, μνημονεύονται τὰ ἐπόμενα· α) ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία τῆνος=οὗτος καὶ ἡ αὐτοπαθὴς αὐταυτοῦ (ἐκ τοῦ αὐτὸς αὐτοῦ) ἀντὶ ἑαυτοῦ β') ἡ κατάληξις τοῦ γ' πληθ. προσώπ. μετ' ὧς: εὐρίσκομες ἢ ἀπαρεμφατικὴ κατάληξις μεν εἰς τὴν συζυγίαν τῶν εἰς μι' ὧς: διδόμεν, δόμεν, θέμεν, προστάμεν, δοθῆμεν· ὁ σχηματισμὸς τῶν εἰς ζω ρημάτων μετ' ὧς: ἐργάζονται, δοκιμάζονται· ὁ μελλοντικὸς τύπος εἰς σῶ, σοῦμαι· ὧς: δωσῶ, θεραπευσῶ, ἰσοῦμαι.—Πολλὰ δὲ ἔχει τὰ κοινὰ ὁ δωρισμὸς μὲ τὸν αἰολισμὸν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι α) Τὸ δίγαμμα, εἰ καὶ παρὰ τισὶ τῶν Δωριέων ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἐξέλιπεν ἀπὸ τῆς πέμπτῃς ἑκκτονταετηρίδος, καὶ παρ' ἄλλοις περιέπεσεν εἰς σύγχυσιν· β') τὸ ἀρχαῖον τ, ὅπερ οἱ βοιωτοὶ μᾶλλον ἐφύλαξαν, ἐνῶ παρὰ τοῖς Λεσβίοις, Ἰωσι καὶ Ἀττικοῖς εἰς σ ἐξησθένησε· γ') τὸ ἀρχαῖον α ἀντὶ τοῦ μεταγενεστέρου ε καὶ ο εἶναι δωρικόν, βοιωτικόν,

σπανιώτερον λεσβιακόν· ὡς: γὰ (=γέ), ἄλλοκα, λεσβιακόν ἄλλοτα· **Εἰκατι** (=εἰκοσι). δ'.) α ἀντὶ τοῦ Ἰωνικοῦ ἢ εἶνε δωρικόν καὶ αἰολικόν· ὡς: γὰ· ε' αε συναίρειται δωρικῶς καὶ αἰολικῶς εἰς η, ὡς καὶ αἰολικῶς εἰς η, ὡς καὶ τὸ αο καὶ αω εἰς α. ζ') ἡ δοτικὴ πληθυντικὴ τῆς III τελευτᾶ εἰς εσσι δωρικῶς καὶ αἰολικῶς. ζ') ἡ γενικὴ τοῦ ἑνικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐμοῦς, τεοῦς, ἐοῦς δωρικῶς καὶ βοιωτικῶς, ἢ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἄμες δωρικῶς καὶ βοιωτικῶς, ἄμμες λεσβιακῶς· αἰτ. ἄμε Δ. καὶ Β., ἄμμε Λ. ἡ.) τοί, τοῖδε, τοῦτοι, ταῦται δωρικ. καὶ βοιωτ., ἀναφορικαὶ μέ τ· δωρικῶς, βοιωτ. καὶ λεσβιακῶς θ') ἡ ἀποκοπὴ τῶν προθέσεων παρὰ, ἀνά, κατὰ.

§. 11. Ἡ δωρικὴ γλῶσσα καθ' ὅλου ἔμεινε τοιαύτη ἀναλλοίωτος μέχρι τῶν Ἀλεξάνδρου χρόνων καὶ ἐν τισὶ τόποις ἐπὶ πολὺ μακρότερον. Ἐν πολλοῖς ὅμοις ἔπαθε φυσικῶς μετὰ τὸν καιρὸν διὰ τὴν λίαν μεγάλην ἐξάπλωσιν τῆς ποικίλας ἀλλοιώσεως, ὥστε παραδέχονται τρεῖς διαφόρους ἐποχὰς ταύτης, τὴν ἄρχαιαν, τὴν μέσην καὶ τὴν νέαν, καὶ δύο διάφορα γένη τὸ αὐστηρότερον καὶ μαλακώτερον. Ὁ ἀρχαῖος δωρισμὸς φθάνει μέχρι τῆς πέμπτης περιόδου ἑκατονταετηρίδος, ὁ μέσος μέχρι τῶν Ἀλεξάνδρου χρόνων, ὁ νεώτερος μέχρι τῆς ἐξαφανίσεως τῆς δωρικῆς γλώσσης. Εἰς τὸν ἀρχαῖον ἀνήκουσι τὰ ἀποσπάσματα τοῦ ποιητοῦ Ἀλκμαῶνος (περὶ τὸ 670), ἔχοντος ὁμοίως τὴν ἑαυτοῦ διάλεκτον, τὴν λακωνικὴν, μετὰ λεσβιακοὺς καὶ ἐπικοὺς τύπους μεμιγμένην. Ἡ χρῆσις τοῦ δίγαμμα ἦτο τότε ἀκόμη παρ' ἅπασιν τοῖς Δωριεῦσιν ἀκραιφνῆς. Εἰς τὸν μέσον ἀνήκουσιν τὰ ἀποσπάσματα τοῦ κωμικοῦ ποιητοῦ Ἐπιχάρμου (ἐν Σικελίᾳ περὶ τὰ 500), καὶ τοῦ μίμων ποιητοῦ Σώφρονος ἐκ Συρακουσῶν (περὶ τὸ 420), Ἀριστοφάνους ἢ Λυσιστράτη στίχ. 82 καὶ ἐξῆς, 1247 καὶ ἐξῆς, 1297 καὶ ἐξῆς, ὅπου ἀποδίδεται ἀκριβῶς ἡ λακωνικὴ, καὶ Ἀρχαρχῆς 729 καὶ ἐξῆς, ὅπου ἡ Μεγαρικὴ. Εἰς τὸν νέον δωρισμὸν εἰσῆλθεν ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου περὶ τὴν γλῶσσαν ἐξαλλαγὴ καὶ διασπορὰ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος, εἰς ὃ συνετέλεσε τὸ μὲν ἢ ἐπιβρόθ' τῆς αἰεὶ ἐξαπλουμένης ἀττικῆς γλώσσης, τὸ δὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δωρικῇ κειμένη ἀλλοιώσις. Οὕτω μετεβλήθη ἐν τῷ νέῳ δωρισμῷ τὸ παλαιὸν τ (ἐξαίρεσις τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων τι καὶ ντι καὶ τῆς προθέσεως προτί) ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς σ' ἢ χρῆ-

σις τοῦ παλαιοῦ βριχέος: σ ἀντὶ τοῦ μεταγενεστέρου ε κατὰ μέγιστον μέρος ἐξέλιπεν· ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ, συνδέσμου ὦν συνειθίζον, ὡς ἐν τῇ ἀττικῇ, οὖν νὰ λέγωσιν· εἰς τὴν θέσιν τοῦ μακροῦ ἰ ἤρχισαν ἐν τισὶ λέξεσι καὶ τύποις νὰ εἰσάγωσιν εἰ· ὡς: εἴκατι (ἀρχ. **Εἰκατι**) πόλις (ἀρχ. πόλι)· ὁ ἀρχαῖος τύπος τῆς δοτικῆς πληθυντ. τῆς τρίτης κλίσεως εσσι (ασσι) ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ βραχυτέρου σι· ὁ ἀρχαῖος τύπος τῶν ἄρθρων καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας τοί, ταί ἔμειναν ἐν ἀχρηστίᾳ, ἀνθ' ὧν ἐγένετο χρῆσις τῶν τύπων οί, αἰ. τὰ ἀριθμητικὰ ἔλαβον τοὺς τύπους τῶν ἀττικῶν· ὡς: τρεῖς, ἀντὶ τρίς, τέσσαρες ἀντὶ τέτορες, εἴκοσι ἀντὶ **Εἰκατι**, ἴκατι, **Εἰκατι** κλπ. Ὁ ἀρχαῖος ῥηματικὸς τύπος τοῦ πληθυντικοῦ πρώτου προσώπου μες σπανίως ἦν ἐν χρῆσει· μετὰ τοῦ ἀρχαίου τῆς προστακτικῆς τύπου τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου ντω, ντων, σθω, σθων ἐγένετο χρῆσις καὶ τῶν μακροτέρων τύπων τωσαν, σθωσαν· αἰ προθέσεις ἀνά, κατὰ, παρὰ δὲν ἔπασχον πλέον τὴν ἀποκοπήν.

§. 12. Παρατηρητέον ἦδη περὶ τῶν δύο γενῶν τοῦ δωρισμοῦ, τοῦ αὐστηρότερου, ὅστις ἐφόλαξε τὸν ἀρχαῖον τύπον πιστότερον, καὶ τοῦ μαλακώτερου, ὅστις ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου τύπου πλειότερον ἀπεμακρύνθη. Τὸν αὐστηρότερον δωρισμὸν μετεχειρίζοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ταραντίνοι, Ἡρακλεῶται καὶ πιθανῶς καὶ ἄλλοι Ἰταλιῶται, εἶτα οἱ Κρήτες καὶ Κυρηναῖοι, τὸν μαλακώτερον οἱ λοιποὶ Δωριεῖς. Ἀμφότερα τὰ γένη διεκρίνοντο ἀλλήλων ἐν πολλοῖς, ἀλλὰ μία ἢ ἐξῆς εἶναι οὐσιώδης διάκρισις. Ὁ αὐστηρὸς δωρισμὸς μετεχειρίζετο, ὅπως ὁ αἰολισμὸς, τοὺς φθόγγους η καὶ ω, ὁ μαλακώτερος, ὅπως ὁ ἰωνισμὸς καὶ ἀττικισμὸς, τὰς διφθόγγους εἰ καὶ ου, ἐὰν αὗται προήρχοντο ἐκ συναίρεσεως τῶν εε, οε, οο (σπανίως εο), ἢ ἐξ ἐκτάσεως τοῦ ε καὶ ο διὰ τὴν ἀποβολὴν ἐνὸς τῶν ἐπομένων δύο συμφώνων· ὡς: νοήτω, ἴππω, χαρίης διδώς καὶ νοεῖτω (ἐκ τοῦ νοεῖτω) ἴππου (ἐκ τοῦ ἴππου) χαρίεις (ἐκ τοῦ χαρίεντες), διδώς (ἐκ τοῦ διδόντες). Ἐν τῷ αὐστηρότερω δωρισμῷ διετηρήθη τὸ δίγαμμα κατὰ τὴν πρώτην ἐποχὴν τοῦ δωρισμοῦ ἐπὶ πολὺ, ἀν καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἦτο ἤδη ἀνώμαλος, ἐνῶ ὁ μαλακώτερος ἀφῆκεν αὐτό· κατὰ τὴν τελευταίαν ἐποχὴν μετέβαλεν ὁ αὐστηρότερος αὐτὸ εἰς θ· τόσον ἐν ἀρχῇ ὅσον καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως, ἐνῶ ὁ μαλακώτερος (ἀλλὰ μόνον παρὰ

τοῖς Ἀργείοις, Παμφυλίοις καὶ Συρακουσίοις) φαίνεται νὰ μεταχειρίζετο ἅντι τοῦ δίγαμμα μόνον ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως καὶ δὴ σπανίως. Ὁ αὐστηρότερος ἤγάπα τὴν ἀφομοίωσιν ὡς: ἀκκὸρ λακων. ἀντι ἀσκός, Ἄφραττος Ταραν. ἀντι Ἄφραστος, λύττος Κρητ. ἀντι λύκτος· ὁ αὐστηρότερος μετέβαλλε τὰ φωνήεντα εὐ εἰς ιὸ ἢ ιὼ καὶ τὰ εὼ εἰς ιὼ ὡς: μογίομες ἀντι μογέομεν, ἐπαινίω ἀντι ἐπαινέω, ἐνῶ δὲ μαλακώτερος τὸ εὐ καὶ εὼ εἶτε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν συναίρει ἢ τὰ συναίρει εἰς ου καὶ ω· ὁ αὐστηρότερος μεταχειρίζεται τοὺς τύπους αἶες καὶ αἶς ἀντι αἶι, καὶ ἐγώνη, τύνη, ἐμίνη, τίνη ἀντι ἐγὼ κλπ. Πότε διεχωρίσθησαν τὰ δύο ταῦτα γένη δὲν δύναται ἀκριβῶς νὰ δριστηθῆ, ἀλλ' ἐκ συγκρίσεως τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἐξ ἱστορικῶν εἰκασίῶν ἀποδεικνύεται ὅτι αὕτη πρέπει νὰ ἐπῆλθεν ἐν τῇ ὀγδόῃ ἑκατονταετηρίδι, μάλιστα καὶ ἤδη πρότερον.

§. 13. Συγγραμματα ἐν τῇ δωρικῇ ὀλίγα διεσώθησαν ἡμῖν καὶ δὴ κατὰ μέγιστον μέρος ἐν ἀποσπάσμασι καὶ ὑπ' ἀντιγράφων πολλαχῶς διεσφαρμένα. Ἡ φιλολογία τῶν δωρικῶν φύλων συγκριτικῶς πρὸς τὴν λίαν μεγάλην ἐξάπλωσιν αὐτῶν ἦτο λίαν μικρὰ, διότι οἱ Δωριεῖς ἦσαν ἔθνος ἰσχυρὸν, πολεμικὸν καὶ εὐτολμον, ἀλλ' οὐχί τότεν εὐνοϊκῶς ἔχον πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν πνευματικὴν μόρφωσιν. Ὡς πρὸς τὸν Λακωνισμὸν ἤθελον εἶναι τὰ ἀποσπάσματα τοῦ ποιητοῦ Ἀλκμᾶνος (περὶ τὸ 670), ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν τοῦ δωρισμοῦ, μεγάλης σπουδαιότητος, ἀλλ' οὗτος ἀνέμιξε τὴν λακωνικὴν διάλεκτον μὲ λεσβιακοὺς καὶ ἐπικοὺς τύπους. Πρὸς τούτοις ἀνήκει ἐνταῦθα λακωνικὸν ψήφισμα παρὰ Θουκυδίδη 5,77, ὅπερ ὅμως οὐχὶ ἐν τῇ καθαρῇ λακωνικῇ διαλέκτῳ, ἀλλ' ἐν μέρει ἐν τῷ συνήθει ἢ μαλακωτέρῳ δωρισμῷ συνετάχθη· εἶτα τοῦ Ἀριστοφάνους ἡ Λυσιστράτη στίχ. 82 καὶ ἐξῆς, 1247 καὶ ἐξῆς, 1297 καὶ ἐξῆς, ὅπου ἡ λακωνικὴ διάλεκτος λίαν πιστῶς ἀπεδόθη· τέλος τινὰ ἀποφθέγματα τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ Πλουτάρχῳ. Τὸ ψήφισμα τῶν Ἀργείων παρὰ Θουκυδίδη 5,79 καὶ ἐξῆς δὲν συνετάχθη ἐν τῇ ἀργεῖᾳ διαλέκτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ συνήθει ἢ μαλακωτέρῳ δωρισμῷ. Ἐν κορινθιακῇ διαλέκτῳ εἶναι γεγραμμένοι αἱ παρὰ Διογένει τῷ Λαερτίῳ I, 99. 100 πλασταὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Περιάνδρου μεμιγμέναι μὲ συνήθεις καὶ λεσβιακοὺς τύπους. Μὲ μεγαρικὴν διάλεκτον εἰσάγεται παρ' Ἀριστο-

φάνει ἐν Ἀχαρνεῦσι (στίχ. 729 καὶ ἐξῆς) ὀμιλῶν Μεγαρεὺς τις, οὗ ἡ γλῶσσα ἀνήκει τῷ μαλακωτέρῳ δωρισμῷ, ὅμως εὐρίσκονται αὐτόθι ἐν χορήσει καὶ δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Λάκωνας ἀντι ζ, ὅπερ βεβαίως ἀνήκει τῇ γλώσσῃ τῶν Μεγαρέων γεωργῶν. Τὸ πιθανῶς ὑποβολιμαῖον ψήφισμα τῶν Βυζαντιῶν, οἵτινες ἦσαν ἄποικοι τῶν Μεγαρέων, παρὰ Δημοσθένει περὶ Στεφάνου σελ. 255, §. 90 εἶναι μίγμα τοῦ αὐστηροῦ καὶ μαλακωτέρου δωρισμοῦ, αἰολισμῶν, ἰωνισμῶν καὶ συνήθων τύπων. Τῆς σικελιωτικῆς διαλέκτου διεσώθησαν ἡμῖν πλουσιώτερα καὶ ἤττον διεσφαρμένα δείγματα. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι α) τὰ ἀποσπάσματα τῶν κωμικῶν, ἰδίως τοῦ Ἐπιχάρμου ἐκ τῆς Κῶ, ζήσαντος ἐν Σικελίᾳ (480), καὶ τοῦ μίμων ποιητοῦ Σώφρονος ἐκ Συρακουσῶν (περὶ τὰ 420), ὅστις τὴν Συρακουσίαν διάλεκτον ἀκριβῶς ἀπέδωκεν. β) Μέρους τῶν βιβλίων τοῦ μαθηματικοῦ Ἀρχιμήδους (+212) συγγράψαντος ἐν δωρικῇ διαλέκτῳ, ἀλλὰ μεμιγμένη μὲ πολλοὺς συνήθεις τύπους. γ) Οἱ Εἰδυλίων ποιηταὶ Θεόκριτος (269—214) Βίων καὶ Μόσχος (περὶ τὸ 154), οἵτινες ἀνέμιξαν τὸν δωρισμὸν μὲ λεσβιακοὺς καὶ ἐπικοὺς τύπους. Ὁ Ἰταλιωτικὸς ἰδίως τῶν Ταραντίνων δωρισμὸς εὐρίσκεται ἐν ὀλίγοις λειψάνοις τῶν Ἰταλιωτικῶν κωμικῶν Ρίνθωνος ἐκ Τάραντος (περὶ τὸ 300) Βλαΐσου, Σκίρου, καὶ Σωπάτρου, ἐν τοῖς ἀποσπάσμασι τῶν Πυθαγορείων, ὡς: Τιμαίου τοῦ Λοκροῦ (περὶ τὸ 450) Ἀρχύτα τοῦ Ταραντίνου (περὶ τὸ 410), Φιλολάου τοῦ ἐκ Κρότωνος (περὶ τὸ 400) καὶ ἄλλων, ἅπερ ὅμως πιθανῶς εἰσὶ νόθα, διότι εἶναι ἀναμεμιγμένοι τύποι ἐκ τῶν διαφόρων γενῶν τοῦ δωρισμοῦ καὶ ἐκ τῆς λεσβιακῆς, ἰωνικῆς καὶ τῆς συνήθους γλώσσης· ἡ γλῶσσα τοῦ Φιλολάου δεικνύει καθαρὸν δωρισμὸν, ἀλλ' οὐχὶ τοιοῦτον, οἷον ἔπρεπε νὰ περιμένη τις ἀπὸ Ἰταλιώτου συγγραφέως ταύτης τῆς περιόδου, διότι ἔχει καὶ πολλὰ ἐκ τῆς συνήθους γλώσσης καὶ τοῦ μαλακωτέρου δωρισμοῦ. Ἡ τῶν Ροδίων διάλεκτος εὐρηται ἐν τοῖς ἀποσπάσμασι τοῦ ποιητοῦ Τιμοκρέοντος, συγχρόνου τοῦ Θεμιστοκλείους. Ἐκ τῆς κρητικῆς διαλέκτου ὑπελείφθη μίμησις ταύτης ἐν τῇ τῷ Ἐπιμενίδῃ ὑποβολιμαίᾳ ἐπιστολῇ παρὰ Διογένει τῷ Λαερτίῳ I, 105. Ὁ Πίνδαρος καὶ οἱ λοιποὶ λυρικοὶ ποιηταὶ ἐξαίρεσι τοῦ Ἀλκμᾶνος ἀνέμιξαν τὸν μαλακώτερον δωρισμὸν μὲ λεσβιακοὺς καὶ ἐπικοὺς τύπους. Ἐκτὸς τού-

των ὡς πηγαί πρὸς γνῶσιν τῆς δωρικῆς εἶναι οἱ Ἕλληνες γραμματικοί, ὡς: Ἀπολλώνιος ὁ Δύσκολος, Ἡρωδιανός, ὁ λεξικογράφος Ἡσύχιος καὶ αἱ ἐπιγραφαί, ὧν ὅμως αἱ πλεῖσται τῇ μεταγενεστέρᾳ ἀνήκουσιν ἐποχῇ καὶ ὀλίγαι ὑπὲρ τὴν τρίτην, ὀλίγισται δὲ ὑπὲρ τὴν τετάρτην ἑκατονταετηρίδα ἀνέρχονται.

§. 14. Πρὸς τὸ δωρικὸν ἔθνος ἐσχημάτιζε τὸ ἰωνικὸν μεγάλην ἀντίθεσιν, ἥτις ὅπως ἐν τῷ τρόπῳ τοῦ σκέπτεσθαι, τῷ χαρακτῆρι αὐτοῦ, τοῖς ἥθεσι καὶ τῇ διαίτῃ διακρίνεται, οὕτω καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ εὐκρινῶς γνωρίζεται. Ἡδὴ ἡ ἀρχικὴ κατοικία τῶν δύο φύλων φαίνεται νὰ ἐξήσκησε μεγάλην ἐπιβροήν εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν γλώσσαν αὐτῶν. Οἱ Δωριεῖς ἦσαν τὴν ἀρχὴν λαὸς ὀρεινὸς τῆς ἀρκτικῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ Ἴωνες τοῦναντίον ἔζων τὸ μὲν ἐν ταῖς μεσημβριναῖς τῆς Ἑλλάδος χώραις, τὸ δὲ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου, τὸ δὲ ἐν τῷ λαμπρῷ κλίματι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καθόλου εἰπεῖν, ἐν παραλλοίς καὶ ὑπὸ ὠραῖον καὶ εὐθυμον οὐρανόν· πρὸς δὲ τοῦτοις πορευόμενοι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς Ἀσίαν συνεμίγησαν μὲ πολλὰ ἄλλα ἑλληνικὰ φύλα καὶ ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν πατρίδι εὗρον ἤδη ἄλλους Ἕλληνας ἰδίως Αἰολεῖς, καὶ διὰ τῆς ἐμπορίας ἤλθον εἰς ποικίλην ἐπιμιξίαν μετὰ ξένων ἔθνων. Οὕτως ἐγένεον οἱ Ἴωνες ἔθνος εὐθυμον, ἀπολαυστικὸν τῶν τοῦ βίου, ἐνεργητικὸν, εὐκίνητον καὶ εὐάγωγον καὶ ἡ γλώσσα αὐτοῦ ἔλαβε, μάλιστα ἀφοῦ μετεφυτεύθη ἐν Ἀσίᾳ, χαρακτῆρα μαλακόν, ἀπλόν, εὐτροφον καὶ ῥευστόν· καὶ εἰ καὶ διὰ τῆς μίξεως μὲ ἄλλα ἑλληνικὰ φύλα ἡ ἀρχικὴ ἰωνικὴ γλώσσα πολλὰς ἔπαθεν ἀλλοιώσεις, εἶχεν ὅμως τοιαύτην ὑπεροχὴν, ὥστε τὰ ἐκ τῶν ἄλλων διαλέκτων ληφθέντα στοιχεῖα συνέτηξε μὲ τὰ ἐαυτῆς καὶ ἐνετόπισεν αὐτοῖς τὸν τύπον τοῦ ἰωνισμοῦ. Πάντως θὰ ὑπέστη ἡ ἰωνικὴ διάλεκτος κατ' ἀρχὰς βαρὺν ἀγῶνα μὲ τὰς ἐκεῖ ἐντόπιους διαλέκτους, μέχρις οὐ δυνήθη νὰ συγχωνεῖται ταύτας ἐν ἑαυτῇ. Οὕτως ἀγγέλλει ὁ Ἡρόδοτος (I, 142) ὅτι οἱ Ἴωνες ἐν Ἀσίᾳ τέσσαρας εἶχον διαφόρους διαλέκτους (τρόπους τέσσαρας παραγωγέων) τὴν Καρικὴν παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῆς Μιλήτου, Μυῦντος καὶ Πριήνης, τὴν Λυδικὴν παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῆς Ἐρέσου, Κολοφῶνος, Λεβέδου, Τέω, Κλαζομενῶν καὶ Φωκαίας, τρίτην τὴν τῶν Χίων καὶ Ἐρυθραίων τετάρτην τὴν τῶν Σχμίων. Οἱ τῆς Λυδίας Ἴωνες οὐδὲως συνεφώ-

νουν κατὰ τὴν γλώσσαν μὲ τοὺς τῆς Καρίας Ἴωνας (αὗται δὲ αἱ πόλεις τῆσι πρότερον λεχθεῖσαι ὁμολογεῖται κατὰ γλώσσαν οὐδέν). Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως ἠνώθησαν βαθμηδὸν τῇ ἐπιπεραγείᾳ τῆς παρ' Ἴωνων ἀκμαζούσης φιλολογίας, ἰδίως παρὰ τοῖς πεπαιδευμένοις αἱ διάφοροι διάλεκτοι εἰς μίαν κοινὴν γλώσσαν, ἀν καὶ μετὰ τῶν καθ' ἑκάστης πολιτειῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ ἐνδέχεται νὰ ἐπεκράτουν καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον διάφοροι διάλεκτοι.

15. Ἡ ἰὰς ἡ ἰωνικὴ διάλεκτος διαίρεται εἰς ἀρχαίαν καὶ νέαν. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἀρχαίας, ἥς ἡ τῶν ἐπικῶν γλώσσα κεῖται ὡς βᾶσις, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἀνεπτύχθη ἡ τῶν Ἰώνων φιλοσόφων καὶ λογογράφων πεζὴ γλώσσα (περίπου μέχρι τοῦ 600 Π. Χ.) ἡ ἐποχὴ τῆς νέας ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ πεζοῦ λόγου μέχρι Ἡρόδοτου καὶ Ἰπποκράτους, δι' ὧν ἔλαβε τὴν ἐντελὴ αὐτῆς ἀνάπτυξιν. Ἐν τῷ χρόνῳ τὰ ὁμηρικὰ ἐποιήθησαν ποιήματα, εἶχεν εἰσέλθει ἡ ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετενεχθεῖσα ἰωνικὴ γλώσσα εἰς νέον στάδιον ἀναπτύξεως. Μετὰ τῶν Ἰώνων μετενάστευσαν συγχρόνως καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ φύλα εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ αὐτόθι πάλιν εὗρον οἱ Ἴωνες ἄλλα φύλα. Αὕτη ἡ μίξις διαφόρων φύλων ἔπρεπε νὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τῆς ἰωνικῆς γλώσσης ἰσχυρὰν ἐπιβροήν. Ἡ ἰωνικὴ γλώσσα εἰσήλθε τρόπον τινὰ εἰς ἀγῶνα πρὸς τὰς ἄλλας διαλέκτους, ἐξ οὗ ἐξῆλθε τέλος νικητρία, κατορθώσασα διὰ τῆς ὑπεροχῆς αὐτῆς τὰ ἀντίθετα αὐτῇ στοιχεῖα ἢ τοῖς νὰ καταβάλλῃ ἢ εἰς ἑαυτὴν νὰ συγχωνεῖται. Ἡ γλώσσα λοιπὸν ἦτο καθ' ὃν χρόνον ἦνθε ἡ ἐπικὴ ποίησις ἀκόμη ῥοώδης· διότι δὲν εἶχε κανονισθῆ εἰσέτι καθ' ὠρισμένους κανόνας τῆς γραμματικῆς, ἀλλ' ἐκινεῖτο ἐλευθέρᾳ. Ἡ συγγραφή, ἥτις ἐπιβάλλει τῇ γλώσσῃ ὀρισμένα ὅρια καὶ ἀναγκάζει αὐτὴν ν' ἀκολουθῇ γραμματικὸς κανόνας, δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη, ἀλλ' ἡ γλώσσα ἐξῆ μόνον ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ. Ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης τῆς γλώσσης προήλθον μεγάλα πλεονεκτήματα τοῖς ποιηταῖς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ὑπῆρχεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἀκόμη ἡ μεγάλη ποικιλία τῶν τύπων, οὗς ἡ ἰωνικὴ γλώσσα τὸ μὲν ἐκ παλαιτάτων χρόνων ἐφόραζε, τὸ δὲ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν ἰδίως ἐκ τῆς τῶν Αἰολέων, μεθ' ὧν οἱ Ἴωνες ἤλθον εἰς ἐπιμιξίαν, εἶχε παραλάβει καὶ συγχωνεῖσαι εἰς ἑαυτὴν. Οὕτως εἶχον τὴν ἐλευθερίαν, ὅπως ἐθεώρουν τοῦτο πρόσφορον τοῖς

αὐτῶν ἄσμασι, νὰ μεταχειρίζονται παρὰ τοῖς ἰωνικοῖς αἰολικοῦς τύπους, παρὰ τῷ ἰωνικῷ μὲν τὸ αἰολικὸν μεις, παρὰ τῷ τέσσαρες τὸ αἰολικὸν πίσυρες, παρὰ τῷ ἡμεῖς, ἡμῖν, ἡμέας, ὑμεῖς, ὑμῖν, ὑμέας τοὺς αἰολικοῦς τύπους ἄμμες, ἄμμι, ἄμμε, ὕμμες, ὕμμε. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ποιήματα αὐτῶν δὲν ἐγράφοντο, ἀλλ' ἤδοντο (1), ἐπετρέπετο αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ λεκτικῆς τούτων νὰ μεταχειρίζονται μείζονα ἰλευθερίαν ἢ ἐξῆν τοῖς μεταγενεστέροις ποιηταῖς, οἵτινες ἠσθάνοντο ἑαυτοὺς δεσμευμένους διὰ τῶν δεσμῶν τῆς γραφῆς. Ὄθεν οὐδὲ ὅπως ὄκουνον τῷ μετρικῷ τύπῳ νὰ θυσιάζωσι τὸν γραμματικὸν π. χ. βραχέα φωνήεντα κατὰ τὴν χρείαν τοῦ στίχου νὰ μηκύνωσι καὶ ἀντιστρόφως μακρὰ νὰ συστέλλωσι (ἴσμεν ἀντὶ ἴσμεν, στρέφεται ἀντὶ στρέφεται, μίσγει ἀντὶ μίσγει, ἔταρος ἀντὶ ἔταρος) ἐν τῇ ἄρσει βραχέα καθ' ἑαυτὴν συλλαβὴν νὰ μεταχειρίζονται μακρὰν ἢ νὰ ἐκτείνωσιν αὐτὴν (ἄκαματος, ἄθάνατος, ἠερέθονται ἀντὶ ἀερέθονται ἠγερέθονται ἀντὶ ἀγερέθονται, ἠνεμόεις ἀντὶ ἀνεμόεις) σύμφωνα νὰ διπλασιάζωσι (ἔλλαβε, εὔσελμος, πρόσσω) συλλαβὰς ὅτε ἀσυναίρετους ν' ἀφίνωσιν, ὅτε νὰ συναιρῶσιν, ὅτε δὲ νὰ ἐκτείνωσι (ὄραω, ὄρω, θέω, θῶ, θείω) τὴν συνίζησιν συχνότερον τῶν ἄλλων ποιητῶν νὰ μεταχειρίζονται καὶ λέξεις, αἵτινες ἐν τῷ ἰωνισμῷ τῆς αὐτῶν ἐποχῆς μετὰ καὶ ἄνευ δίγαμμα προὔφεροντο κατὰ τὴν χρείαν τοῦ στίχου, ὅτε διγαμματουμένους ὅτε ἄνευ δίγαμμα νὰ μεταχειρίζονται. Αὕτη ἡ εὐκνησία καὶ ὑγρότης τῆς γλώσσης, αὕτη ἡ ποικίλη μεταβολὴ τῶν τύπων, ἔδωκε τοῖς ἰωνικοῖς ποιήμασιν ἀφρονίαν μουσικοῦ τόνου καὶ ἐχορήγησε τῇ ἐπικῇ γλώσσῃ χάριν καὶ θέλητρον, οἷα οὐδεμία ποιητικὴ γλώσσα τῆς μεταγενεστερᾶς ἐποχῆς ἔχει.

§. 16. Ἰωνικὴ διάλεκτος θεωρητέα λοιπὸν ὡς μικτὴ διάλεκτος καὶ τὰ μάλιστα μεμιγμένη ὡς ἦδη παρατηρήσαμεν με αἰολισμούς. Ὅτι δὲ ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ποιήμασι καὶ πολλοὶ τύποι ἀπαντῶσιν, οἵτινες εἶναι καὶ τῆς ἀττικῆς, τοῦτο εἶναι λίαν φυσικόν, διότι ἡ ἀττικὴ διάλεκτος ἀνεπτύχθη ἐκ τῆς ἰωνικῆς. Καὶ ἐξ ἄλλων διαλέκτων ἐν-

(1) Οὕτω μόνον δύναται νὰ κριθῇ ὀρθῶς ἡ ὁμηρικὴ γλώσσα, ἀλλ' οὐχὶ ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ἐγράφη.

δέχεται διὰ τῆς ἐπιμιξίας τῶν ἰῶνων με ἄλλα ἑλληνικὰ φύλα νὰ μετέβησαν εἰς τὴν ἰωνικὴν τύπον τινὲς καὶ λέξεις καὶ νὰ ἐξιωνίσθησαν. Ἡ δὲ γνώμη τῶν παλαιῶν γραμματικῶν ὅτι τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα εἶναι πολυμιξία ὄλων τῶν τότε ὑπαρχουσῶν γλωσσῶν εἶνε ἐσφαλμένη, διότι τύπους καὶ λέξεις, αἵτινες ἀρχικῶς ἦσαν κοινὸν κτῆμα πάντων τῶν ἑλληνικῶν φύλων, θεώρουν ὡς εἰλημμένα ἐξ ὄλων τῶν διαφόρων διαλέκτων, ὡς εὐρίσκοντες ταῦτα καὶ ἐν μεταγενεστερᾷ ἐποχῇ ἐν χρήσει ὄντα παρὰ τοῖς διαφόροις φύλοις.

§. 17. Ἄν τὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσίοδου ποιήματα ἀπεκδύσωμεν τοῦ ποιητικῆς αὐτῶν κόσμου καὶ ἀποχωρίσωμεν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰς τὴν μετρικὴν καὶ ῥυθμικὴν καὶ ἐν γένει εἰς τὴν τέχνην ἀνήκον, περιγίγνεται ἡμῖν πιστὸν ἀπεικόνισμα, ἂν μὴ τῆς ἰδίας τοῦ ἔθνους γλώσσης, ὅμως τῆς τῶν πεπαιδευμένων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸ δίγαμμα πρέπει καὶ ἐν τῇ τοῦ ἔθνους γλώσσῃ ἀκόμη νὰ ὑπῆρχε καὶ τὸ σ, τὸ ἀντικατασταθὲν κατόπιν διὰ τοῦ δασέος πνεύματος, ἴσως ἦτο ἔτι εὐχρηστον, ἂν καὶ ἡ χρῆσις τοῦ δίγαμμα ἤδη ἤρχισεν νὰ γίνηται ἀβέβαιος καὶ νὰ σαλεύηται καὶ τὸ σ ἦδη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἠλλάγη μετὰ τὴν δασεῖαν. Ἡ περ' Ὀμήρου τόσον συχνὰ ἀπαντῶσα κατάληξις φ(ν) φαίνεται οὕσα ἰδιαίτερον ἰδίωμα τοῦ ἀρχαίου ἰωνισμοῦ. Οἱ θαμιστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος εἰς σκόν σκόμην μετέβησαν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ἰωνισμοῦ καὶ εἰς τὸν νέον. Ἡ διπλασίασις ὅμως τῶν συμφώνων, ἧς γίνεται χρῆσις ἐν τῇ ἐπικῇ γλώσσῃ καθ' ὠρισμένας περιστάσεις, ἢ πρόθεσις τῶν εὐφωνικῶν φωνηέντων α, ε, ο καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν μακρῶν καὶ βραχείων κατὰ τὴν χρείαν τοῦ στίχου ἀνήκουσιν ἀναμφιβόλως τῇ ποιητικῇ γλώσσῃ.

§. 18. Πῶς βαθμηδὸν ὁ ἀρχαῖος ἰωνισμὸς μετέβη εἰς τὸν νέον δὲν δύναμεθα νὰ εἰπώμεν, διότι ἐκ τῶν πρώτων χρόνων τῆς νέας ταύτης περιόδου ὀλίγα μόνον καὶ ἐν μέρει νόθα ἀποσπάσματα καὶ τινες διεσπασμένοι εἰδήσεις περὶ ταύτης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γραμματικοῖς καὶ ῥητορσιν ἡμῖν διεσώθησαν. Τὰ ἐν τῇ τῶν ἀποσπασμάτων τῶν ἑλλήνων φιλοσόφων συλλογῇ τοῦ Μουλλάχου (edit. Paris Didot 1860 σελ. 240—242) ὑπάρχοντα τῶν δύο ἰῶνων φιλοσόφων Ἀναξίμανδρου καὶ Ἀναξίμενου, εἶναι χωρία, ἅπερ ὁ Ἀριστοτέλης, Σιμπλικίος, Πλούταρχος καὶ ἄλλοι ἀποδίδουσι τῇ διαλέκτῳ ἐ-

κείνων, ὅ,τι δὲ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς (Περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτηριστῆρος ἔκδ. Reisk Τόμος VI σελ. 849 καὶ σελ. 864 καὶ ἐξῆς) περὶ τῶν λογογράφων λέγει, ἀναφέρεται εἰς τὴν λέξιν αὐτῶν· περὶ δὲ τῆς αὐτῶν διαλέκτου μνημονεύει μόνον ὅτι τὸν χαρακτήρα ταύτης ἀποχρώντως ἐτήρησαν (καὶ γὰρ καθαρὰ [ἢ λέξεις αὐτῶν] καὶ σαφῆς καὶ σύντομος ἐστίν, ἀποχρώντως σώζουσα τὸν ἴδιον ἐκάστης διαλέκτου χαρακτήρα). Ὁ Ἐρμογένης (Τέχνη ῥητορικὴ II, 12) λέγει περὶ τοῦ Μιλησίου Ἐκαταίου ὅτι ἐχρήσατο τῷ καθαρῷ καὶ ἀμιγεί ἰωνισμῷ (τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ ἰαδί καὶ οὐ μειμιγμένην χρῆσάμενος, οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποιίλη). Ἐκ τῆς ὑπὸ R. H. Clausen γενομένης συλλογῆς τῶν ἀποσπασμάτων τῶν λογογράφων Ἐκαταίου (Berolini 1831) ἐξάγεται ὅτι οὗτος ἀφίνει νὰ συμπίπτωσι φωνήεντα τελικὰ μὲ ἀρκτικά, ἀλλ' οὐχὶ καὶ γενικῶς, ὅπως φαίνεται ἐκ τοῦ 341ου ἀποσπάσματος (παρ' Ἀθηναίῳ II ἐν ἀρχῇ σελ. 35). Ὁρσθεύς ὁ Δευκαλίωνος ἦλθεν (οὐχὶ ἦλθε) εἰς Αἰτωλίαν, καὶ δε ἐκέλευσε αὐτὸν κατορυχθῆναι. Καθαρῶς ἰωνικοὶ τύποι εὐρισκόμενοι παρ' αὐτῷ εἰσὶ: Μήκιστον ἀντὶ Μάκιστον, Χαδισή καὶ Θεμισκύρη, Φαναγόρη, Ἰρή, ἄρη, Ἰμφέες οἰκέουσι, Δολιέας, Μυρικόνετα, ἀληθέα δοκεί, ὁμοῦροισι αὐτοῖσι Ἀψινθίοισι. Ἰδὲ Klausen σελ. 37. Ἐκ τῆς ὑπὸ Sturz γενομένης συλλογῆς τοῦ λεσβίου λογογράφου Ἐλλανίκου (ἐν Λειψίᾳ 1787) μικρὸν τι ἐξάγεται περὶ τῆς γλώσσης τούτου τοῦ συγγραφέως. Τὰ ὀλίγα δὲ, ἅπερ ἠξεύρομεν περὶ τῆς διαλέκτου τῶν παλαιῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ταύτης, συμφώνουσι μὲ τὴν τοῦ Ἡροδότου καὶ Ἰπποκράτους διάλεκτον. Συγκρίνοντες τὴν γλῶσσαν τούτων μὲ τὴν τῶν παλαιῶν ἐπικῶν βλέπομεν ὅτι ὁ νέος ἰωνισμὸς ἔλαβε λίαν διάφορον τοῦ ἀρχαίου χαρακτήρα. Ἡ γλῶσσα τῶν νέων ἰῶνων φαίνεται πολλῷ συντομωτέρα καὶ κανονικωτέρα. Τὸ δίγαμμα ἐξηφανίσθη ὅλως ἐκ τοῦ νέου ἰωνισμοῦ, οὗ ἕνεκα ἐγένοντο πολλὰ συσσωρεύσεις φωνηέντων καὶ χασμωδία, ἣ δὲ ἄπειρος πληθὺς τῶν τύπων εἰς μέγιστον βαθμὸν ἠλαττώθη, διότι ἐκ τῶν πολλῶν πρότερον ἰσοδυνάμων καὶ παραλλήλως εὐχρηστων τύπων τινὰς μόνον ἐτήρησε. Τὴν σύμπτωσιν δὲ τελικοῦ φωνήεντος προηγουμένης λέξεως καὶ ἀρκτικοῦ τῆς ἐπιφερομένης δὲν ἀποφεύγει πλέον, ἀλλ' εἶναι γενικῶς ἐν χρήσει. Εἰς τὰ φωνήεντα καὶ σύμφωνα ἐπῆλ-

θον οὐκ ὀλίγα ἀλλοιώσεις καὶ διαφοραὶ παρβ. τέσσερες μὲ τὸ τέσσαρες, θῶμα ἀντὶ θαῦμα, ὦν ἀντὶ οὖν, κοῖος, κόσος, κότερος κλπ. ἀντὶ ποῖος, πόσος, πότερος· μετακινήσεις τῶν δασείων εἰς τὸ ἐνθαῦτα, ἐνθεῦτεν, κιθῶν, ἀντὶ ἐνταῦθα, ἐνθεῦθεν, χιτών· ἐξασθένησις τοῦ δασέος πνεύματος, ὅθεν ἀπ' οὐ, μετ' ἄ, κλπ. ἀντὶ ἀφ' οὐ μεθ' ἄ.

§ 19. Ὁ χαρακτηρισμὸς δὲ τοῦ ἰωνισμοῦ, ἀρχαίου καὶ νέου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν δωρισμὸν συνίσταται ἐν τοῖς ἐξῆς δύο: α) ἐν τῇ ἐξασθένησει τοῦ ἀρχαίου τ εἰς σ καθ' ὠρισμένας περιπτώσεις· ὡς: σὺ, δωρ. τὺ, λατ. lu, φησί, δωρ. φατὶ, πλούσιος, δωρ. πλούτιος, ἀδυνασία, δωρ. ἀδυνατία· τύπτουσι, δωρ. τύπτοντι, τιθεῖσι, δωρ. τιθέντι· β) ἐν τῇ ἐξασθένησει τοῦ ε εἰς ε ἐν πολλὰς λέξεσιν· ὡς: γὲ, δωρ. γὰ, ἰερός, δωρ. ἰαρός, τρέφω, δωρ. τράφω· ἐπίσης ἢ συνήθης ἐξασθένησις τοῦ ἄ εἰς ἠ ὡς: πύλη, ης, η, ἠν· δωρ. πύλ2, ας, α, αν· ἠρχόμεν, δωρ. ἀρχόμεν, ἦγον, δωρ. ἄγον, ἔστη, δωρ. ἔστα, θνήσκω, δωρ. θνάσκω.

§ 20. Ἡ ἀττικὴ ἢ ἡ ἀττικὴ διάλεκτος ἢ ἐκ τῆς ἰωνικῆς προελθούσα κατέχει τὸ ὠραῖον μέσον μεταξὺ τῆς τραχύτητος τοῦ δωρισμοῦ καὶ τῆς μαλακότητος τοῦ ἰωνισμοῦ. Μέγιστον τεκμήριον ἢ χρῆσις τοῦ παλαιοῦ (δωρικοῦ καὶ αἰολικοῦ) μακροῦ α καὶ τοῦ ἰωνικοῦ η, διότι μεταχειρισθεῖσα τὸ μακρὸν α μετὰ φωνῆν ἢ ρ, τὸ δὲ η μετὰ τὰ λοιπὰ σύμφωνα κατάρθρωσεν ὠραῖαν μίξιν πρὸς τὴν εὐφώνιαν συντελεστικὴν· παράβ. π. χ. τὴν ἀττικὴν λέξιν ἡμέρα μὲ τὴν δωρικὴν ἡμέρα καὶ τὴν ἰωνικὴν ἡμέρη. Ἐν τισιν ὅμως ἐκ τῆς δωρικῆς ληφθεῖσαις λέξεσι δὲν ἀντικατέστησε τὸ μακρὸν α μὲ τὸ ἰωνικὸν ἠ ὡς: λοχαγός, οὐραγός, ξεναγός, χοραγός. Ἐπειδὴ οἱ ἀττικοὶ τραχυτέραν ἔχουν χώραν τῶν ἰωνικῶν ἀποικιῶν καὶ δὲν ἦλθον εἰς πείραν τῆς ἡδυπαθείας καὶ τοῦ ἀβροδιαίτου τῶν ἀσιατικῶν ἐθνῶν, ἔμειναν ἀπλούστεροι τὴν δίαιταν καὶ ἰσχυρότεροι. Ἀλλὰ δὲν ἐνέμειναν καὶ ἰσχυρογνωμόνος, ὅπως τὰ δωρικά φύλα, ἐν τῇ αὐτῶν παλαιᾷ τραχύτητι καὶ τῷ ἀκάμπτῳ, ἀλλὰ προῦθυμοῦντο καὶ ἀπὸ τῶν δωριέων καὶ ἀπὸ τῶν ἰῶνων, μεθ' ὧν ἐπεμίγνυντο, νὰ λαμβάνωσι τι ἀγαθὸν καὶ οὕτως ἔδωκαν καὶ τῇ αὐτῶν γλώσσει μεγαλειτέραν ὑγρότητα, στρογγυλότητα, εὐστροφίαν καὶ κομ-

φύση. (1) Διὰ φρονίμου καὶ συνέτης μίξεως τῶν μαλακῶν καὶ χαριέντων τύπων τοῦ Ἰωνισμοῦ μετὰ τοὺς νευρώδεις καὶ ἐκφραστικούς τοῦ δωρισμοῦ κατώρθωσεν ἡ ἀττικὴ γλῶσσα ὑπερφυᾶ ὑπερτέρησιν ἐπὶ πᾶσιν τῶν λοιπῶν διαλέκτων. Ἐπαθε δὲ καὶ ἡ ἀττικὴ διάλεκτος τῇ φορᾷ τῶν χρόνων ἀλλοιώσεις τινὰς, καθ' ἃς διαιρείται εἰς *παλαιὰν*, *μέσην* καὶ *νέα*, ἃν καὶ ἡ διαφορὰ δὲν εἶναι σπουδαία. Ὁ ἀρχαῖος ἀττικισμὸς ἄρχεται ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς μεταναστάσεως τῶν Ἰώνων εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Πρὸ τούτου τοῦ χρόνου ὠμίλειτο ἐν τῇ ἀττικῇ ἢ Ἰωνικῇ. Ἀφ' οὗτου ὅμως οἱ Ἴωνες ἐγκατεστάθησαν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ μετὰ ἄλλα φύλα ἀνέμιγξαν, τὰ μὲν ἀκολουθήσαντα αὐτοὺς κατὰ τὴν μετανάστευσιν, τὰ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀσίᾳ ἐλθόντα μετ' αὐτῶν εἰς ἐπιμιξίαν, προσέλαθε καὶ ἡ γλῶσσά των ἄλλον χαρακτήρα, διότι ὑπὸ τὸ μαλακὸν κλίμα τῆς Ἀσίας ἐγένετο τρυφερὰ καὶ διὰ τῆς κοινωνίας μετ' ἄλλων φύλων ξενικὰ προσέλαθε στοιχεῖα. Ὅθεν πλανᾶται ὁ Στράβων λέγων VIII 1, 2, σελ. 333: τὴν μὲν Ἰάδα τῇ παλαιᾷ ἀθίδι τὴν αὐτὴν φασιν καὶ γὰρ Ἴωνες ἐκαλοῦντο οἱ τότε Ἀττικοί, καὶ ἐκείθεν εἰσιν οἱ τὴν Ἀσίαν ἐποικήσαντες Ἴωνες καὶ χρησάμενοι τῇ νῦν λεγομένη γλώττῃ Ἰάδι· ἃν καὶ παραδεκτέον ὅτι οὐχὶ διὰ μιᾶς, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἔλαθεν ἡ Ἰωνικὴ γλῶσσα μετὰ τῶν αὐτῆς ἰσοτήτων χαρακτήρα διάφορον τοῦ ἀρχαίου ἀττικισμοῦ. Τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Δυσίου (λόγος 10 σελ. 117, § 16—20) ἐκ τῶν νόμων τοῦ Σόλωνος ἔχει ἓνα μόνον Ἰωνικὸν τύπον: Οἰκῆος ἐκ τοῦ οἰκεὺς (οἰκέτης) τὸ δὲ λοιπὸν δὲν ἀποκλίνει τῆς ἀττικῆς γλώσσης. Οἱ ἀρχαιότατοι ἀττικοὶ ποιηταὶ δὲν δίδουσιν ἡμῖν πιστὴν εἰκόνα τῆς ἀττικῆς διαλέκτου τῶν ἑαυτῶν χρόνων, ἅτε τῆς ἐπικῆς γλώσσης ἀσκούσης ἐπ' αὐτοὺς μεγίστην ἐπιρροήν. Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς εὐρίσκονται ἔχνη τοῦ Ἰωνισμοῦ, ὡς: *προνηῶ* (Corp. inscrip. ἀριθ. 138 τῆς 87. 88

Ὀλυμπιάδος, καὶ ἀριθ. 142), ἡ δοτικὴ πληθυντικὴ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κλίσεως εἰς *ησι* καὶ *οισι* (ἀριθ. 17 τῆς 82—83 Ὀλυμπ. ὡς: τοῖσι μύστ(η)σιν καὶ τοῖς ἐπό[π]τήσιν, ἀκο[λοῦ]οισιν καὶ [δοῦ]λοισιν, [Ἀθην]αίοισιν, τῆ[σιν] αὐτῆσι (ἄνευ ὑπογεγραμμένου ι) πόλε[σ]ιν, μ[υ]στηρίοισιν. Τὸν ἀρχαῖον ἀττικισμὸν μεταχειρίζεται ὁ Θουκυδίδης (γεννηθεὶς τῷ 472), οἱ τραγικοὶ (Αἰσχύλος ἀποθανὼν τῷ 456, Σοφοκλῆς γεννηθεὶς τῷ 497 καὶ ἀποθανὼν τῷ 405, Εὐριπίδης γεννηθεὶς τῷ 480) οἱ ἀρχαιότεροι κωμικοὶ (Ἀριστοφάνης ἀποθ. 390) οἱ ἀρχαιότεροι ῥήτορες (Ἀντιφῶν γεννηθεὶς τῷ 479, Ἀνδοκίδης γεννηθεὶς τῷ 467) τὸν μέσον ὁ Πλάτων (γεννηθεὶς τῷ 430), Ξενοφῶν (γεννηθεὶς τῷ 447), ὁ ῥήτωρ Ἰσοκράτης (γεννηθεὶς τῷ 436) τὸν νεώτερον ἀττικισμὸν ὁ Δημοσθένης (γεννηθεὶς τῷ 385) καὶ οἱ ἄλλοι ῥήτορες, οἱ νεώτεροι κωμικοὶ, καὶ οἱ πεζοὶ τῆς μεταγενεστέρης ἐποχῆς, οἵτινες προσεπάθουν νὰ τηρήσωσιν ἐν τοῖς αὐτῶν συγγράμμασι τὴν γλῶσσαν τῶν προτέρων τούτων συγγραφέων. Ὁ ἀρχαῖος ἀττικισμὸς μεταχειρίζεται ὡς καὶ ὁ Ἰωνισμὸς *σσ*, ἐνῶ ὁ νέος καὶ συνήθως καὶ ὁ μέσος *ττ* ὡς: *τάσσω*, *γλώσσα*, *τάττω* *γλώττα* *ρσ* Ἰωνικὸν καὶ ἀρχαῖον ἀττικὸν, *ρρ* τοῦ νέου καὶ συνήθως καὶ τοῦ μέσου ἀττικισμοῦ ὡς: *θαρσεῖν*, *θάρσος*; *θαῤῥεῖν*, *θάῤῥος*; *ξὶν* τοῦ ἀρχαίου καὶ συνήθως καὶ τοῦ μέσου, *σὺν* τοῦ νέου ἀττικισμοῦ (ἰδὲ ἀπομνημον. Ξενοφ. 1, 2, 18) εἰς τοῦ ἀρχαίου, ἐνίοτε καὶ τοῦ μέσου, εἰς τοῦ νέου· *σφάζειν*, ἀρμόζειν τοῦ ἀρχαίου ἀττικισμοῦ, ἐνίοτε καὶ τοῦ μέσου, *σφάττειν*, ἀρμόττειν τοῦ νέου· *μόλις* ἀρχαῖον καὶ μέσον ἀττικὸν, *μόγις* νέον ἀττικὸν (ἰδὲ ἀπομνημον. Ξενοφ. 1, 3, 13)· *γίνομαι*, *γιγνώσκω* τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ μέσου, *γίνομαι*, *γινώσκω* τοῦ νέου, ἐνίοτε καὶ τοῦ μέσου (ἰδὲ *παρέκβασις* I εἰς Ξενοφ. ἀπομνημον.)· *κάω*, *κλάω* ἀρχαῖον ἀττικὸν, ἐνίοτε καὶ μέσον, *καίω*, *κλαίω* νέον ἀττικὸν· *κλήω* ἀρχαῖον, *κλείω* νέον. Ἰωνικὴ γενικὴ εὐρηται παρὰ Θουκυδίδῃ Ἀφύτιος, Γοάζιος, Κνίδιος (ἰδὲ Porro εἰς I, 64 σελ. 106 ἔκδοσ. Γοττίγγης). Ὁ πληθυντικὸς τῶν οὐσιαστικῶν εἰς εὐς εἶναι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀττικοῖς ἦς, παρὰ τοῖς νέοις εἰς ὡς: βασιλῆς, βασιλεῖς, τὸ δεύτερον ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μέσων καὶ παθητικῶν ῥημάτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ μέσοις *η*, μέσοις καὶ νέοις καὶ παρ' Ἀριστοφάνει *ει* (παρὰ Ξενοφῶντι πάντοτε *η*,

(1) Ξενοφῶν Ἀθηναίων πολιτείας 2, 8 λέγει φωνὴν πᾶσαν ἀκούοντες ἐξελέξαντο (οἱ Ἀθηναῖοι) τοῦτο μὲν ἐκ τῆς, τοῦτο δὲ ἐκ τῆς. Καὶ οἱ Ἕλληες ἰδίᾳ μέλλον καὶ φωνῇ καὶ διαίτη καὶ σχήματι χρώνται, Ἀθηναῖοι δὲ κεκραμένη ἐξ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων.

ἰδὲ παρέκθασιν Π εἰς Ξενοφ. ἀπομνημ.) τὸ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρακειμ. καὶ ὑπερσυντελικοῦ τῶν μέσων καὶ παθητικῶν παρ' Ἴωσιν, ἀρχαίους καὶ μέσους ἀττικοὺς εἰς αὐτὰ ἀποτελευτᾷ, ἐνῶ ὁ νέος ἀττικισμὸς σχηματίζει αὐτὸ περιφραστικῶς τῇ μετοχῇ τοῦ παρακειμένου καὶ τῷ εἰσι(ν) ἢ ἦσαν ὡς: τετάχεται, ἐτετάχато, τεταγμένοι εἰσι(ν) ἢ ἦσαν. Ἐπίσης ὁ ἀρχαῖος καὶ μέσος ἀττικισμὸς δὲν ζητεῖ ὅπως νὰ ἀποφύγη τὴν σύμπτωσιν ἀλλεπαλλήλων φωνηέντων, τελικοῦ καὶ ἀρκτικοῦ δύο λέξεων, ἐνῶ ὁ νέος δεικνύει εἰς τοῦτο περισσὴν φροντίδα. Ἰδιὸν δὲ καὶ τῶν τριῶν εἰδῶν τοῦ ἀττικισμοῦ εἶναι νὰ συναϊρῶσι τὰ ἐντὸς τῆς αὐτῆς λέξεως συμπίπτοντα φωνήεντα, διότι ἡ σύμπτωση αὐτῆ δὲν ἦτο εὐχάριστος εἰς τὸ ἀττικὸν οὖς.

§ 21. Σθεσθεῖσης τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων, ἐγένετο ἡ ἀττικὴ διάλεκτος, ἐν ἣ συνετάχθησαν τὰ μέγιστα φιλολογικὰ ἔργα, γλῶσσα τῆς μακεδονικῆς αὐλῆς καὶ πάντων τῶν σοφῶν καὶ ἡ κοινὴ συγγραφικὴ γλῶσσα, ἐξαπλωθεῖσα ὡς τοιαύτη οὐχὶ μόνον ἐφ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὰς μακεδονικὰς ἐπαρχίας τῆς Συρίας καὶ Αἰγύπτου, ἐνῶ αἱ λοιπαὶ διαλέκτοι ὅπως ἐξερανίσθησαν ἐκ τῆς χρήσεως τῶν πεπαιδευμένων, διατηρηθεῖσαι μόνον ἐν τῷ στόματι ἀκόμη τοῦ λαοῦ καὶ δὴ ἐπὶ μέγιστον μὲν παρὰ τοῖς αἰολικοῖς καὶ δωρικοῖς φύλοις, ὀλιγοχρονιώτερον δὲ παρ' Ἴωσι (1). Φανερόν ἐξ ἑαυτοῦ γίνεταί ὅτι ἡ καθαρότης τῆς ἀττικῆς, τὸ μὲν διότι ὠμιλεῖτο καὶ ὑπὸ μὴ ἀττικῶν Ἑλλήνων, τὸ δὲ διότι καὶ ὑπὸ μὴ Ἑλληνικῶν ἔθνων, ἐθολώθη εἰς μέγιστον βαθμὸν μιγείσα μετὰ ξενικῶν στοιχείων. Αὕτη ἡ γενικὴ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων, ἣτις ἀνεπτύχθη ἐκ τῆς ἀττικῆς, προσέλαβε μὲν τύπους, ἐκφράσεις καὶ φράσεις εὐχρηστοὺς τότε καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, ἀπέριψεν ὅμως καὶ πᾶν ὅ,τι ἦτο ἰδιὸν μόνον τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Ὅθεν ὠνομάσθη

(1) Ὁ Στράβων (ἐπὶ Αὐγούστου καὶ Τίβερיו) 9, σελ. 513 καὶ ὁ Πανσανίας (περὶ τὸ 170 M. X.) 4, 27· λέγουσιν ὅτι ἐν Πελοποννήσῳ ἐπὶ τῆς αὐτῶν ἀκόμῃ ἐποχῆς δωρικῶς ὠμίλου, καὶ ὅτι ἰδίως οἱ Μεσσηνιοὶ μεταξὺ πάντων τῶν Πελοποννησίων πιστότατα τὸ ἰδίωμα (τὸ ἀ κ ρ ι θ ε ς) τῆς δωρικῆς διαλέκτου εἶχον φυλάξει.

αὕτη ἡ κοινὴ ἢ ἑλληνικὴ διάλεκτος καὶ οἱ ἐν ταύτῃ συγγράφοντες οἱ κοινοὶ ἢ οἱ Ἑλληνες. Καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἐφάνησαν ἀξιόλογα φιλολογικὰ ἔργα· ἀλλ' ἡ ζωηρὰ ἀκμὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἶχε παρέλθει. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν φαίνεται πλέον ὡς τι φυσικὸν προϊόν παραγόμενον ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς δυνάμεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἐνάργως φέρει ἐν ἑαυτῇ τὸν τύπον τεχνητοῦ ἔργου διὰ μιμήσεως παραχθέντος. Οἱ συγγραφεῖς δὲ οἱ προσπαθήσοντες νὰ τηρήσωσιν εὐσεβῶς τὴν καθαρότητα τῆς ἀττικῆς γλώσσης ὀνομάζονται Ἀττικισταὶ ὡς τοιοῦτοι φημιζονται ἰδίως Λουκιανὸς ὁ Σαμοσατεὺς (περὶ τὸ 150 M. X.) καὶ Αἰλιανὸς ὁ ἐκ Πραϊνεστοῦ τῆς Ἰταλίας (περὶ τὸ 230 M. X.). Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο περιλαμβάνουσι καὶ τοὺς γραμματικούς ἐκείνους, οἵτινες ἐζήτουν νὰ σημειώσωσι τοὺς μὴ ἀττικοὺς τύπους καὶ ἐκφράσεις.

§ 22. Μετὰ τῆς κοινῆς γλώσσης τῶν λογίων καὶ τῆς φιλολογίας παρήχθησαν συγχρόνως δύο ἕτεραι διαλέκτοι, ἡ Μακεδονικὴ καὶ ἡ Ἀλεξανδρινῆ, αἵτινες ὅμως ἔμειναν ὡς γλῶσσαι τοῦ λαοῦ καὶ οὐδέποτε ὑψώθησαν εἰς τὴν γλῶσσαν δοκίμου φιλολογίας. Αἱ δύο αὗται γλῶσσαι ἀπέκλινον λίαν οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ἀττικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κοινῆς καὶ διέφθειραν καὶ ἐνόθευσαν τὸν ὅλον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης χαρακτῆρα, διότι οὐ μόνον προσέλαβον μεγάλην πληθὺν ξένων βαρβαρικῶν καὶ παναρχαίων λέξεων καὶ ἔδωκαν εἰς ἀρχαίας λέξεις νέας σημασίας, ἀλλ' ἠλλοίωσαν μεγάλως καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰς κλίσεις. Ἡ Μακεδονικὴ προήλθεν ἐκ τῆς μίξεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης μετὰ τῆς μακεδονικῆς. Ἀφοῦ δὲ ἡ μακεδονικὴ κυριαρχία ἐξηπλώθη ἐπὶ πολλὰ ξένα καὶ βάρβαρα ἔθνη, προσέλαβε καὶ ἡ γλῶσσα πολὺ ἐκ τούτων. Ἐν τε ταῖς φωναῖς καὶ τοῖς φωνήεσιν ἔχει αὕτη πολὺ τὸ ἰδιότροπον, ὡς: ἀβροῦς ἀντὶ ὄφρος, Ἀραντία ἀντὶ Ἐρινύσι, ζέρεθρον ἀντὶ βάραθρον· ἐν τοῖς συμφώνοις, ὡς: θ ἀντὶ φ, δ ἀντὶ θ, μ ἀντὶ π, ζ ἀντὶ θ, ρ ἀντὶ τ: Βερενίκη ἀντὶ Φερενίκη, Βίλιππος ἀντὶ Φίλιππος, βαλακρὸς ἀντὶ φαλακρὸς, κεβαλὴ ἀντὶ κεφαλή, βῶ ἀντὶ φῶ, κλπ. ἐέλδω ἀντὶ ἐθέλω, δάνος ἀντὶ θάνατος, ἀδραϊά ἀντὶ αἰθρία· ἀμαλδὸς ἀντὶ ἀπαλδὸς· ζέρεθρον ἀντὶ βάραθρον· ροῦτο ἀντὶ τοῦτο· πρὸς δὲ μετὰθεσιν τῶν φωνῶν ὡς: ἐέλδω ἀντὶ ἐθέλω, ἀδραϊά ἀντὶ αἰθρία· ἰνδέα (μυσημβρία) ἀντὶ

ἐνδία, δρίφακτος ἐν τοῖς δίφραξ· ἐπένησιν συμφώνου, ὡς· ἀκνηδία ἀντι ἀηδία, ἀβροῦς ἀντι ὄφρυς, Ἄραντίσι ἀντι Ἐρινύσι· ψιλὸν πνεῦμα ἀντι δασεός· ὡς· ἄγρημα ἀντι ἡγρημα, ἀμαλὸς ἀντι ἀπαλός· ἔχει δὲ καὶ μὲ τὸν δωρισμὸν κοινὸν τὴν ὀνομαστικὴν τῶν ἀρσενικῶν τῆς πρώτης κλίσεως εἰς α· ὡς· ἰππότα ἀντι ἰππότης.

§ 23. Ὑπὸ τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἐννοητέον οὐχὶ τὴν γλώσσαν, ἢν μετεχειρίζοντο οἱ σοφοὶ οἱ ἐπὶ Πτολεμαίων ζῶντες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ ἔδρᾳ ταύτῃ τῆς παιδεύσεως καὶ ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, διότι ἢ γλώσσα τούτων, εἶναι ἢ ἄνω μνημονευθεῖσα κοινὴ, ἀλλὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γλώσσαν τοῦ λαοῦ, ἥτις ἐμορφώθη ἐκ πολλῶν ἄλλων γλωσσῶν, τῆς ἀττικῆς, μακεδονικῆς, αἰγυπτιακῆς, ἰουδαϊκῆς, καὶ διὰ τοῦτο λίαν διάφορος ἦτο τῆς κοινῆς. Ἐν ταύτῃ μετεφράσθη ἢ παλαιὰ διαθήκη καὶ ταύτην ἐν μέρει μετεχειρίσθησαν οἱ συγγραφεῖς τῆς νέας καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες, οὐ ἕνεκα καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὀνομάσθη γλώσσα. Αἱ ιδιότητες αὐτῆς εἶναι περίπου αἱ ἑξῆς: α) ἐναλλαγὴ τῶν φωνηέντων, ἔνθα ὅμως τὰ πλεῖστα ἀποδοτέον εἰς ἐσφαλμένην προφορὰν, ἅπερ καὶ ἐν ἀγκύλαις θὰ κλείσωμεν· α ἀντι η, ο· [αι ἀντι ε, η·] ε ἀντι α, [ε ἀντι αι,] ε ἀντι ει, η, [ε ἀντι ι·] [ει ἀντι η, ι·] η ἀντι α, [η ἀντι ε, ει, ι, υ·] [ι ἀντι ει, η, οι, υ·] [ο ἀντι οι, ω·] [οι ἀντι ι, υ·] [υ ἀντι ει, η, ι, οι, ου·] [ω ἀντι ο, ου,] ὡς· ἀνάστατε ἀντι ἀνάστητε· Ἄρπακρᾶς ἀντι Ἄρποκρᾶς· [αἶν ἀντι ἐν, ἔσται ἀντι ἐστέ·] μεγάλαι ἀντι μεγάλη·] μισρὸς ἀντι μισρός· [ποίησε ἀντι ποίησαι] ἀπέκτενον ἀντι ἀπέκτεινον, εὔρημα ἀντι εὔρημα, ἀλειεῖς ἀντι ἀλειεῖς, [ἔθνει ἀντι ἔθνη, ἔτει ἀντι ἔτι,] μαχαίρης ἀντι μαχίρας, [ἔννηα ἀντι ἐννεά, ὄψη ἀντι ὄψει, ἀλητήριος ἀντι ἀλιτήριος εὐθῆς ἀντι εὐθύς,] [ιδότες ἀντι εἰδότες, ἴδιον ἀντι ἡδίων, Φινίκης ἀντι Φοινίκης·] δύο ἀντι δύο, [ἐπόησε ἀντι ἐποίησε, σωρῶ ἀντι σωρῶ, [οἰκετῶν ἀντι ἰκετῶν σοὶ ἀντι σὺ,] [ἡμίση ἀντι ἡμίσει, τὰ ἡμίση ἀντι ἡμίση, γύνεται ἀντι γίν. σχῶνον ἀντι σχοῖνον, ἡμίσιος ἀντι ἡμίσιους,] [μόσχων ἀντι μόσχον, Ὀνωφρις ἀντι Ὀνούφριος·] β) ἐναλλαγὴ τῶν συμφώνων γ ἀντι κ· κ ἀντι χ· τ ἀντι θ· φ ἀντι π· χ ἀντι κ· ὡς· διγνύειν ἀντι δεικνύειν· ἐκθῆς ἀντι ἐχθῆς, ἐντράπητι ἀντι ἐντράπηθι· ὠμόμοχεν·—γ·] παραμέλησις τῆς δασύνσεως ὡς καὶ παρ' Ἰωάν· ὡς· ἰούκ πρὸ δασείας, ἐπ' υἰούς,

μετ' ἵππου, κατύπερθε· δ·) τούναντίον δάσυνσις πρὸ ψιλῶ πνεύματος ὡς· ἐφῆπισεν, ἐφίδεν (ἀντι ἐπείδεν) καθ' ὄφθαλμούς, καθ' ἑμαυτὸν, οὐχ πρὸ ψιλῶ πνεύματος· ε) πλεονασμὸς συμφώνων, ὡς· γ, κ, μ, ν· ἀκμῆ ἀντι ἀκμή, ἐκχθρα ἀντι ἐχθρα, συχνοῦς ἀντι συχνοῦ, ἰδίως ἐν τῇ αἰτιατικῇ, ὡς· αἶγαν, ἄνθρακαν, ἀσθενῆν, βασιλέαν, γυναῖκαν, κλπ.—ς·) περισσὸς διπλασιασμὸς συμφώνων· ὡς· ἀμαρτάνειν, ἀποκτέννειν, ἀποστελλοῦμεν, προσσκόπτειν·—ζ·) ἀπλᾶ σύμφωνα ἀντι διπλῶν ὡς· ἀπαγγέλουσιν, ἀπορίψει, γενήματα, δυσεβῆς, ἐράπιζεν· ἢ) τοῦ λαμβάνω κατὰ τοὺς Ἰωάν· μέ μπ τύποι· ὡς· ἐλήμφθη, λήμψομαι· θ·) ν πρὸ οὐρανισκοφώνου ἢ χειλοφώνου καὶ πρὸ τοῦ σ ἢ ζ, ὡς· ἐνγύς, ἐνκαρπον, ἐνχειρίδιον, ἐνμείνατε, ἐνπίπλαται, ἐνφραγμῶ· σθενοθέντος, συζητεῖν. ι) διάφοροι ἀνωμαλῖαι τῶν κλίσεων, ὡς, Ἡρακλεῖς γεν. Ἡρακλεῖτος· τὰ εἰς ἧς ἔχουσι τὴν γενικὴν εἰς ἦτος ἢ ἦ ἢ ἄ, ὡς· Ἀνῆς, ἦτος Ἐρμῆς, ἦ, Εὐτυχῆς, ἄ· ια) λίαν παράξενοι ἀνωμαλῖαι ἐν τῇ κλίσει τῶν ῥημάτων· τὸ 3 πληθυντ. πρόσωπ. τῆς δριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου εἰς αν ἀντι ασι· ὡς· ἐλήλυθαν (οὕτω καὶ ὁ Ἀλεξανδρινὸς ποιητῆς Λυκόφρων 252 πέφρικαν ἀντι πεφρῖκασι, Βατραχομουμαχία 179 ἔοργαν) ἑώρακαν, παρέστηκαν, πέποιθαν· παρένθεσις τῆς συλλαβῆς σα ἐν τῷ III πληθυντ. τῶν παρωχημένων· ὡς· ἐκρίνουσαν ἀντι ἔκρινον, ἐγεννώσαν, ἐνοοῦσαν, ἐφέροσαν, ἐποιοῦσαν (ὅπως καὶ ὁ Λυκόφρων 21 ἐσχάζοσαν καὶ ὁ Ποσειδίππος ἐν τοῖς Βρουνικίου ἀναλέκτοις T II σελ. 47 ἀριθ. VI εἴχοσαν)· καὶ ἐν τῷ τοῦ ἀορίστου δευτέρου· ὡς· ἤλθοσαν, ἐλίποσαν, ἠμάρτοσαν, εὔροσαν (ὅπως ἤδη ὁ Σκύμνος ὁ ἐκ Χίου περὶ τὸ 80 Π. X. στίχ. 696 σελ. 115 ἐκδοσις Μεινεκίου ἔσχοσαν)· πρὸς τούτοις ἐν τῇ εὐκτικῇ οἰσαν ἀντι σιεν καὶ αισαν ἀντι αιεν· ὡς· εἴποισαν, λείποισαν, ἔλθοισαν, ἴδοισαν, θηρεύσαισαν, ποιήσαισαν (οὕτω καὶ ἐν τινι δελφικῇ ἐπιγραφῇ Gorpis inscript· 1702 παρέχοισαν ἀντι παρέχοιεν)· ἐναλλαγὴ τῶν καταλήξεων τοῦ ἀορίστου, ὡς· εἶδαμεν, ἀντι εἶδομεν, εἶδαν ἀντι εἶδον, ἔφυγαν, εὔραν, ἐλάβαμεν· ἐλθάτω, ἔλθατε, ἔπεσα, ἀφείλατο, εὔραμην (καὶ παρὰ Μενάνδρῳ)· οὕτω ἤδη παρὰ τοῖς κλασσικοῖς· εἶπα, εἶπα, εἶπατε, εἶπαν· προστ. εἶπον, εἶπάτω παρὰ τῷ εἶπον, ες κλπ, ἦνεγκα καὶ ἦνεγκον, ἔπεσα παρὰ μεταγενεστέροις ἀντι ἔπεσον (ἴδε πα-

ραδείγματα ἐν τοῖς παρέργοις Λοβσκιού· σελ. 724) 16) ἀνωμαλία περὶ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν καὶ τὴν αὐξησιν, ὡς: τεθέλῃκα ἀντὶ ἠθέλῃκα, ἀνήγακα ἀντὶ ἠνάγακα, κατάβῃς ἀντὶ κατέβῃς ἀπενήχθῃ ἀντὶ ἀπὴν, διπλῆ αὐξησις· παρσυνεβλήθῃ· 17) τὰ κατ' ἀποκοπὴν κύρια ὀνόματα εἰς ἄς· ὡς: Ἀλεξᾶς ἀντὶ Ἀλέξανδρος, Διογᾶς ἀντὶ Διογένης, Ἀντιπᾶς ἀντὶ Ἀντίπατρος, Ἀπελλᾶς ἀντὶ Ἀπολλόδωρος κλπ. ὧν ἡ γενικὴ λήγει εἰς ᾶ.

§ 24. Μὲ τὸν καιρὸν παρήλλαξεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, διότι οὐ μόνον ἔλαθε μεγάλην πληθὺν ξένων ἐκφράσεων, ἀλλ' ἀπόλεσεν ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἔννοιαν τῆς ὀρθῆς χρήσεως τῶν λέξεων, τῶν γραμματικῶν τύπων καὶ τῆς συντακτικῆς πλοκῆς. Οὕτω π. χ. μετεχειρίζοντο ἐν τῇ 3 M. X. ἑκατονταετηρίδι κρίνω ἀντὶ νομίζω, ἰσχύω ἀντὶ δύναμαι, οἰκίος ἀντὶ κτητικῆς ἀντωνυμίας, ἐν τῇ 5 ἑκατονταετηρίδι οὔτε ἀντὶ οὐδέ· ἐν τῇ 6 συνέχον τὴν χρῆσιν τῶν ῥηματικῶν τύπων, ὡς: δέδωκεν ἀντὶ ἔδωκεν, εἰρήκασιν ἀντὶ εἶπον, παρημέλουν τὴν αὐξησιν ὡς. ψηφισμένων, μετεχειρίζοντο ἰστάω ἀντὶ ἰσῆμι, ἀντήλαττον τὴν εἰς μὲ τὴν ἐν, συνέδον τὸ ὅπως μετ' ἀπαρεμφάτου, ἔλεγον ἐν τῇ 9 ἑκατονταετηρίδι τὴν κάραν ἀντὶ τὸ κάρα, μειζότερος ἀντὶ προσβύτερος, ἐξελλήνιζον λατινικὰς λέξεις, ὡς: πραδεύω, praedor, ἄρμα ἐν τῇ σημασίᾳ milites armati, μετεχειρίζοντο ἐσφαλμένους τύπους κλίσεων καὶ συζυγιῶν· ὡς: Πέρσες ἀντὶ Πέρσαι, Σελευκέσι ἀντὶ Σελευκεῦσι, κύρις ἀντὶ κύριος· ἐτίμου ἀντὶ ἐτίμων, ἀγάγαι ἀντὶ ἀγαγεῖν, στήσας ἀντὶ στάς, μετεχειρίζοντο ἐσφαλμένην σύνταξιν, ὡς: κελεύω ἵνα, λέγω ἵνα; ἐὰν μεθ' ὀριστικῆς, ἐν τῇ 10 ἑκατονταετηρίδι μετεχειρίζοντο ὑπάρχειν, πέλειν, τελέθειν ἀντὶ εἶναι (1) Ὁ τι ἀνεφέραμεν ἐλήφθη ἐκ τῆς γραφομένης γλώσσης. Πῶς λοιπὸν εἶχεν ἡ τοῦ λαοῦ γλῶσσα! Ἀλλὰ πολὺ μεγαλειτέρα παρουσιάζεται ἡμῖν ἡ ἐξαλλαγὴ καὶ διαφθορὰ τῆς γλώσσης ἐν τοῖς ἔργοις τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἄπερ ὀλίγον πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἄλω-

σιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνετάχθησαν· λέξεις ἐλαμβάνοντο εἰς νέαν σημασίαν, ποιητικαὶ καὶ πεζαί, ἄττικαὶ καὶ ἰωνικαὶ λέξεις καὶ τύποι ἐπεμιγνυντο, μεγάλη δὲ ἐλευθερία ἐπεκράτει ἐν τῇ χρήσει τῶν ἀντωνυμιῶν, προθέσεων καὶ συνδέσμων· τὸ ἄρθρον καὶ ἡ αὐξησις συνήθως ἀφίοντο, οἱ δὲ χρόνοι καὶ αἱ ἐγκλίσεις συνεχόντο. Ἐκ τῶν πτώσεων ἐξηφανίσθη ἡ δοτικὴ, ἐκ τῶν ἀριθμῶν ὁ δυνικός καὶ ἐκ τῶν κλίσεων ἡ εὐκτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον, ἐκ τῶν διαθέσεων τοῦ ῥήματος τὰ μέσα, ἐκ τῶν χρόνων ὁ παρακείμενος, ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ μέλλοντος, εἰσήλθον οἱ περιφραστικοὶ (εἶχα γράψει, θέλω γράψει ἢ γράψει, ἢ θέλει γράψω ἢ γράψω, ἢ θὲ νὰ (=ἵνα ἢ θὰ γράψω ἢ γράψω) τὸ ἀπαρέμφατον περιφραστικῶς ἐλέγετο μὲ τὸ ἵνα ἢ ὅτι (θέλω νὰ φάγω, θέλω φαγεῖν)· αἱ κλίσεις καὶ συζυγίαι ἔπαθον τὰς βιαιοτάτας ἀλλοιώσεις (π. χ. ἡ γυναῖκα τῆς γυναίκας, τὴν γυναῖκα, ὃ γυναῖκα, ἡ κεφαλὴ κλπ. αἱ κεφαλᾶδες, ἡ γνώσις, τῆς γνώσης, ὁ βασιλέας, τοῦ βασιλέα, τὸν βασιλέαν ἢ ἐα, ὃ βασιλέα· ἔγραφα ἀντὶ ἔγραφον ἔγραφαμεν ἀντὶ ἔγραφομεν, ἔγραψες ἀντὶ ἔγραψας, ἔγραφοσαν ἀντὶ ἔγράφου, γραμμένος ἀντὶ γεγραμ. ἡ ποσότης τῶν συλλαβῶν ἀπωλέσθη καὶ ἔ τόνος ἔλαθε γενικὴν ἐπικράτησιν, ἡ δὲ προφορὰ τῶν φωνηέντων πολλὰ ἢ ἠλλοιώθη καὶ ὁ Ἰωτακισμὸς νύξησεν. Βίς τοῦτο δὲ συνετέλεσαν καὶ πολλὰ ἄλλαι περιστάσεις, αἵτινες ἔπρεπε νὰ ἐπηρεάσωσι ὀλεθρίως ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, αἱ ποικίλαι τύχαι, εἰς αὐς ἐξέτεθη ἡ Ἑλλάς, ἡ κυριαρχία ἐπ' αὐτῆς τῶν Ῥωμαίων, ἡ μετάθεσις τῆς ἑδρας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους εἰς Βυζάντιον, αἱ ἐπιδρομαὶ καὶ ἀποικίαι τῶν Σλαύων κατὰ τὴν ἑκίην καὶ τὰς ἐπομένους ἑκατονταετηρίδας, αἱ σταυροφορίαι, πόλεμοι καὶ ἐμπορικαὶ σχέσεις μετὰ ξένων ἔθνων, τέλος ἡ κορυφὴ τῶν συμφορῶν ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (1453). Ἐντεῦθεν λοιπὸν εἰσέφρουσαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν λατινικαὶ, γαλλικαὶ, ἰταλικαὶ, ἀραβικαὶ, τουρκικαὶ λέξεις. Ἐκ δὲ τοῦ διεφθαρμένου τούτου ἑλληνισμοῦ καὶ μετὰ τῶν ξένων στοιχείων μεμιγμένου ἐσχηματίσθη μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα, ἧς ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις πολὺ πρότερον εἶχε γένηται. Αἱ κυριώταται διαφοραὶ τῆς νεοελληνικῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν κείνται ἐν τοῖς ἐξῆς: 1)

(1) Δεπτομερέστερον καὶ ἀκριβέστερον ἐκθέτει ὁ Μουλάχιος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς γραμματικῆς αὐτοῦ περὶ τῆς Griech. vulgarsprache τὴν βαλβιαίαν κατάπτωσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

διεφθαρμένη προφοράτων φωνῶν 2) ἀποβολή τῆς ποσότητος ὑπὸ τοῦ τόνου 3) ἐξαλλαγή τῶν κλίσεων καὶ συζυγιῶν καὶ ἰδιεξαφάνιαις σχεδὸν τελείατῆς δοτικῆς, περίφρασις πολλῶν τύπων τοῦ ῥήματος, διὰ βοήθητικῶν ῥημάτων, ἀπώλεια τῆς εὐκτικῆς, τοῦ δοῦκοῦ, ἐν τε τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς ῥήμασι· 4) ἀνάμιξις ξένων λέξεων. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν λογίων γραφομένη νῦν γλῶσσα τείνει νὰ ἀπαλλαχθῆ τῶν διαφθορῶν τούτων, μιμουμένη τὴν γλῶσσαν τὴν γνωστὴν ἡμῖν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐν τῇ ἄττικῇ ἢ κοινῇ γλῶσσῃ.

III.

Σχέσεις τῶν Ἑλληνικῶν Διαλέκτων πρὸς τὴν
Φιλολογίαν.

§ 1. Ἀντίθεσιν σχηματίζει ἡ τοῦ ἔθνους γλῶσσα πρὸς τὴν τῆς φιλολογίας, διότι ἐνῶ ἐκεῖνη εἶναι, ἡ ἀπλὴ καὶ φυσικὴ ἔκφρασις τῶν ἐνοιῶν, τρόπον τινὰ φυσικὴ τις γλῶσσα, αὕτη φαίνεται ὡς τεχνητὸν τι ἔργον. Ἐν τοῖς διαφόροις τοῦ ἔθνους διαλέκτοις ἀπεικονίζεται πιστῶς ὁ χαρακτήρ τῶν διαφόρων φύλων, τούναντίον δ' ἐν τοῖς ἔργοις τῆς φιλολογίας οἱ σκοποὶ τῆς τέχνης, οὓς οἱ συγγραφεῖς ἐπιδιώκουσιν, ἀσκοῦσι μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς γλώσσης καὶ ἀναγκάζουσι αὐτοὺς πολλαπλῶς ν' ἀποκλίνωσι τῆς τοῦ ἔθνους γλώσσης. Ἰδίως συμβαίνει τοῦτο τοῖς ποιηταῖς, οἷς τὸ μέτρον ἐπιβάλλει τὴν ἀνάγκην ν' ἀλλοιωσὶ τὴν ἑαυτῶν διάλεκτον. Καθὼς πᾶσαι αἱ γλῶσσαι οὕτω καὶ ἡ ἑλληνικὴ διαιρεῖται εἰς πολλὰς κυρίας διαλέκτους καὶ μεταπτώσεις τούτων. Ἄλλ' ἐνῶ ἐν

ταῖς ἄλλαις γλώσσαις ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν μόνον μία διάλεκτος ἐπικρατεῖ τρόπον τινὰ τῶν λοιπῶν καὶ ὑψοῦται εἰς κοινὴν γλῶσσαν τῶν πεπαιδευμένων καὶ τῆς φιλολογίας, ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐφθασαν αἱ ἄνω μνημονευθεῖσαι κύριαι διάλεκτοι καὶ πολλὰι τῶν μεταπτώσεων τούτων εἰς γραμματικὴν μόρφωσιν καὶ ἐκάστη τούτων ἔλαβεν ἐν ὀρισμένῳ κλάδῳ τῆς φιλολογίας τοιαύτην ἐπικράτησιν, ὥστε πᾶς Ἕλληνας εἰς οἷονδήποτε ἀνήκων φύλον, θέλων ν' πειραθῆ εἶδους τινὸς τῆς φιλολογίας, ἤτο ἠναγκασμένος νὰ ἐκλέξῃ τὴν διάλεκτον τοῦ εἰς τοῦτο τὸ εἶδος προηγηθέντος φύλου, φαινόμενον, δυσκόλως εὐριτκόμενον καθ' ὅμοιον τρόπον ἐν οἰαδήποτε ἄλλῃ γλῶσσῃ. Ὅπως ἕκαστος τῶν διαφόρων φύλων ὅλως ἴδιον εἶχε χαρακτῆρα ἐν τοῖς ἡθεσι, τῇ γλῶσσῃ καὶ τῇ τέχνῃ, ἐπίσης καὶ διάφορα παρ' αὐτοῖς ἔμελλε ν' ἀναπτυχθῶσι καὶ ἀκμάσωσι γένη τῆς φιλολογίας καὶ ἰδίως τῆς ποιήσεως, ἔχοντα βαθεῖαν ρίζαν ἐν τῇ ἐνδοτάτῃ φύσει τῶν φύλων τούτων. Ἐν τῇ γλῶσσῃ τοῦ φύλου, οὐ ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ διανοεῖσθαι καὶ σκέπτεσθαι εἶχον ἀναβλαστῆσαι κλώνες τῆς ποιήσεως, ἐξεφράζετο τὸ πνεῦμα τοῦ γένους τούτου τῆς ποιήσεως φυσικώτατα, ὠραιότατα καὶ ἐντελέστατα, διότι ὅχι ἡ τέχνη, ἀλλ' ἡ φύσις καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἔθνους εἶχον προκαλέσει τοῦτο. Ὅθεν ἡ γλῶσσα τοῦ φύλου τούτου ἐγένετο ἡ βᾶσις διὰ τοῦτο τὸ εἶδος καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐτηρεῖτο ὑπ' ὅλων τῶν ποιητῶν τῆς αὐτῆς ποιήσεως. Ἐνῶ ὅμως κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὀρισμένη διάλεκτος ἀνυψοῦτο εἰς τεχνητὸν τύπον, ἔπασχεν ὑπὸ τὴν σοφῆν χεῖρα τοῦ ποιητοῦ ποικίλας μεταρρυθμίσεις, διότι οἱ τύποι τὸ μὲν ἀπελεαινοντο, τὸ δὲ ἐσχηματίζοντο ἐκφραστικώτερον καὶ ρυθμικώτερον, οὐχὶ βέβαια κατὰ τὸ δοκοῦν, ἀλλὰ λαμβανόμενων ὑπ' ὄψιν τῶν πραγματικῶς ὑπαρχόντων τύπων ἢ καὶ μὲ συνετὴν ἐκλογὴν τύπων ζώντων ἐν ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις. Ἄλλὰ καὶ διὰ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἱστοριογραφίαν ἐμορφώθησαν ὀρισμένοι διάλεκτοι. Τῆς ποιήσεως διακριτέον ἐξαιρέτως τρεῖς πρὸς τοῦτο ἐντέχνους γλώσσας: τὴν ἐπικὴν, τὴν λυρικὴν καὶ τὴν δραματικὴν.

§ 2. Ἡ ἐπικὴ ποίησις πρέπει νὰ ἦνθησεν ἐν Ἑλλάδι ἤδη ἐκ παλαιωτάτων χρόνων, ἀφοῦ παρουσιάζεται ἡμῖν ἐν τοῖς Ὀμηρικῶς ἔπεσι ἐν τῇ αὐτῇ ὑψίστῃ τελείῃ. Ἄλλὰ δυνάμεθα ἐρθῶς νὰ παρα-

δεχθῶμεν ὅτι τὴν τελειότητα ταύτην ἔλαβεν ὑπὸ τὸ μαλακὸν κλίμα τῆς Ἀσίας δι' Ὀμήρου καὶ τῆς σχολῆς αὐτοῦ. Ἡ νεαρῶς θάλλουσα ζωὴ τῶν νεωστὶ ἰδρυμένων πολιτειῶν ἐν τόσῳ εὐδαίμονι χώρῳ, τὸ εὐκίνητον, ἡ εὐχέρεια καὶ ἡ καθαρότης τοῦ ἰωνικοῦ πνεύματος, συνδεδεμένα μετ' αἰσθητικῆς καὶ αἰσθηματικῆς ἀντιλήψεως, πάντα ταῦτα καὶ μόνα ἠδύνατο ἐπωφελῶς νὰ ἐπιδράσωσιν καὶ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ποιήσεως. Ἡ ἐπική γλῶσσα ἐκέρδησε διὰ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἰωνισμοῦ τὴν μαλακότητα, εὐστομίαν καὶ ἁρμονίαν χωρὶς ν' ἀποβάλλῃ τὸ ἀνδρικὸν καὶ ἀξιοπρεπὲς τῆς παλαιᾶς γλώσσης, ἐξ ἧς προῆλθεν ἡ Ἰωνική. Αὕτη ἡ δι' Ὀμήρου καὶ τῆς σχολῆς αὐτοῦ τελεωθεῖσα ἔντεχνος γλῶσσα ἔμεινε διὰ τὸ ἔπος καὶ κατόπιν διὰ τὴν διδακτικὴν καὶ ἐλεγειακὴν ποίησιν παρ' ἅπασιν τοῖς ἑλληνικοῖς φίλοις καὶ εἰς πάντα τὸν ἐξῆς χρόνον ὁ μόνιμος τύπος καὶ ἦσκει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς ποιήσεως ἐξειδικασμένην ἐπιρροήν. Τὴν σχέσιν τῆς Ὀμηρικῆς γλώσσης πρὸς τὸν ἰωνισμόν διευκρινήσαμεν ἄνω (§ 17). Ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν βλέπομεν ὅτι αὕτη παρ' Ὀμήρῳ ἦτο ἐντελῶς ἡδὴ ἐσχηματισμένη ὡς πρὸς δὲ τὴν περιουσιολογίαν παρατηρητέον ὅτι παρ' αὐτῇ ἀπαντᾷ ἀκόμη συχνὰ ἡ παράταξις, ἀλλὰ καὶ αἱ συνημμέναι προτάσεις εἶναι ὅλως συνήθειαι.

§ 3. Τὰ Ἡσιόδου ποιήματα συμφωνοῦσι κατὰ τὴν μορφήν καὶ γλῶσσαν καθ' ὅλου πρὸς τὰ Ὀμηρικά. Εὐρίσκομεν ἐν αὐτοῖς ἐπίσης τὴν χρῆσιν τοῦ δίγαμμου, ἂν καὶ ἐν τῇ γραφῇ δὲν διεσώθη πλέον ἡμῖν, ὅπως καὶ παρ' Ὀμήρῳ. Ἡ ἐξασθένησις τοῦ F εἰς u, ἡ καὶ παρ' Ὀμήρῳ ἐν τῷ εὐαδεν (τουτέστιν ἐφαδεν) ἀπαντώσα, φαίνεται ἐν τῷ καυάζαις Ἔργ. 666 καὶ 693 (ἐκ τοῦ κατ' Ἄξαις) καὶ ἐν τῷ πιφάουσκω (ἀντὶ πιφάσσκω) θεογ. 555. Ἐπειδὴ δὲ τὰ Ἡσιόδου ποιήματα ἐν τῇ Βοιωτίᾳ παρήχθησαν (ὁ Ἡσιόδος ἦν ἐξ Ἀσκληρῆς τῆς Βοιωτίας), οὐδόλως παράδοξον ἂν καὶ τι τῆς αἰολικῆς διαλέκτου μεμιγμένον τῷ ἰωνικῷ βλέπομεν ὡς τὸ βοιωτικὸν μεις ἀντὶ μὴν (παραβ. τὴν βοιωτικὴν ἐπιγραφὴν παρὰ Βοιαχίῳ Corpus inscript. σελ. 741) τὸν αἰολικὸν τύπον τρίπος (Ἀσπίς 312) ὅ, περ καὶ ὁ Ὀμηρὸς ἔχει, τὴν αἰολικὴν καὶ δωρικὴν γενικὴν πληθυντ. τῆς πρώτης κλίσεως εἰς ἀνιμελιᾶν (Ἔργ. 144), θεᾶν (θεογ. 41), τὴν δωρι-

κὴν αἰτίατ. πληθ. τῆς πρώτης κλίσεως εἰς ἀζάντι ἄς: κοῦρας (θεογ. 60) πᾶσας (θεογ. 184), Ἄρπυιας (θεογ. 267) βουλάς (θεογ. 534) εἰρέας (θεογ. 804) δεινάς (Ἔργ. 673) Σκύθας (ἀποσπ. 190), τὴν δωρικὴν αἰτιατικὴν πληθυντικὴν τῆς δευτέρας κλίσεως εἰς ος: λαγὸς (Ἀσπίς 302), τὸν αἰολικὸν τύπον ἄεισι ἀντὶ ἄσι (θεογ. 875), τὴν αἰολικὴν ἀποκοπὴν ἐν τῷ περοίχεται (θεογ. 733) τὴν αἰολικὴν χρῆσιν τῆς ψιλώσεως ὅπ' εἶσαι (θεογ. 830), ἄψιν (Ἔργ. 426), τὸν αἰολικὸν τονισμόν ἐν τῷ λοχέιο ἀντὶ λοχεῖο (θεογ. 178). Παρερχόμενος τοὺς Ὀμηρικούς ὕμνους καὶ τοὺς ποιητὰς ἐκείνους, ὧν ἡ γλῶσσα συμφωνεῖ ἐντελῶς τῇ Ὀμηρικῇ καὶ ἐπομένως οὐδὲν ἴδιον αὕτη ἔχει, στρεφόμεθα εἰς τὸ δεύτερον γένος τῆς τεχνικῆς γλώσσης, τὴν λυρικὴν.

§ 4. Ἡ γλῶσσα τῶν δωρικῶν ἢ χορικῶν λυρικῶν, ὡς Ἀλκμᾶνος (περὶ τὸ 650), Στπσιχώρου (περὶ τὸ 600), Ἰβύκου (περὶ τὸ 500), Σιμωνίδου (556—467), Βακχυλίδου (περὶ τὸ 450), Πινδάρου (517—445), ἐμφαίνεται ὡς τις τεχνικώτατα σχηματισθεῖσα, διότι, ἂν καὶ οὗτοι ἀνήκον τῷ δωρικῷ ἢ αἰολικῷ φύλῳ, ἔθετον ὁμῶς ἐν τοῖς αὐτῶν ποιήμασιν ὡς βᾶσιν τὴν Ὀμηρικὴν γλῶσσαν, ἀναμιζαντες αὐτὴν, ἵνα ἀρχαίωσι καὶ σεμνὸν δώσωσι σχηματισμὸν, μὲ δωρικούς καὶ αἰολικούς τύπους, ἀποφεύγοντες δὲ τὸ καθαρῶς δημῶδες καὶ τῇ αὐτῶν ποιήσει μὴ ἀρμόζον. Ὁ τελειότατος ποιητῆς καὶ οὐ ἡμῖν ἀρκετὰ διεσώθησαν ποιήματα, ἵνα δυνηθῶμεν περὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ ὀρθῶς νὰ σχηματίσωμεν κρίσιν, εἶναι ὁ Θηβαῖος Πίνδαρος. Θέλομεν λοιπὸν ἐξετάσει ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ λεκτικὸν τοῦτου τοῦ ποιητοῦ, ἵνα δυνηθῶμεν νὰ κάμωμεν καὶ γενικὸν συμπέρασμα περὶ τῆς γλώσσης τῶν λοιπῶν. Αἰολικὴ καὶ δωρικὴ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ μακροῦ α ἀντὶ τοῦ ἰωνικοῦ η, ἀλλ' ἐποιήσατο χρῆσιν αὐτῶν οὐχ ἐξ ἴσου, διότι συνηθέστεροι εἶναι παρ' αὐτῷ οἱ Ὀμηρικοὶ τύποι: ὡς ἀπρήκτων Ἰ. 7, 17 (παρὰ τῷ πράσσῳ πράγος), νήποινον Π. 9, 102, μελιπνῆ Π. 9, 63, τέτμηνθ' Ἰ. 3, 32, προσήδα Π. 4, 242, πρὸς δὲ ὀδυναρὸς παρὰ τῷ τυχηρὸς, ὕγιηρὸς, ἔφανα, ἀπεφάνατο παρὰ τῷ παπτήνας, ἰδίως ἐν τοῖς τύποις τῶν εἰς εὐ βήμάτων καὶ τῶν παραγῶγων ἐκ τούτων, ὡς ἀπονοστάσαντος παρὰ τῷ ἐνόστησε, φῶνας, φωνᾶεν, παρὰ τῷ φωνήσαις, ἀφωνήτω, ἐφίλασεν παρὰ τῷ πεφίληκε, ποναθῆ, πεποναμένον παρὰ τῷ ἐπόνησα, ἐξεπό-

νησεν· επίσης υ ἀντί τοῦ συνήθως ο· οὕτω πάντοτε ὄνομα ἐν τε τοῖς αἰολικοῖς καὶ δωρικοῖς ποιήμασιν· ἀλλὰ μόνον ἐν τοῖς αἰολικοῖς ποιήμασιν ὀνομάζαι Π. 2,82. 7,6. 41,10, ἄλλως δὲ συνήθως τύπος ὀνομάσαι Ὁ. 9,74. Π. 12,41· ω αἰολικὸν ἀντί ου ἐν τῷ ὦν τ ἀντί τοῦ ἰωνικοῦ σ ἐν τῷ τύ παρά τῷ σύ, ἐν τῷ ΠΙ πληθυντικῷ προσώπῳ ντι παρά τῷ σι, ἐντί ἀντί εἰσι σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως, ἐν τῷ ἐνικῷ ἄπαξ ἐφίητι Ἰ. 2,15· αἰολικὸν π ἀντί τοῦ συνήθως μ ἐν τῷ πέδα Π. 5,62· 8,105, ἀλλὰ μέτα Π. 5,126, ἐν τοῖς συνθέτοις καὶ ἐν τοῖς δωρικοῖς· ὡς: πεδάμειψαν Ὁ. 12,18. Αἰολικὸν καὶ δωρικὸν χ ἀντί θ ἐν τῷ ὄρνιχα παρά τῷ ὄρνι. Αἰολικὸς διπλασιασμός τῶν ὑγρῶν ὡς: κελαδεννός, κλεωννός, φαεννός παρά τῷ ποθεινός, σκοτεινός. Ἐν ταῖς κλίσεσι καὶ συζυγίαις ὀλίγον ἀποκλίνει τῆς ὀμηρικῆς γλώσσης ὡς Δωρ. γενικῆ τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθ. τῆς πρώτης κλίσεως εἰς ας καὶ ἄν· ὡς: μουσικᾶς, κεφαλᾶς, ἀρετᾶν ἄπο πασᾶν· Δωρ. αἰτιατ. πληθ. τῆς δευτέρας κλίσεως εἰς ος: νᾶσος Ὁ. 2,129· ἐσλός, Ν. 3,50. Δωρ. δοτικῆ τοῦ ἐνικοῦ τῆς ἀντων. τίν (σοί) παρά τῷ τοί· βοιωτικῆ αἰτιατ. τοῦ ἐνικοῦ τίν (σὲ) ἄπαξ Π. 8,97 ἄλλως σέ· Δωρικῆ αἰτιατ. νιν παρά τῷ μίν· αἰολ. μετοχὴ εἰς αἰς, ἀλλὰ συνήθως ας, ασα· ὡς: συντανύσαις· Π. 4,158, ὅμως ἀστατεῖ συνήθως ἐνταῦθα ἡ γραφὴ ἐν τοῖς κώδιξι· δωρικὸν ἀπαρέμ. εἰς ἐν μόνον δις· γαρύεν Ὁ. 1,5 αἰολ. τράφεν ἀντί τραφεῖν Π. 4, 205. Τοὺς καθαρῶς δωρικοὺς τύπους ἀπέφυγεν ὁ Πίνδαρος, ὅθεν δὲν ἔχει τὴν ῥηματικὴν κατάληξιν μες ἀντί μεν, σὸ ἀντί ζ, Μῶσα ἀντί Μοῦσα, γενικὴν πληθυντ. ω ἀντί ου. Ἐν τοῖς αἰολικοῖς ποιήμασιν ἐπιτρέπει εἰς ἑαυτὸν ὁ Πίνδαρος μεγαλειτέραν ἑλευθερίαν, ὅπως ὁ Ἑρμάννος νομίζει, διὰ τοὺς ἐμπαθεστέρους ῥυθμούς τῆς αἰολικῆς ἁρμονίας. Οὕτω μεταχειρίζεται ἐν τούτοις ἐν ἀντί εἰς Π. 2, 24. 5,20, τὴν ἀποκοπὴν ἐν τῇ περι Ὁ. 6,65. Π. 4,472 καὶ τοῖς συνθέτοις: περάπτων Π. 3,94, περόδοις Ν. 44,51· πρὸς δὲ ἐπάμεροι Π. 8,135, ἐνῶ ἄλλως λέγει ἐπάμερος. Δίφθογγοι συχνὰ ἀναλύονται, ὡς: Ἀτρείδας, Πηνελόν, Τροία Π. 44,47, 40,86, Ν. 2,21 κλπ. ἡ αἰολικὴ λέξις ἀυάταν ἀντί ἄτην. Ἄν ὁ Πίνδαρος μεταχειρίσθῃ τὸ δίγαμμα ἢ οὐ, δὲν δύναται τις ὠρισμένως ν' ἀποφανθῇ. Ὁ Ἑρμάννος δὲν παραδέχεται καθ' ὅλου τοῦτο παρ' αὐτῷ.

Παρατηρῶν τις ὅμως πόσον συχνὰ παρὰ Πινδάρῳ φωνῆεν εὐρίσκειτο πρὸ τῶν παρ' Ὀμήρῳ διγαμματουμένων λέξεων, ἤθελε νομίσει τολημρὸν ν' ἀρνηθῇ τῷ ποιητῇ τόσον ἀποδεικτικῶς τὴν φωνὴν ταύτην, ἥς ἡ παραδοχὴ ἤθελεν ἄρει ἐκ πολλῶν χωρίων τὴν ὀχληρὰν χασμωδίαν. Οὕτω ἰδίως ἐν τῇ αὐτοπαθεῖ ἀντωνυμίᾳ οὐ, πρὸς δὲ παραβλητέα τά: πολλὰ εἰδῶς Ὁ., 2,155, πάντα ἴσαντι Π. 3, 52, Ἐπίαλτα ἀναξ Π. 3,159. τι ἔπος Ὁ. 6,25 σάφα εἴπαις Ὁ. 8,64, καλὰ ἔργα Π. 7,20, δὲ οἴκοθεν Π. 8,72, ἐπὶ ἴσα Π. 7,7, δὲ ἐσπέραις Ἰ. 8,94, παρὰ ἑλπίδα Ὁ. 13,117 κλπ. Σιμωνίδης δὲ ἐκ Κέω, νήσου ἰωνικῆς, καταγόμενος καὶ ἐπὶ μακρὸν ζήσας ἐν Ἀθήναις ἔτι μετρίωτερον ἐχρητο δωρικοῖς τύποις, καὶ τούτοις ἵνα τοῖς λυρικοῖς αὐτοῦ ποιήμασι μείζονα μεγαλοπρέπειαν καὶ ἀξίαν δώσῃ, π. χ. τῷ μακρῷ α ἀντί η ἐν τῇ πρώτῃ κλίσει. Ἐκ τοῦ αὐστηροτέρου δωρισμοῦ μετεχειρίσθη ὀλίγιστα· ὡς: πώλυπος, κάρκαρον, ἔλλαθι ἀντί ἔληθι, ἐπαίνημι. Αἰολικαὶ ἀναλύσεις εἶνε πύρ, κυανοπρώϊραν, πρὸς δὲ ἐσλός, πράξαις. Ἰωνικὸν εἶναι τὸ ῥῆμα δίξημαι.

§ 5. Διάφορος τῆς τῶν δωρικῶν ἡχορικῶν λυρικῶν εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν αἰολικῶν ἢ μελικῶν λυρικῶν, Ἀλκαίου, Σαπφούς, Ἡρίνης (περὶ τὸ 600), διότι οὗτοι δὲν ἔθεσαν ὡς βᾶσιν τοῦ λεκτικοῦ αὐτῶν τὴν ἐπικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ μετεχειρίσθησαν τὴν ἰδίαν αὐτῶν διάλεκτον, τὴν Αἰολικὴν. Ἐν τοῖς αἰολικοῖς λυρικοῖς καταλέγεται καὶ ὁ ἐκ Τέω τῆς Ἰωνίας (περὶ τὸ 550) Ἀνακρέων. Οὗτος ἐξελέξατο ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτοῦ ποιήμασιν ὄχι τὸ πανηγυρικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς λεκτικὸν τῶν χορικῶν λυρικῶν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ διάλεκτον, τὴν νέαν Ἰωνικὴν, ἥτις διὰ τὴν αὐτῆς εὐχέρειαν καὶ ὑγρότητα μᾶλλον ἤρμοζεν εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς αὐτοῦ ποιήσεως, ἀναμιγνύων ταύτην τεχνικῶ τῷ τρόπῳ μὲ ἐπικούς καὶ ἐνίοτε, ἵνα δώσῃ τῇ γλώσσῃ ὑψηλοτέραν φορὰν, μὲ δωρικοὺς τύπους. Ἰωνικὰ εἶναι τὰ ἐπόμενα: η ἀντί ἄ, ὡς: λύρην, μοίρης, καρδίης κλπ. σσ ἀντί ττ ὡς: θάλασσα, ὅμως καὶ μέλιττα, οἱ τύποι νοῦσος, μοῦνος, οὐρεσι, ἢ συναίρεσις τοῦ εο εἰς ευ ἐν τῷ ἐμεῦ, μεῦ, σεῦ, Κλειβουλον (ἀπόσπ. 2 καὶ 3) Δένυσον (ἀπόσπ. 2 καὶ 14), φορεῦμαι (ἀποσπ. 36), ἢ μὴ δάσυνσις τοῦ ἀφώνου τ πρὸ δασέος πνεύματος· ὡς: μήτ' ἄμαξαν (ἀλλὰ οὐχ ἵππος, θώραχ' ὅπως) καὶ ὡς οἱ ἐπικοί μεταχει-

ρίζεται κατὰ τὴν χρείαν τοῦ στίχου ὅτε συνηρημένους, ὅτε ἀσυναίρετους τύπους ἐπικοί εἶναι καὶ οἱ τύποι· δούρα, τοκῆς, ὄχθας, ἕρος, κούρος, κούρη, γαῖα, κείνα, ἡ γενικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῆς δευτέρας κλίσεως εἰς οἷο' ὡς· φιλολοιδόρου, δοτ. πληθ. χαρίτεσσιν, πόλεσσιν, τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ πληθυντ. εἰς μεσθα' ὡς· κεισόμεσθα· δωρικοί τύποι· θερίξω, ψαλίξω, καθίξας, εἶτα ἐνίοτε ᾱ ἀντὶ η' ὡς· κούρα, αἰχμάν, δάφνα.—Οἱ Εἰδυλλίων ποιηταί, Θεόκριτος, Βίων καὶ Μόσχος, μετεχειρίσθησαν ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτῶν οὐχὶ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ λεκτικόν, ἀλλὰ τὰ μὲν εἶναι γεγραμμένα δωρικῆ, ταῖς δὲ ὡς βάσις μὲν ὑπόκειται ὁ δωρισμὸς, μεμιγμένους ὁμῶς μετὰ ἐπικῶν τύπων, τοῖς δ' ἐπικρατεῖ ἡ ἐπικὴ γλῶσσα, μεμιγμένη μετὰ δωρικῶν τύπων, τὰ δὲ εἶναι συντεθειμένα ἐν ἐπικῆ, δύο δὲ (28 καὶ 29) ἐν αἰολικῆ.

§ 6. Ἡ τρίτη ποιητικὴ ἑντεχνος γλῶσσα εἶναι ἡ δραματικὴ τῶν τραγικῶν καὶ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας. Παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἀναφαίνεται ἡ εὐγενὴς καὶ ἐντελεστάτη γλῶσσα, διότι ἀφ' ἐνὸς μετεχειρίσθησαν τὸν ἀττικισμὸν ἐν τῇ αὐτοῦ εὐγενεστάτῃ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῃ μορφῇ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπωφελήθησαν τεχνικώτατα καὶ τὰς ἄλλας διαλέκτους, ἵνα τῇ μεταβολῇ τῶν τύπων τὸν διάφορον δηλώσωσι χαρακτῆρα τῶν αἰσθημάτων καὶ παθῶν. Τοῦ διαλόγου ὡς βάσις κεῖται ἡ ἀρχαία ἀττικὴ, μεγάλην ἔχουσα, ὡς ἄνω παρατηρήθη (§ 20), ὁμοιότητα μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἴωνικὴν καὶ ἐπομένως καὶ μὲ τὴν ἐπικὴν. Ἐπειδὴ ὁμῶς ὁ διάλογος τῶν τραγικῶν ἔπρεπεν οὐχὶ τὴν ἀγοραίαν γλῶσσαν τοῦ βίου ν' ἀναποδίδῃ, ἀλλὰ νὰ ἔχη τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐξόχου καὶ μεγαλοπρεποῦς, προσέλαβε καὶ Ἴωνικούς, ποιητικούς τε, ἀρμόζοντας εἰς τὸ μέτρον, καὶ ἐπικούς, ἐνίοτε δὲ καὶ δωρικούς τύπους. Ἴωνικ. εἶναι ξείνος, κείνος (παρὰ Σοφ. μόνον Τραχ. 495), μοῦνος, γούνατα, δουρί, κούρος παρὰ τῷ ξένος, κενός, μόνος, γούνατα, δουρί, κόρος, αἶε καὶ αἶεν παρὰ τῷ αἶε κατὰ τὴν χρείαν τοῦ στίχου (ἰδὲ Ellendt λεξικὸν Σοφ. ἐν λέξει αἶε)· ζῆ παρὰ τῷ ζῶη, μόγις παρὰ τῷ μόλις· πεντάθλον Σοφ. Ἡλ. 691 ἀντὶ πένταθλον· βαιῆ Σοφ. Φιλ. 286 καὶ μὲ γραφὴν διάφορον βαιῆ, πόλεος (ἀντὶ πόλεως) Σοφ. Ἄντ. 162· νηός σπανίως ἀντὶ νεός· εἶς ἀντὶ ἑς, ζυνίεις παρὰ τῷ ζυνίης· εὐροον ἀντὶ εὐ-

ρουν Σοφ. Φιλοκτ. 489· βέεθρον παρὰ τῷ βείθρον, ἤθεα, ἄκεα, ἄχεα πολεόμεναι Αἰσχ. Προμ. 645 ἀντὶ πολοῦμ. πολλὸν ὡς ἐπίρρημα Σοφ. Ἄντ. 86, ἄλλως πολὺ· κείνος ἀντὶ ἐκείνος συνηθέστατον· ποιητικοὶ καὶ ἐπικοί τύποι· μέσσοις παρὰ τῷ μέσοι· ἔρος παρὰ τῷ ἔρωι· αἶα καὶ γαῖα· εἶν σπάνιον (ἰδὲ Lobeck εἰς Αἴαντα 613), ἐνὶ δὲν βεβαιούται κριτικῶς (ἰδὲ Ellendt λεξ. Σοφ. ἐν λέξει ἐν)· ὑπαὶ ἀντὶ ὑπὸ Αἰσχύλ. Ἄγ. 892, 944, Σοφ. Ἡλ. 711, Ἄντ. 1035. ἡ ἀντωνυμία μὲν εὐρηταί μόνον παρ' Αἰσχύλῳ 70., 438 (435) καὶ Σοφοκλεῖ Τραχ. 387, οὐ ἕνεκα καὶ ἐνταῦθα νῦν θέλουσι νὰ γράψωσιν· οἱ μὲ τὸ τ ἀρχίζοντες τύποι τοῦ ἄρθρου ἀντὶ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὡς· τὸ, τοῦ, τῆς κλπ. κίεις Αἰσχ. Χοηφ. 675. Ἀρχαῖοι ἀττικοὶ τύποι· ἡ δοτικὴ πληθυντ. εἰς σι (ν)· ἡ ὀνομαστ. πληθυντ. βασιλῆς παρὰ τῷ συνῆθει τύπῳ εἰς εἰς ὡς· βασιλεῖς, τροφεῖς· ζῆν παρὰ τῷ ζῆν· εἰς παρὰ τῷ εἰς, ἔσω παρὰ τῷ εἶσω· τὸ δεύτερον ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ μέσου καὶ παθητ. ἡ ἤδη ἄ πρόσωπον παρὰ τῷ ἤδειν, ἐξήδη Σοφ. Ἄντ. 456, ἐξήδης Τραχ. 984· γίγνομαι, γιγνώσκω, ἄρσην, ἥσσω, πνεύμων, καίπερ τῆς γραφῆς ἐν τισὶ χωρίοις σαλευομένου.—Ἐχουσι δὲ τῆς πε ἀρχαίας καὶ μέσης ἀττικῆς τύπους ἐν τοῖς πράσσοι, σπανιώτατα πράττω· θαρσεῖν, σπανιώτατα θαρρεῖν· ἐγνάπτετο Σοφ. Ἄντ. 1010· σμικρὸς συχνότερον τοῦ μικρός.—Δωρικοί τύποι· νῖν συνηθέστατον, ναός παρὰ τῷ νεός, ναῶν Αἰσχ. Περσ. 381 (375)· Ἀθάνα, Ἀθάνας, Ἀθάναν, σπανίως Ἀθηνᾶ Σοφ. Φιλοκ. 134, δάτος ἐν τῇ σημασίᾳ ἄθλιος, παρβ. Σοφ. Αἴας 784, δᾶρὸς πολυχρόνιος, δᾶρὸν ἐπὶ πολὺ, οὕτω πάντοτε, ἕκατι πάντοτε, κυναγὸς παρὰ τῷ κυνηγετοῦντα, κυνηγία, ποδαγὸς καὶ τὸ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ εὐχρηστον λοχαγός· ἄραα ἀντὶ ἄρηρα· ματρὸς Σοφ. Ἄντ. 463, ἄλλως μητρὸς. Αἰσχύλ. μετεχειρίζεται ἐν τῷ τριμέτρῳ ἰαμβικῷ συνηθέστερον τὸ δωρικὸν ᾱ ὡς· Χοηφ. 94 γάποτον παρβ. 162, Ἰκέτ. 616 γαμόρων, Χοηφ. 768 γαθοῦση, 1015 νίκας τῆσδε. Ὁ τύπος ἐμὲν παρὰ Σοφ. Ἡλ. 21 (ἀντὶ ἐσμέν), ὅστις μόνον παρὰ Καλλιμάχῳ ἀκόμη εὐρηταί (ἀποσπ. 294) εἶναι ὑποπτος, διότι οὔτε ὡς δωρικὸς εὐρηταί οὔτε ἀλλαχού. (ἰδὲ Ellendt λεξ. Σοφοκλ. σελ. 510 καὶ τοὺς ἐκδότας). Αἰολικὸν εἶναι τὸ πεδάρσοι Αἰσχ. Πρ. 710 ἀντὶ μετάρσοι. Ἐν τοῖς χορικοῖς ἔσμασι καὶ τοῖς κομμοῖς,

ἔνθα ὁ λόγος εἶναι κεινημένος, μιγνύουσιν οἱ τραγικοί τὴν ἀττικὴν μὲ τινὰς δωρικούς τύπους, οἵτινες δίδουσιν εἰς τὸν λόγον τὸν χαρακτῆρα τοῦ σεμνοῦ· σπανιώτερον συμβαίνει τοῦτο ἐν τοῖς ἀναπαίστοις, οἵτινες ἔχουσι τὸ μέσον μεταξύ τοῦ διαλόγου καὶ τῶν χορικῶν ἡσμάτων. Ὁ δωρισμὸς ὁμοίως οὗτος τῶν τραγικῶν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ μακρὸν α ἀντὶ τοῦ ἰωνικοῦ η (4). Πρὸς δὲ μι-

(4) Ἰδὲ Ellendt λεξικὸν Σοφ. Τ. II σελ. XII καὶ ἐξῆς 4) ἐν τῇ ῥίξει: λάβα μὲ τὰ σύνθετα, σελάνα, Ἀθάνα, ἡ θεὰ, ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις, γεν. Ἀθάνας Εὐρ. Ἰππ. 754, 1116, συχνότερον τὸ πληθ. Ἀθῆναι, γὰρ μετὰ τῶν παραγῶγων, καὶ γῆ, φάμα μὲ τὰ σύνθετα καὶ φήμα μὲ τὰ σύνθετα, παγὰ μὲ τὰ σύνθετα καὶ πηγῆ, χαλά, ἀδονά, καὶ ἡδονά, πλαγὰ, ναμέρταια, Κυλλάνα, μηχανῆ καὶ μηχανή, βλαχαί, γαλάνη μὲ τὰ σύνθετα καὶ παράγωγα, ἀλάτης καὶ ἀλατεία, πλανάτας (ἀλλὰ πολυπλάνητος)—ἄλιος μὲ τὰ σύνθετα, ὡς: ἀνάλιος καὶ ἀνήλιος, Δῆλος καὶ Δάλιος, νᾶσος, ὀπαδός, σίδαρος μὲ τὰ σύνθετα καὶ παράγωγα, ἰάλερος καὶ ἰήλ.—μᾶν, Ἑλλανες μὲ τὰ σύνθετα, ἀγεμῶν, αἰῶνας Δίσχ. Ἀγ. 1130, (ἀλλὰ ἡῶνας Εὐρ. Ὀρ. 885), κᾶροξ μὲ τὰ σύνθετα καὶ παράγωγα, μᾶσις ἢ μᾶσις, ὄνασις, βοᾶσις, βῶαμα, θοίναμα, θοινάτωρ, μάτηρ μὲ τὰ σύνθετα καὶ παράγωγα, εὐνατήρ, ἄμαρ καὶ ἡμαρ, λατῶ μὲ τὰ σύνθετα, ἀγῶ, μὲ τὰ σύνθετα καὶ παραγ. καὶ ἡγῶ, αῶς, μᾶκος μὲ τὰ παράγ. Ζανός Εὐρ. Μηδ. 212.—δάιος, δάμιος μὲ τὰ σύνθετα καὶ δῆμιος μὲ τὰ σύνθετα, κλάριος, ἄμερος, θνατός μὲ τὰ παράγ. (θνητός Εὐρ. Ἰππ. 253 ἐν ἀναπαίσει) ἀμέτερος. Σύνθετα δύστανος καὶ δύστηνος, χρυσαλάκατος, χαλαργός, εὐγάθετος, εὐγαθής, πλουτογαθής, ἀλλαλοφόνος, ἐπίσαμος (ἀλλὰ εὐσημος Εὐρ. Ἰπ. Ἀυλ. 244) ἀλιβάτος, ἐκαδόλος, τριπάχιος, χρυσοκάρανος, χρυσάνιος, εὐάνεμος, παυσάνεμος (ἀλλ' ἀνήνεμος Σοφ. Κολ. 683) παράγορος, ἀγανόριος, ποτανός, αἰῶς μὲ τὰ σύνθετα (σπαν. ἡδός) τλάμων καὶ τλήμων (ἀλλὰ τλησικάρδιος Δίσχ. Πέρσ. 159) μνάμων μὲ τὰ παράγωγα (ἀλλὰ μνήστηρ) ὕλασις, ποιάσις, πευκάσις καὶ πευκήσις, αἰχμαίσις ἀλαθής καὶ ἀληθής, νεοθαλής, εὐθαλής φρενοδαλής (ἀλλὰ ξιφοδήλητος ἐν ἀναπαίσει Δίσχ. Ἀγ. 1510, Χορηφ. 718) ἰπποδάμιος καὶ τὰ παρόμοια, δίδαμος· τρουάνωρ, δυσάνωρ καὶ παρόμοια· ἔκασι, ἀνίκα· ἀπύω, ἐρατώω, τάκω, μάνωσον ἐν τοῦ μνηῶω καρῶσι τοῦ κηρύσσω, ἀγοῶμαι μὲ τὰ παράγ. καὶ σύνθ. φαμί.—2) ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων α) Πρώτη κλίσις θηλυκᾶ ᾠ ᾠ α ᾠν, γεν. πληθ. θων. ᾠν ὡς: φθογγά, αἴγλας, αἰχμᾶ, τιμᾶν, ἀστραπῶν, κορᾶν, Μουσᾶν· ἐπιθετα καὶ μετοχαί ἀγνά, ἀγνάς, κρυπτᾶ, ἀγνᾶν, φανείσας, μαινομένα, μνασαμένα, ἀμαιμακεῖαν, πασᾶν, βαθειᾶν· ἀρσενικά ας, α, α αν ὡς: δυνάστας, ἰππότας, Ἀἶδας, Ἐρμᾶς, πλανάτας· Οἰδιπόδα, Ἀἶδα, Πηλείδα, βαρυδρεμέτα, Αἶδα, δεσπότης,

γνύουσι τοῖς ἀττικοῖς τύποις ἰωνικούς καὶ ἐπικούς καὶ δὴ ἐλευθεριώτερον ἢ ἐν τῷ διαλόγῳ ὡς: τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ τῆς II κλίσεως εἰς οιο, τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ τῆς III εἰς εος ἀντὶ εως ὡς: ὕβρεος καὶ πολλοὺς ἀσυναϊρέτους τύπους ἀντὶ τῶν συνηρημένων. Ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν, Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, ὁ Σοφοκλῆς τὴν μεγίστην ἐπιμέλειαν κατέβαλε πρὸς λεπτὴν διαμόρφωσιν τῆς γλώσσης· ὁ Αἰσχύλος μετεχειρίσθη σπανίους διαλεκτικούς τύπους, μάλιστα καὶ ξένους τύπους καὶ τολμηροὺς ἐτόλμησε σχηματισμοὺς λέξεων ὡς: ἄνη 70. 698, ἀντὶ ἄνουσις, μάρπτις Ἰκετ. 828, 829 (= ὕβρισης), φύστις Πέρσ. 922 (ἀντὶ φύσις, ἀπόγονοι) πολιαινομένης Πέρ. 108· αὐτόχθονος Ἀγ. 544 ἀντὶ αὐτόχθων, ἀπέρωτος Χορηφ. 695 (= σκληρός), μάλισα τὴν ξένην λέξιν βαλὴν Πέρ. 656 (= βασιλεύς). Ὁ Εὐριπίδης ἔκαμε πλείονας νεωτερισμοὺς εἰς τοὺς γενικῶς καθιερωμένους νόμους τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἐλληνικῶν λέξεων· εἶπε δυσθηθήσκειν ἀντὶ δυσθανατεῖν, σταδιοδραμοῦμαι ἀντὶ

χιλιοναῦτα· Αἶδαν καὶ Ἀἶδαν, ἰκέταν, δεσπότην· Ἀτρεΐδαν, εὐπατριδᾶν, πολιτᾶν, ἰκετᾶν· β) III κλίσις οὐσίας· εἰς τας ἀντὶ τῆς σπανίως ὡς: νεότας Εὐρ. Ἡρακλειδ. 631, κακότατ' Σοφ. Κολ. 521 ἐν τοῖς πλείστοις χειρογράφοις, ἀλλὰ φιλότητος, φιλότητι, φιλότητα Σοφ. Ἡλ. 132 Αἶας 1389 Φιλ. 1107. 3) ἐν τῇ κλίσει τῶν ῥημάτων α) ὁ ἀόρ. II ἐνεργητικὸς τῶν εἰς μι μὲ τὸν χαρακτῆρα ᾠ, τελευτᾶ εἰς αν, ας, α ὡς: ἔσταν, ἔβαν, ἔβας, ἔβαν, βᾶθι, βάτω, βᾶτε (ὅπως βᾶναι) ἔβλας, ἔβλα, τλαθὶ καὶ τλήθι (λιαν σπάνιος ὁ σνήθης τύπος ὡς: ἐνέθης Δίσχ. Ἀγ. 548 ἐν ἀναπαίσει) β) ἐν τῇ τῶν μέσων καταλήξει μᾶν ἀντὶ μῆν) ἰδίως παρ' Εὐριπίδῃ ὡς: ἐγεγόμεν, εἰλόμην, ὠλλόμην, ἀποθείμην, ἐδεξάμην, ἰδοίμην, ὀλοίμην, γενοίμην, εὐζαίμην, ἀρυσάμην· γ) τὰ εἰς αω καὶ ημι μὲ χαρακτῆρα α ἔχουσιν ἐν τῇ παρακειμένῳ τὴν κατάληξιν ᾠκα, ᾠμι, ἐν τῇ μέλλοντι ᾠσω, ᾠσομαι, ἐν τῷ ἀορίστῳ ᾠσα, ᾠθην, ἐν τοῖς ἐπιθέτοις εἰς ᾠτος ὡς: βέβακα, λέλακα, ἔστακα, ἐκπεπόταμαι, μέμνανταί, βοάσω, σιγάσω, αὐδάσω, γεννάσω, βᾶσομαι, δυνάσομαι, στάσω, ἐβόατα βόατο, αὐδάσον, ἐγέννασα ἔδυνᾠθην, ἐκοιμᾠθην, ὠρμάθην· τλατός, ἄτλατος λωθατός (ἀλλὰ νεμεσητός Σοφ. Φιλ. 1178) ἀνίκατος δ) ἐν τῇ αὐθῆσει μόνον ᾠρχε Δίσχ. Πέρ. 842 (οἱ ἄλλοι ἤρχε) καὶ Εὐρ. Ἰφ. Αὐλ. 269, ἄγαγες Σοφ. Τραχ. 855, Αἰσχ. Προμ. 558 κατὰ τὰ κάλλιστα χειρόγραφα, ἄγαγε Εὐρ. Ὀρ. 1351, ἄγες Ἰων. 895, ἄγον Δίσχ. Πέρ. 847, συνᾶγε 70, 778 ἐσᾶγον Χορηφ. 75.

σταδιοδρομήσω, κακοβουλευθείσα Ἴων. 877 ἀντί κακῶς βουλευθείσα, ἀντί τρέφοιμεν ἐσχημάτισε τὸν τύπον τρέφοιμι (Ἔτυμ. μέγα ἐν λέξει). Πολλὸ στενώτερον ἔχονται τῆς καθαρῆς ἀττικῆς γλώσσης οἱ ἀρχαῖοι κωμικοὶ, ὧν ἡ γλῶσσα παρίσταται ὡς ἡ λεπτιῶς διαμορφωθείσα γλῶσσα τοῦ βίου. Ὁ Ἀριστοφάνης μεταχειρίζεται μόνον ἐν τοῖς χοροῖς καὶ ὅπου πρέπει νὰ ἐκφρασθῇ ὑψηλὸν ψυχικὸν αἶσθημα, δωρικοὺς καὶ ἐπικοὺς τύπους, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα σπανίως ὡς: ἀπύω, γᾶ, βοᾶν, βόαμα, βοάσομαι τάν, ἀρδομέναν, δεινάν, ἡ Νυμφᾶν ὄρα, γαῖαν κλπ.

§ 7. Ὁ πεζὺς λόγος ἔμεινε εἰς τὸ ποιητικὸν πνεῦμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐπὶ μακρὸν χρόνον ξένος, ἀλλ' ἅμα ἐγεννήθη, ἐδείχθη καὶ ἐνταῦθα ἡ αὐτὴ τεχνικὴ ἱκανότης. Δὲν ἐγένετο χρῆσις μιᾶς διαλέκτου διὰ τὰ διάφορα εἶδη τοῦ πεζοῦ λόγου, αὐδὲ ἐγράψεν ἕκαστος ἐν ἡ ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη διαλέκτῳ, ἀλλ' ἐξελέξατο τὴν διάλεκτον τοῦ φύλου, ἕπερ ὠρισμένον εἶδος τοῦ πεζοῦ λόγου ἐπετήδευσε, ἀναμιγνύων δὲ ταύτην μὲ τύπους ἄλλων διαλέκτων ἐμόρφωνεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ τεχνικώτερον, ὥστε νὰ παρέχῃ ἀρκετὸν θέλημα τρον εἰς τὸ οὗς τῶν Ἑλλήνων οἰοῦντο φύλου. Ὁ πεζὺς λόγος τῶν Ἑλλήνων ἀνεπτύχθη ἐκ τῆς ποιήσεως. Τὰ πρῶτα δὲ δοκίμια ἐγένοντο ὑπὸ Ἴωνων φιλοσόφων καὶ φιλογράφων, ὧν τὴν γλῶσσαν ἐξ ἑλλείψεως πηγῶν δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν. Περὶ τῆς λέξεως ἡ τοι τοῦ λεκτικῆς ὕφους τῶν λογογράφων λέγει ὁ Κικέρων (de Orat. II, 12) καὶ Διονύσιος (περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος κλπ. Τομ. VI σελ. 819 ἐκδ. Reisk) ὅτι ἦτο εὐκρινές, κοινόν, καθαρὸν καὶ σύντομον, ἀρμόζον τῇ ὑποθέσει ἄνευ τινὸς τεχνικοῦ κόμπου (μηδεμίαν σκευωρίαν ἐπιφαίνουσα τεχνικὴν) καὶ κατὰ τὸν Δημήτριον (Περὶ ἑρμηνείας κεφ. 12 Τομ. IX σελ. 9 Walz) ἀπερίοδον (διηρημένη, εἰς κῶλα λευμένη οὐ μάλα ἀλλήλοις συνηρημένα, ὡς ἡ Ἑκαταίου). Ὁ μαλακὸς ὕγρὸς καὶ ῥέων φθόγγος τῆς ἰωνικῆς διαλέκτου συνεφάνει ὅλως πρὸς τὴν φύσιν τῆς τότε ἱστοριογραφίας, ἥτις ἤρθε εἰς ἀπλοῦν, παιδικὸν καὶ ἀνεμιμένον τρόπον παραστάσεως. Ἐπειδὴ ἤδη διὰ τῶν λογογράφων ἡ ἰωνικὴ διάλεκτος ὠρίσθη διὰ τὴν ἱστοριογραφίαν, ἐξελέξατο καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ὁ πατὴρ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, καίπερ ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ καὶ λοιπὸν ἐκ γενετῆς

Δωριεὺς ὧν, τὴν διάλεκτον ταύτην, ἥτις προσῆκεν εἰς τὴν χαρίεσσαν αὐτοῦ διάθεσιν καὶ τὸν παιδικὸν, ἀπέριττον καὶ ἀνεμιμένον διηγηματικὸν τρόπον, (1) μιγνύων δὲ αὐτὴν δωρικοῖς, ἀττικοῖς καὶ μάλιστα ἐπικοῖς τισὶ τύποις περιέβαλεν αὐτὴν μὲ ἐντεχον μορφήν, ὥστε νὰ ἀρέσκη οὐ μόνον τοῖς Ἴωσιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν. Ὅπως δὲ ἡ ἱστοριογραφία τοῦ Ἡροδότου φέρει ἐν ἑαυτῇ τὸν τύπον ἐπικῆς συνθέσεως, οὕτως ἔχει καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν σύμμιξιν καὶ τὴν ἐναλλαγὴν τῶν τύπων ὁμοιότητα μὲ τὴν ἐπικὴν (2). Διαφέρει ὅμως καθ' ὅσον αὐτὴ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν τύπων ἐτήρησε μᾶλλον τῆς ἐπικῆς τάξιν τινὰ, ἂν καὶ ἐν οὐκ ὀλίγαις περιπτώσεσιν ἐχρήσατο ὅτε τούτῳ, ὅτε ἐκείνῳ τῷ τύπῳ. Οὕτω π. χ. πλείονα παρὰ τῷ πλώειν (ἀμφότερα παρ' Ὀμήρῳ), τὸ ἰωνικὸν τράπειν παρὰ τῷ τρέπειν, τὸ ἰωνικὸν (καὶ ὁ Ὀμηρος) θήεμαι παρὰ τῷ θεάομαι, ἐθέλω, σπανιώτερον θέλω, ἰωνικοὶ ἀσυναίρετοι τύποι τῶν ῥημάτων εἰς εὐ, αὐ παρὰ τοῖς συνηρημένοις, εἶπον παρὰ τῷ εἶπα· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ ἀρχῶ ἔχουσιν ὅτε μὲν τὴν ἰωνικὴν κατάληξιν εἰς ἀρχῆς, ὅτε δὲ τὴν ἀττικὴν εἰς ἀρχος, ὡς: ὑπαρχος, ἵππαρχος κλπ., νομάρχης, στρατάρχης κλπ., τὸ ἰωνικὸν ἔπειτεν, εἴνεκεν παρὰ τῷ ἔπειτα, ἔνεκα κλπ. Ἡ δὲ γνώμη τοῦ Σουῖδα (Τόμ. I. P. 2 σελ. 893 ἐκδ. Βεργγάρου) ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἐκ τῶν τεσσάρων ἄνω (§ 14)

(1) Ὁ Ἀριστοτέλης Ῥητορ. 3,9 προσφόρως ὀνομάζει εἰρομένην τὴν λέξιν τοῦ Ἡροδότου, δηλαδὴ αἱ προτάσεις ἀκολουθοῦσι κατὰ παράτασιν μᾶλλον ἢ καθ' ὑπόταξιν.

(2) Ὁ Ἑρμογένης περὶ ἰδεῶν παρὰ Walz. ῥήτορες Ἕλληνας Τόμ. 3, σελ. 320. Εὐκατὸς δὲ ὁ Μιλῆσιος, παρ' οὗ δὴ μάρισα ὠφέληται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρὸς μὲν ἐστὶ καὶ σαφής, ἐν δὲ τισὶ καὶ ἡδὺς συμμετρίας, τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ καὶ οὐ μεμιγμένῳ χρησάμενος οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποιήσῃ, ἡττὸν ἐστὶν ἕνεκά γε τῆς λέξεως ποιητικῆς. Αὐτόθι σελ. 405 καὶ ἐξῆς: ἐκεῖθεν δὲ μάρισα διαρκῆ ἔσχεν (ὁ Ἡρόδοτος) τὴν γλυκύτητα, ὅτι καὶ αὐτὴν εὐθὺς τὴν διάλεκτον ποιητικῶς προεἴλετο εἰπεῖν· ἡ γὰρ, ἰὰς, οὕσα ποιητικῆ, φύσει ἐστὶν ἡδύτα· εἰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων διαλέκτων ἐχρήσατό τισιν λέξεσιν, οὐδὲν τοῦτο, ἐπεὶ καὶ Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι τῶν ποιητῶν ἐχρήσαντο μὲν καὶ ἄλλαις τισὶ λέξεσιν ἐτέρων διαλέκτων, τὸ πλεῖστον μὴ ἰάξουσιν.

μνημονευθεῖσάν ἰωνικῶν διαλέκτων μεταχειρίσθη τὴν σαμιακὴν, ὡς διατρίψας ἐν Σάμῳ χρόνον τινά, ἐστὶν ἀπορριπτέα, διότι τοπικὴ διάλεκτος δὲν ἤρμοζε τῇ ἱστορίᾳ, ἥτις ἀξιοῦται τοῦ κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Αὐτὸς μεταχειρίσθη ἀναμφιβόλως τὴν παρὰ τοῖς προτέροις αὐτοῦ, τοῖς λογογράφοις, ἐν χρήσει, τοῖς πᾶσιν εὐνόητον καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου περαιτέρω ἐπὶ τὸ τεχνικώτερον μορφωθεῖσαν ἰωνικὴν γλῶσσαν. Ὅτι δὲ καὶ ὁ Ἰατρὸς Ἰπποκράτης, ὁ ἐκ Κῶ (γεννηθ. 460 καὶ ἀποθ. 357) ὁ δεῦτερος μετὰ τὸν Ἡρόδοτον ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰωνισμοῦ, Δωριεὺς ὢν καὶ αὐτὸς, ἐξελέξατο τὴν ἰωνικὴν διὰ τὰ ἑαυτοῦ συγγράμματα ἐξηγεῖται βεβαίως ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἰωνικὴ γλῶσσα μορφωθεῖσα διὰ τῶν λογογράφων εἰς συγγραφικὴν γλῶσσαν ἤτο τούτου ἕνεκα προσφορωτέρα τῆς δωρικῆς· δι' ἐπιστημονικὰ ἔργα. Συγγράψας ὅμως ὡς ἰατρὸς μόνον διὰ τοῦς ἑαυτοῦ ὁμοτέχνους μεταχειρίσθη ἀπλοῦν καὶ ἀφελῆ χαρακτῆρα λόγου κατὰ τὸν τρόπον τῶν λογογράφων χωρὶς νὰ προσπαθῆσῃ νὰ κοσμήσῃ τεχνικῶς τὴν αὐτοῦ λέξιν. Ὅθεν ἔγραψεν ἐν καθαρῷ καὶ οὐχὶ μεμιγμένῃ διαλέκτῳ, οἷα ἦν τότε ἡ τῶν λογίων γλῶσσα. (1) Ἄν ὅμως καὶ ἀττικαί τινες τύποι παρ' αὐτῷ εὐρίσκονται, ἐν τούτῳ δὲν δύναται τις νὰ ἐνιδῇ σκοπὸν τινὰ τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' οἱ τύποι οὗτοι ἐκ τῆς τότε ζωηρᾶς ἐπιμιξίας τῶν Ἰώνων μετὰ τῶν Ἀθηναίων κατέστησαν οἰκεῖοι αὐτῷ καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς διατριβῆς αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις.

§ 8. Καὶ ἡ δωρικὴ διάλεκτος εἶχε μορφωθῆ διὰ πεζῶν λόγον δηλαδὴ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν μαθηματικὴν. Ὁ Πυθαγόρας (περὶ τὸ 550) καίπερ ἐκ Σάμου καταγόμενος, κατέθετο ἐν τῇ δωρικῇ διαλέκτῳ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ θεραπείας, ἅτε ἐνιδὼν ὅτι τὸ βαθύ τῆς αὐτοῦ φιλοσοφίας δι' οὐδεμιᾶς ἡδύνατο κάλλιον νὰ παρασταθῇ ἢ διὰ τῆς δωρικῆς, ἥς ἐν τοῖς τύποις ἀπετυποῦτο ἐντελῶς ὁ σπουδαῖος καὶ ἐν ταῦτῳ ἀποκλειστικὸς χαρακτῆρ τοῦ δωρικοῦ ἔθνους.

§ 9. Ἀλλὰ τὸ ὑψιστον αὐτοῦ σημεῖον ἐφθασεν ὁ πεζὸς λόγος, ἀφ' οὔτου ἔρριψε ρίζας εἰς τὸ ἀττικὸν ἔδαφος. Πάντα τὰ εἶδη τοῦ

πεζοῦ λόγου ἢ ῥητορεία, ἢ ῥητορικὴ, ἢ ἱστοριογραφία καὶ ἡ φιλοσοφία, ἤκμασαν ἐνταῦθα καὶ μετὰ ταχεῖαν πρόδοον ἀνεπτόχθησαν εἰς ὑψίστην τελειότητα. Περὶ τὴν τεχνικὴν μόρφωσιν τῆς γλώσσης ἡσχολήθησαν ἰδίως οἱ σοφισταὶ (περὶ τὸ 440) ὡς: Γοργίας ὁ Λεοντίνος, Πρόδικος ὁ Κεῖος, Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης, Ἰππίας ὁ Ἡλείος, Θρασύμαχος ὁ Χαλκηδόνιος, οἱ πλείστου λόγου ἄξιοι. Οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι, οἵτινες ἐποίησαν τὴν γλῶσσαν ἀντικείμενον σπουδῆς καὶ ἀνήγαγον τὴν ῥητορείαν εἰς ἐπιστήμην. Ἡ αὐτῶν ἐπιρροὴ ἐξετάθη οὐ μόνον εἰς τὴν ῥητορείαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας. Ἡ ἱστοριογραφία ἔλαβεν ὑπὸ τὴν συνετὴν καὶ κριτικὴν διαχείρισιν τῶν ἀττικῶν ἱστορικῶν χαρακτῆρα ὅπως ἀντίθετον πρὸς τὸν ποιητικὸν καὶ τερπνὸν διηγηματικὸν τοῦ Ἡροδότου τρόπον. Ἡ ἱστορία τοῦ Θουκυδίδου ἐνόησε τὰς τρεῖς ιδιότητες, τὰς χαρακτηριζούσας καλὸν ἱστορικὸν ἔργον, ἐν ἄκρᾳ τελειότητι, εἶναι δηλαδὴ κριτικὴ, πραγματικὴ καὶ πολιτικὴ. Ἡ γλῶσσα, ἢ μεταχειρίσθη, εἶναι ἡ ἀρχαία ἀττικὴ, ἢ ἄνω περιεγράψαμεν (§ 20), καὶ δὴ ἐν μεγάλῃ καθαρότητι, διότι οἱ ὀλίγοι ἰωνικοὶ καὶ δωρικοὶ τύποι οἱ παρ' αὐτῷ εὐρισκόμενοι ἀνήκουσιν ἢ εἰς κύρια ὀνόματα ἢ δικαιολογοῦνται ἄλλως. Τυλεκτικὸν ὕφος τοῦ Θουκυδίδου διακρίνεται διὰ τὴν βραχύτητα καὶ μεγαλοπρέπειαν, καθίσταται ὅμως συνήθως, ἰδίως ἐν ταῖς δημηγορίαις, διὰ τὴν μεγάλην συμπύκνωσιν τῶν ἐνοιῶν σκοτεινόν· αἱ δὲ περίοδοι εἶναι συνήθως ἕνεκα τῆς συχνῆς χρήσεως τῶν μετοχικῶν συντάξεων σκληραὶ καὶ βαρεῖαι. Τοῦ Ξενοφῶντος τὸ ἱστορικὸν ἔργον ἀποκλίνει τοῦ Θουκυδίδου κατὰ πολλὰς ἐπόψεις. Τὸ βάθος τῶν ἐνοιῶν, τὸ ὀξύ πολιτικὸν βλέμμα, τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐξοχον τῆς παραστάσεως τούτου τοῦ συγγραφέως δὲν κατέχει ὁ Ξενοφῶν. Τούναντίον εὐρίσκομεν παρ' αὐτῷ τελείαν τὴν τοῖς ἀρχαίοις ἔλλησι συγγραφεῦσι φημιζομένην ιδιότητα, τὴν σωφροσύνην, κειμένην καθ' ὅλου ἐν τῇ προσοχῇ περὶ τὸ ὀρθὸν μέτρον καὶ τῇ τηρήσει ὀργιστοῦ καὶ συνετῆς κρίσεως. Μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ Ξενοφῶντος ἤσκησεν ἀναμφιβόλως ἢ μετὰ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους στενὴ οἰκειότης. Ἐν ἅπασιν τοῖς συγγράμμασιν τοῦ Ξενοφῶντος δεικνύεται ὁ λεπτῶς ἀναθεραμμένος, ὁ χαρίεις καὶ συνετός Ἀθηναῖος. Συμφώνως τῇ πνευματικῇ ταύτῃ φύσει εἶναι καὶ

(1) Bachmann Ἀνεκδ. 44. σελ. 367 ὅς: (Ἰπποκράτης) ἀκράτῳ τῷ ἰατρὶ χρήσται· ὁ γὰρ Ἡρόδοτος συμμίσγει αὐτὴν τῇ ποιητικῇ.

τὸ λεκτικὸν αὐτοῦ, ἀπλοῦν, καθαρὸν, εὐκρινές, μὴ ἔχον περιττὸν κόσμον, ἀλλ' ὅμως ἀρέσκον διὰ τὴν φυσικὴν χάριν. Ἡ γλῶσσα σαλεύει μεταξὺ τῆς ἀρχαίας καὶ μέσης ἀττικῆς· δὲν ἀποφεύγει δὲ καὶ νὰ δανεισθῇ ὅτε πρέπει, λέξεις φράσεις καὶ τύπους ἐξ ἄλλων διαλέκτων, ἰδίως ἐκ τῆς δωρικῆς καὶ ποιητικῆς, οὐ ἔνεκα ἀττικῆ ὠνομάσθη μέλισσα.—Ἡ λαμπρὰ, κρημνὴ, καὶ πομπώδης ῥητορεία τῶν σοφιστῶν, ἣτις ἐκ ξένου ἐδάφους μετεφυτεύθη ἐν Ἀθήναις, ἀνήχθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ῥητόρων εἰς ἀπλούστερον καὶ τῷ πνεύματι καὶ τῇ διανοίᾳ τοῦ ἔθνους ἀρμόζοντα τύπον, διότι δὲν παρῆν μὲν τοῖς κανόνας τῆς τέχνης τῶν ῥητόρων ἐκείνων, ἀλλ' ἀπέστησαν παντὸς ἀνωφελοῦς κόσμου καὶ μεγαλοπρεπειᾶς, ὅπως βλέπομεν ἐκ τῶν λόγων Ἀντιφώντος, Ἀνδοκίδου, Λυσίου, Ἰσοκράτους, Ἰσαίου, Λυκούργου, Λισχίνου καὶ τοῦ μεγίστου πάντων τοῦ Δημοσθένους. Ὅπως ἡ ῥητορεία τῶν σοφιστῶν οὕτω καὶ οἱ περὶ φιλοσοφίας λόγοι αὐτῶν περιεῖχον μέγαν κόμπον, διότι ἐζήτουν μᾶλλον νὰ κινήσωσι τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀκροατῶν διὰ τῆς λαμπρότητος τοῦ λόγου ἢ διὰ τῆς ἀληθείας τῆς ὑποθέσεως νὰ πείσωσιν αὐτούς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆ πρῶτον διὰ τῶν κόπων τοῦ Σωκράτους, τοῦ εὐρετοῦ τῆς διαλεκτικῆς, ἧς ἄνευ πᾶσα φιλοσοφία ἐπισημαδῶς σκαλεύεται, καὶ τῆς σχολῆς αὐτοῦ ἐδραιώθη καὶ τὴν προσήκουσαν ἔλαβε μορφήν. Πάντων τῶν σωκρατικῶν ἐξέχει ἐκπρεπεστάτα ὁ Πλάτων, ὅστις συνήνωσεν ἐν τῷ αὐτοῦ πνεύματι τὴν ὀξυτάτην ἀγχινοίαν καὶ τὴν ἀξιοθαύμαστον ποιητικὴν δύναμιν, τὴν μὲν καταφαινομένην ἐν ταῖς διαλεκτικαῖς αὐτοῦ συζητήσεσι, τὴν δὲ ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ καὶ δραματικῇ συνθέσει τῶν διαλόγων καὶ ἐν μυθικαῖς διηγήσεσιν. Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ εἶναι τὸ τελειότατον καὶ ὠραϊότατον, ὅπερ ἔχει νὰ παρουσιάσῃ φιλοσοφικὴ γλῶσσα πάσης ἐποχῆς. Χάριν δὲ τῆς μεγαλοπρεποῦς περὶ ἰδεῶν διδασκαλίᾳς ἐπλασε νέαν γλῶσσαν καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οὗτος ἐσημᾶτισε ταύτην ἐκ τῆς ὑπαρχούσης ὕλης τῆς γλώσσης, δεικνύεται ὁ τελειότατος τῆς γλώσσης δημιουργός. Οὕτω βλέπομεν τὴν ἀττικὴν γλῶσσαν καθ' ὅλα τὰ εἶδη τῆς φιλολογίας ἰσταμένην ἐν τῷ ὑψίστῳ σημείῳ τῆς αὐτῆς τελειότητος. Διαφθάσεις ὅμως τῆς καθαρότητος τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος διὰ τῆς Μακεδονικῆς κυριαρχίας ἤρξατο ἡ πε-

ρίοδος τῆς διαφθορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἣν ἀνωτέρω (§ 21 καὶ ἐξῆς) γενικῶ διαγράμματι διεγράψαμεν.

■.

Περὶ τοῦ Δίγαμμα.

§ 1. Τὸ ἐκ τῆς Ἰνδογερμανικῆς πρωτογόνου γλώσσης τὴν ἀρχὴν ἔχον F καὶ ὡς μὲν ἐκ τοῦ σχήματος δίγαμμα, (διπλοῦν γάμμα) καλούμενον, ὡς δ' ἐκ τῆς προφορᾶς, προφερόμενον ὡς τὸ γερμανικὸν W ἢ τὸ ἰνδικὸν καὶ λατινικὸν V, Βαῦ ἢ Vau, τὴν ἑκτὴν δὲ θέσιν ἐν τῷ ἀλφαβῆτῳ κατέχον, ἀναμφιβόλως ἦτο ἐν χρῆσει παρ' ἅπασιν τοῖς ἑλληνικοῖς φύλοις. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἦτο δυσάρεστος τοῖς Ἕλλησιν ἐν τε τῇ προφορᾷ καὶ τῇ ἀκοῇ, τὰ μὲν τῶν ἑλληνικῶν φύλων ἀπέβαλον αὐτὸ πρότερον, τὰ δὲ βραδύτερον, δι' ἄλλων συμφῶνων ἢ φωνηέντων ἀντικαταστήσαντα αὐτὸ, ἢ καὶ ἄνευ ἀντικαταστάσεως. Πρῶτοι δὲ πάντων ἀπέβαλον αὐτὸ οἱ Ἴωνες, διότι, ἐνῶ ἐν τοῖς ὁμηρικῶν ποιήμασιν, ὅπως θέλομεν ἰδεῖν, ἦτο ἀκόμη ἐν χρῆσει, ἂν καὶ πολλαχῶς ἦδη διὰ τοῦ υ καὶ ἐν ἀρχῇ διὰ τοῦ ε ἀντικατεστάθη, ἐν πολλαῖς δὲ περιστάσεσι καὶ ἐξεβλήθη, ἐν τῇ νέᾳ ἰωνικῇ διαλέκτῳ ἤδη ἐξηφανίσθη χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἴχνος. Ἐπὶ μακρότατον διετηρήθη καθαρὸν παρὰ τοῖς Δωρεῦσιν, ἰδίως τοῖς Λακεδαιμονίοις, Ἰταλιώταις καὶ Κρησίῳ, εἶτα παρὰ τοῖς αἰολικοῖς φύλοις, ἰδίως τοῖς Βοιωτοῖς, ὀλιγώτερον παρὰ τοῖς ἐν Ἀσίᾳ Αἰολεῦσιν καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλείοις καὶ Ἀρκάσιν. Ἀλλὰ κατὰ τὰ προκείμενα ἡμῖν φιλολογικὰ ἔργα καὶ ἐπιγραφὰς τῶν φύλων τούτων τὸ F δὲν εὐρίσκειται πλέον ἐν τῇ τελείᾳ καὶ πλήρει αὐτοῦ δυνάμει, ἀλλὰ τὸ μὲν πολλαπλῶς ἀντικατεστάθη δι' ἄλλων συμφῶνων ἢ φωνηέντων

τῆ δὲ καὶ ὄλως ἀφέθη. Παρὰ τοῖς Λεσβίοις πρωίμως ἤδη λίαν ἐσα-
λευέτο ἡ χρῆσις τοῦ F, διότι παρὰ τοῖς ποιηταῖς τούτων συχνὰ
μεταβάλλεται ἐν μέσῳ τῆς λέξεως εἰς υ καὶ πρὸ τοῦ ρεῖς θ καὶ κατὰ
τὴν χρείαν τοῦ στίχου ὅτε γίνεται χρῆσις τούτου, ὅτε δὲ, καὶ δὴ
συνηθέστερον, παραλείπεται. Ἐν ταῖς Λεσβιακαῖς ἐπιγραφαῖς οὐδὲν
πλέον ἔχνος τοῦ F εὐρίσκεται. Παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς καὶ τισὶ δωρι-
κοῖς φύλοισ διετηρήθη τὸ F ἐπὶ μακρότερον χρόνον καὶ κανονικώ-
τερον πρῶτον ἀπωλέσθη ἐκ τοῦ μέσου τῆς λέξεως, βραδύτερον ἐκ
τῆς ἀρχῆς ἤδη δὲ παρὰ τῷ Ἀλκμᾶνι καὶ Ἐπιχάρμῳ καὶ ἐν τοῖς
Ἑρακλειωτικοῖς πίναξιν εὐρίσκεται ἐνίοτε παρημελημένον ἢ καὶ εἰς
τὸ δασύ πνεῦμα μεταβεβλημένον (ἴδε ἀριθ. 2). Ἐκ τῆς τετάρτης
π. χ. ἑκατονταετηρίδος φαίνεται ὅτι μετέπεσεν εἰς τὰς προσφορω-
τέρας τοῖς Ἕλλησι κατὰ τὴν προφορὰν φωνὰς θ καὶ γ πρῶτον μὲν
ἐν τῇ τοῦ λαοῦ γλώσσῃ, εἶτα δὲ καὶ ἐν τῇ γραφομένῃ καὶ ἡ χρῆσις
αὐτοῦ τοῦλάχιστον ἐν τῇ γραφομένῃ ὄλως ἔπαυσεν. Ἐν τῷ γόματι
τοῦ λαοῦ παρέμεινε τὸ F καὶ μέχρις ἐσχάτων, διότι καὶ ἐν τῇ νέᾳ
ἑλληνικῇ ἡμῶν γλώσσῃ εὐρίσκονται πολλὰ ἔχνη τούτου.

§ 2. Παραδείγματα: α) Δωρ. παρ' Ἀλκμᾶνι ἀποσ. 76. Γά (=εά),
79 δάϕιον(=δήιον), 67 (68) Γάναξ, ἐν ἄλλοις χωρίοις δὲνεῖναι μὲν
γεγραμμένον, ἀλλ' προφέρειτο ὡς τὸ μὲν ἐκ τῆς χασμαωδίας, τὸ δὲ
ἐκ τοῦμέτρου φαίνεται: 34 (65) ἐγώνγα ἄνασσα, 59 (24) τὸ ἦρ, 80
εἶεξε πιθανῶς εἶφειξε τοῦ φείκω, 51 (48) θς (ο) ἔθεν, 17 (75) Κύ-
πριδος ἑκατί' ἐπίσης παρὰ τῷ Ἐπιχάρμῳ ἀποσπ. 19 ἦκω οἰκαδης,
29 τῷ ἦρι, 60 χορδαί τε ἀδύ, 98 σάφα ἴσαμι καὶ παρόμοια, 113
ἄγροθεν εἰκοε' ἐν τινι λακωνικῇ ἐπιγραφῇ (1511) Γίκατι, ἐν τοῖς
Ἑρακλειωτικοῖς πίναξι Γέτος, Γίκατι ἢ Γείκατι, Γίδιος, 1,109
ἐγφῆληθῶντι(=ἐξεληθῶντι τοῦ φῆλιω=εἰλιέω). Ἀλλὰ καὶ τὸ Fξ
καὶ τὰ τούτου ἐπίθετα ἐν τοῖς Ἑρακλ. Πίναξιν ἔχουσι F ἀντὶ τοῦ
ἀρχικοῦ S, παρβ. σανσρ. sās, λατ. sex, γερμ. sechs. Ἐν τινι ἀρ-
χαίᾳ ἐπιγραφῇ κρισσαῖκῃ κλέφος(=κλέος παραβ. κλύω), ἀιφεί
(=ἀει παραβ. aevum), ἐν τινι ἀργειακῇ ἀσπίδι Διϕι, καὶ ἐν ἀρχαίῳ
ἀγγεῖῳ Αἰφας.

β. Βοιωτικά' ἐν ἐπιγραφαῖς Γάσιος=ἕσιος, Γέτος, Γέκατι, Γι-
σοτελία ἐκ τοῦ Γίσος=ἴσος, Φοί, Φοικία κλπ. ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέ-

ξως ΓικατιΓέτιος, βῆψαΦυδός, αὐλαΦυδός καὶ παρόμοια ἀντὶ βῆ-
ψυδός κλπ. Παρὰ Πινδάρῳ, ὅστις Βοιωτὸς ἦν, ἀλλ' ἐν μικτῇ ἔγρα-
ψε διαλέκτῳ, φαίνεται τὸ F σταθερὸν μὲν μόνον ἐν τῇ ἀνωθυμίᾳ
οὔ' ὡς: Ο' 1,37 (23 B.), 106 (65)' 6, 35 (20) καὶ ἐν ἄλλοις πολ-
λοῖς τοιοῦτοις χωρίοις' ἐν τοῖς λοιποῖς δὲ ἄστατος ἢ χρῆσις αὐτοῦ,
ἢ αἰτία ἴσως ἡ μικτῇ γλώσσῃ, διότι οὐδόλως πρὸ τῶν διγαμμα-
τουμένων λέξεων ἀποφεύγει τὴν βραχύτητα συλλαβῶν τελευτουσῶν
εἰς σύμφωνον οὐδὲ τὴν ἀπόστροφον. (1)

γ.) Ἡλειακά' ἐν τινι ἐπιγραφῇ Γάργον=ἔργον, Γέπος, Γέτος,
Γέτας, Γαλήιοι=Ἡλεῖοι, ἩρΓάφιοι, Γράτρη.

δ.) Λεσβιακά' παρ' Ἀλκμᾶνι ἀποσπ. 31 Γάδεα, Σαπφῶ 45 Γέ-
σπερε, Γέθεν, Γεοί, Γε-Γός, παρ' ἀμφοτέροις Γεῖπην(=εἰπεῖν) Γάδους
=ἠδύς, Γοῖνος, Γέργον, Γέμμα καὶ ἄλλα παρὰ τοῖς γραμματικοῖς'
πρὸ συμφώνου Γρήξις παρ' Ἀλκ. κατὰ Τρύφωνα παθ. λέξ. § 11'
ἐν τισὶ ποιητῶν χωρίοις βλέπει τις ἐκ τῆς ἀσυγχωρήτου χασμα-
ωδίας ὅτι F ἀρκτικὸν ὑπῆρχεν' ὡς: Ἀλκ. 7 ὑπὸ ἔργον, Σαπφ. 2,11'
γλώσσα ἔαγε.

§ 3. Ἀλλοιώσεις δὲ ἔπαθε τὰς ἐξῆς'

α) Τὸ F ἀπεσκληρύνθη συχνὰ εἰς τὸ συγγενὲς χειλοφόφων θ.
Παρὰ τοῖς Δωριεῦσι, Λακεδαιμονίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτῶν, καὶ Βοιω-
τοῖς ἐγένετο αὕτη ἡ μετάθεσις βραδύτερον ἢ παρὰ τοῖς Λεσβίοις'
π. χ. Βάννας=ἄναξ, βάδομαι=ἠδομαι, βείκατι=εἰκοσι, βεκάς=
ἐκάς, βέργον=ἔργον, βεστὸν ἢ βεττὸν, vestis, Γέτος=ἔτος, Γιδεῖν
=ἰδεῖν, βίσως=ἴσως, βοῖνος=οἶνος καὶ ἄλλα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς
λέξεως ἀθεῖδω=ἄειδω, ἀθελίος=ἀέλιος (ἥλιος), ἀθηδὼν=ἄηδὼν,
ἀθῶρ=ἠῶς, ἀκροῶσθαι=ἄκροῶσθαι, θαθακός=θακός, φάβος=φάος
ᾧθεα=ᾧά, ονθι, λαίβια, ἢ ἀσπίς, κρητ. (ἐκ τῆς ἀριστερ. χειρὸς παρβ.
λατ. laeva) καὶ ἄλλα' πρὸ συμφώνου μόνον ἐν τῷ ὀνόματι τῆς πό-

(1) Ὁ Ἑρμάννος Obuse. 4, σελ. 247 καὶ ἐξῆς, ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Πινδάρους
δὲν μετεχειρίσθη τὸ F, δυσκολεῖται τις ὅμως νὰ παραδεχθῇ τὴν γνώμην
ταύτην, βλέπων ὅτι τὴν ἀνωθυμίαν οὐ κανονικῶς μεταχειρίζεται ὡς διγαμ-
ματομένην λέξιν καὶ τὴν συχνὴν χρῆσιν τῆς χασμαωδίας πρὸ διγαμματου-
μένων λέξεων.

λωσ Βλισσῆν=Λισσῆν. (Τινὰ ἔχουσιν ἀρκτικὸν θ, ἂν καὶ F δὲν εἶχον· βαγὸς=ἄγος ἐκ τοῦ ἄγω, βαλικιώτης=ηλικιώτης, βασκαρίζειν=ἀσκαρίζειν). Παρ' Ἡλεις: Βηλεὺς=Ἡλεὺς, Βαδδύ=Ἡδδύ, βρατάνα παρ' Ἡτυχ.=βρατάνη. Παρὰ Λεσβίοις πρὸ τοῦ ρ παρὰ Σαπφῶ βρόδον, βράκεα, βράδινο· ἐν μέσῳ τῆς λέξεως μόνον ἐν τῇ ἄδῳ Σαπφῶ 45, ἀνθ' οὗ ὁ Ἀρήσιος αὖτως γράφει· παρὰ τοῖς γραμματ. βρίζα, παρβ. Wurzel γεμ., βρύτις=βύτις, βρύτηρ (Γερύω Ὀμ.), βρὰ=βρέα, βρατ-διος=βρατῖδιος, Βραδάμανθος, βράκος, βρήτωρ, ἀλλὰ παρὰ τῷ Ἀλκαίῳ Ἐρῆξις (ἰδὲ 2, δ). Καὶ ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ ἔμεινε τὸ F ὡς θ ἐν τισὶ λέξεσιν: ὡς: βλασάνω, σανσκρ. Vr̥dh, βούλομαι, ὄμηρ. βόλεται, σανσ. vñḡmī, λατ. volo, γοτθ. viljan, νεβρὸς ἐκ τοῦ νέFος (νέος), λατ. ponus, ἀμείθω δωρ. ἀμεύω.

β'). Τὸ F γίνεται μ. Ἡ μετάθασις τοῦ χειλοφώνου δασέος εἰς τὸ χειλοφώνον ἔνρινον μ ἐκτείνεται ἐπ' ὀλίγας μόνον λέξεις, ὡς: μάλευρον=Fάλευρον, ἄλευρον/VFal, ἀλέω, μαλλὸς, λ. villus, μολπίς Ἡσύχ.=Fελπίς, ἐλπὶς, μάρπ—τειν, σανσκρ. Vark-āmi, παρβ βρακεῖν. Ἐν τοῖς πλείοσι παραδείγμασιν, ἄπερ φέρουσιν ἐνταῦθα, ἡ μετάθασις δυσκόλως καταφαίνεται, καθὼς καταδεικνύει τοῦτο ὁ Κούρτιος Ἐτομ. 520 καὶ ἐξῆς.

γ'). Τὸ F γίνεται γ. Ἐνταῦθα θεωρητέον τὸ F συνωδευμένον μετὰ τὸ οὐρανισκόφωνον γ, διότι ἡ τοῦ λαοῦ γλώσσα ἠγάπα νὰ θέτῃ εἰς τὸ μαλακὸν χειλοφώνον F γ. Ἐπειδὴ ὁμοῦ οὕτω τὸ F ἦττον ἐνκρινῶς προυφέρετο, παρελείφθη ἐν τῇ γραφῇ. Ἡ σύνδεσις αὕτη τοῦ F γ εἶναι σύνθετος ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ: ὡς: καύγω (ἀρχ. κάFγω) τοῦ καίω, νεύγω (ἀρχ. νέFγω), οὐγια=ἡ παρυφὴ ἐκ τοῦ οἴα, παρβ. σανσ. avi-s I. oni-s, αὐγὸν (ἀρχ. ἀFγόν)=ὠFόν, ὠν, ovum, καὶ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ υ (F) οἱ νέοι Ἕλληνες μεταχειρίζονται μόνον τὸ γ: ὡς: πλέγω ἐκ τοῦ πλέω (πλεύω, πλέFω), λαγὸς (ἐπίσης καὶ ἡ ἀρχαία Μακεδονικὴ διάλεκτος) τουτέστι ΛαFὸς, λαός. Συγκριτέα τούτοις τὰ λατινικά: nix τουτέστι nigvsgen. nivis, vīno, vixi (τουτέστι vīgvsi) fluo ἀντι fluvo, fluxi, confluges παρὰ τῷ fluvius, οἷα εὐρηναται καὶ ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις καὶ τῇ γοτθικῇ. Ἡ μετάθασις αὕτη τοῦ F εἰς γ ἀνήκει πιθανῶς εἰς μεταγενεστέρους χρόνους. Βύρικεταί: α) ἐν τῇ βοιωτικῇ διαλέκτῳ Corp. Inscr. 1574,4 καὶ

6 Γαναξίωτος καὶ Γάδωνος, ἀνθ' ὧν ὁ Βοίκχιος εἰκάζει Γαναξίωτος καὶ Γάδωνος, παρ' Ἡσυχίῳ χωρὶς ν' ἀναφέρηται ἢ διάλεκτος γίξαι =εἶξαι, =γίπον=εἶπον, γίαρος=ἔαρος· ἐν τῇ λεσβιακῇ γρίνος(=ῥε-νὸς δέρυκ ἀντι Fρίνος, παρβ. τὸ ὄμηρ. ταλαύρινος=ταλάFρίνος) παρ' Εὐσταθίῳ εἰς Ὀδυσ. 1926,56: σὺν τῷ γάμμα προπερισπωμένως λέγεται κατὰ τινα γλωτταν (τὴν λεσβιακὴν) γρίνος, δηλοῖ ὁ τεχνικὸς, (πιθανῶς ὁ Αἴλιος Διονύσιος, ὅν βραχέως πρότερον (56) ἐμνημόνευσε) παρ' Ἡσυχίῳ μὴ ἀναφέροντι τὴν διάλεκτον γάλλοι=ἦλοι, γέννος=ἐνὸς, γέμματα ἐκ τοῦ Fέννυμι, γοῖδημι ἐκ τῆς V Fίδ. Ἐκ τῆς δωρικῆς διαλέκτου φέρει ὁ Ἡσύχιος, χωρὶς ὁμοῦ νὰ ὀνομάζῃ τὴν διάλεκτον, ἀρκτεῖς λέξεις ἀρχομένας ἀπὸ γ ἀντι F, ὡς: γάδεσθαι=ἦδεσθαι, γανδάνειν=ἄνδ. γακτὸς ἐκ τοῦ Fάγγυμι, γάλι=ἕλις, γήθεα =ἦθη, γία=ἴα, γέας=ἔαρ, νεγ, γέμματα=Fέμματα, εἶματα, γέτος=ἔτος, γίο, γοί=οῦ, οἶ, γίς=ἴς, Vis, γιστία=ἴστια, ἐσία, γοῖδα=οἶδα, γοῖνος=οἶνος, vinum καὶ ἄλλα· ἐν τῷ μέσῳ: ἀγατᾶσθαι=ἀΓατᾶσθαι=βλάπτεισθαι (παρβ. αὐτάτα τουτέστιν ἀΓάτα παρὰ Πινδάρῳ=ἄτη) (1). Περὶ τοῦ Ὀμηρ. γέντο ἰδὲ § IV, 2, σημ.

δ) Τὸ δίγαμμα μεταπίπτει εἰς δασεῖαν, ἀλλὰ σπανίως, ἤδη ἐν τοῖς Ἡρακλ. πίναξιν I, 57. II, 35 πενταέτηρις παρὰ τὸ Fέτος, ἔργω, ἀφέργω, ἐφέργω, συνἔργω I, 83, 85. Ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ ἔσπερος, λατ. vesper, ἔννυμι (ἐκ τοῦ Fεσ-νυμι), σκρ. vas-man (ἐνδυμα) λ. vestio, ἐκὼν, ἔκλος, σκρ. var-mi (θέλω), ἐστία, λ. vesta, ἔρση (δρῶτος), σκρ. varh-as (βροχὴ, σταλαγμὸς) ἴστωρ, ἱστορία, ἱστορεῖν ἐκ τῆς V Fίδ, Videre παρὰ τῷ ἰδεῖν (οὗ ἕνεκα καὶ παλαιοί τινες γραμματικοὶ προτίμησαν τὴν γραφὴν ἴστωρ), ἑταῖρος ἐκ τοῦ

(1) Σημ. Ὁ Ἀρήσιος II σελ. 52 καὶ ἄλλοι εἶναι τῆς ἰδέας ὅτι πᾶσαι αὐταὶ τοῦ Ἡσυχίου αἱ λέξεις αἱ γεγραμμέναι με γ, ἀρχικῶς F ἔχουσαι, κατὰ λάθος ἀναφέρονται με γ, διότι μὴ ἠξέυροντες ποῦ ταύτας νὰ ὑπαγάγωσιν, ἔθεσαν αὐτάς διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ F μετὰ τὸ Γ ὑπὸ τὸ Γ. Ἐπειδὴ ὁμοῦ φρυσικώτερον ἦτο νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὸ συγγενὲς θ καὶ διὰ τοὺς ἄνω ῥηθέντας λόγους, συμφωνεῖ τις μᾶλλον μετὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Βουτμάννου λεξιλ. II σελ. 464 τοῦ Γησιῶτος Αλολ. διαλ. σελ. 490 καὶ τοῦ Κουρτίου ἔτομολ. σελ. 528 καὶ ἐξῆς· τοῦ γ τούτου ἐγένετο χρῆσις ἐν τισὶ διαλέκτοις, τῇ αἰολικῇ καὶ δωρικῇ, ἀντι τοῦ F.

Γέτης. Ἄλλα τὸ σF γίνεται συνήθως δασεία ὡς: ὕπνος, σκρ. svapnas, ἑκυρός, σκρ. svaçurás (ἀντι svakuras), γοθ. svailhra, ἡδὺς σαανκ. svādus, λ. suavis (ἦδη ὁ Ἄλκμαν 18 (27) τοῦθ' ἀδεαν. Ἄρ. Λυσ. γ' ἀδύ), ἐός, σκρ. svas (ἰδιός), ἀρχ. λ. sonos, μεταγ. suus, οὔ, οἱ ξ, V σφε.

ε) Τὸ F ἀποσκληροῦται εἰς π ἢ, ἰδίως προηγουμένου σ, ὅπερ ἔχει δασυντικὴν δύναμιν, εἰς φ' ὡς: σπόγγος, σφόγγος, γοθ. svamm-s, ahd. svam- ἢ ἀντωνυμικῆ ρίζα σφε, σκρ. sva, λ. su' ἔ πρόσ. τοῦ δούκιου σφῶ ἐκ τοῦ τφῶ ὄωρ. λαῖφα παρ' Ἑσυχ. ἢ ἀσπίς, λ. laeva ἔταφον, τὸ τάφος, τέθηπα, ἐτεθήπεα V θαί' παρβ. θαῖμα.

ς) Μοναδικὰ τὰ παρ' Ἑσυχίω τηράνθεμον, λαῖτα, γραιτία κλπ. (ἰδὲ Ἀρήνσιον II σελ. 56), πιθανῶς ἐτραχλμένοι γραφαι ἀντι Ἑηράνθημον ἢ ἑρη., λαίφα ἢ λαῖφα, γραιτία: πρὸς τοῦτοις τρε καθ' Ἑσυχ. κρητ. = σέ (ἀρχ. τFe, σκρ. lva), δεδροικῶς καθ' Ἑσυχ. = δεδοικῶς ἀντι δεδFοικῶς (ἰδὲ Ἀρήνσιον II σελ. 51). Ἀμφίβολος ὁμογενείαν ἢ τοῦ F εἰς ρ αὕτη μετάπτωσις, διότι τὸ ρ ἐν τῇ κρητικῇ καὶ λυκιακῇ διαλέκτῳ συχνότατα παρεμβάλλεται.

ζ) Τὸ F γίνεται υ. Ἡ μετάπτωσις αὕτη τοῦ F εἰς τὸ συγγενὲς υ εἶναι ὄλωσ φυσικῇ. Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ λατινικῇ, ἥτις μάλιστα διὰ τὸ σύμφωνον V καὶ τὸ φωνῆεν υ ἔχει μόνον τὸ σημεῖον V, εἶναι ἢ μετάπτωσις αὕτη συνηθεστάτη ὡς: solvo, solutus, solverunt καὶ ποιητ. soluerunt. Οὕτω τὸ γερμανικὸν dräuen, Frau, schauen, Heu ἐκ τοῦ ahd. dravi, fröwa, scawön, hewi. Τὸ υ τοῦτο συχνὰ ἀποτελεῖ μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος τὰς διφθόγγους αυ, ου, ευ καὶ ἐν τῇ συνήθει γλώσση μένει τελικόν, ὡς τὸ σ, ὡς: βοῦ (ἀντι βόF) βασιλεῦ, καὶ πρὸ συμφώνου ὡς: βοῦς (ἀντι βοFς, λ. bōs ἐκ τοῦ hōns γεν. hōvis), ναῦς (ἀντι ναFς), πανίς, βουν, βουσί, βασιλεὺς, βασιλεῦσι, θεύσομαι, πλεύσομαι, ἐλαύνω (V θεF, πλεF, πνεF, ἐλαF). Προηγουμένου ὁμογενείαν υ, ἐκπίπτει καὶ πρὸ μὲν συμφώνου ἐπιφέρει τὴν ἑκτασιν τοῦ ι καὶ υ εἰς μακρὰ, ὡς: κίς (ἀντι κίFς) σῦς (ἀντι σῦFς), ἰχθὺς (ἀντι ἰχθῦFς), αἰτιατ. κίν, σὺν, ἰχθῦν' πρὸ δὲ φωνήεντος οὐδεμίαν ἑκτασιν, ὡς: Δίος, κίδς, σῦς, ἰχθῦός (ἀντι ΔιF-ός, κίF-ός σῦF-ός ἰχθῦF-ός). Καὶ γενικῶς ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ἐξαφανίζεται ἄνευ ἰχθους: ὡς: ὦ-δν (ὦFδν), ονυμ, ὄς (ὄFς)

ονίς, αἰών (αἰFδν), aevum, νέος (νέFος), πονυς, σκαῖος (σκαῖFος), scaevus, βοός (βοFός), bovis' θέω, πλέω, ἐλάω ἀντι θέFω κλπ. Ἐν ἀρχῇ δὲ λέξεως ἀποδεικνύεται μόνον ἐν ἐλίγαις λέξεσιν ὡς: ὕδωρ λεσβ. παρβ' γοθ. vatō, γερμ. Water, Wasser, ὑάλη παρ' Ἑσυχ. = σκόληξ ἐκ VFaλ. (ἐλύω = σρέφω, κάμπτω), λ. volvo, γοθ. valv-jau, ahd. wellan, wälzem. Τούναντιον λίαν συχνὰ ἐν μέσῳ λέξεως. Καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις ταῖς χρωμέναις τῷ F εὐρήται ἢ μετάπτωσις αὕτη, οὕτω ἐνίοτε ἐν τῇ βοιωτικῇ ὡς: βούων, bovum, βούεσσι, bovis, ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς: Ἀρχεναυτίδας ἐκ τοῦ ναῦς, panis, Ἄρενα Κόρ. 3 ἐκ τοῦ Ἄρεως. Συχνότατη ἐν ταῖς λεσβιακαῖς μετὰ μακρὸν α: ὡς: αὔως (ἀντι ἄFως λακων. ἀβῶς) Σαπφῶ συνηθέστερον, αὔηρ, ναῦος, παραύα' μετὰ βραχὺ α, ὡς: φαῦος, φαυόφορος, αὔελλα, αὔιδετος πρὸς δὲ Ἄρεως ἀντι τῆς συνήθους καταλήξεως Ἄρηος ἐκ τοῦ ἈρηFος: ἐνδεύη, δευόμενοις, χεύω (ἐγγχευ Ἄλκ. 33), θεύω, νεύω, εὐάλωκεν = ἐάλωκεν. Δύναται δὲ ὁ ποιητὴς καὶ νὰ ἀναλύσῃ τὰς διφθόγγους αυ καὶ ευ, ὅτε τὸ υ ἀναμφιβόλως ὡς σύμφωνον F προυφέρετο, ὡς: Πίνδ. Π. 2, 28. αὐάταν υυ — (= ἄταν, ἄτην), Ἄλκ. 33, ἐγγχευ (—υ). Πρὸ ρ αὔρηκτος = ἄρηκτος, εὐράγη = ἔραγη V Fραγ. Παρὰ δωριεῦσιν ἀθήης ἦν ἢ μετάπτωσις αὕτη τοῦ F εἰς υ εὐρισκομένη μόνον ἐντιμὴ μεταγενεστέρα ἐπιγραφή λακωνικῇ (Corp. Inscr. I. 1466) Λαυαγήτα ἐκ τοῦ λαός τουτέστι λαFός. Ἀττικῶς λούω ἀντι λόFω, παρβ. lavère, lavare, ἐκ τοῦ κλαίω τουτέστι κλαFω κλαύσομαι, ἐκλαυσα, δύο, duo, σκρ. dvaui, αὔλαξ ἀντι ἄFλαξ ἐκ τοῦ Fέλω. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ ἀττικὸν προυσελεῖν (τουτέστι προFσελεῖν συνήθως γραφόμενον ἐσφαλμένως προσελεῖν) = ὑβρίζειν προπηλακίζειν Αἰσχ. Πρ. 438' καὶ Ἄρστ. Β. 730' μετὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ ὕγρου ν καὶ ρ ἐν τοῖς ποιητικαῖς τύποις γουνός γεν. τοῦ γόνου ἀντι γονFός, πλ. γούνα ἀντι γόνFα, δουρός, δούρατος τοῦ δόρου ἀντι δορFός, πλθθ. δοῦρα ἀντι δόρFα.

η) τὸ F γίνεται Ο μόνον σπανίως οἶνος, vinnm, οἶκος, vicus, ἀλοάω ἀντι FaλFάω, Λ. volvo, γερ. wälze, γαλόως, γάλως, ἀρχ. βοη. zelva (Κούρτ. Ἐτυμ. 143), δῶν Ἄλκμ. παρὰ Βεγκέρ. ἀνεκδ. 949, 20 παρὰ τῷ δῶν (τουτέστι δFῶν Κούρτ. Ἐτυμ. 145) δοιοί = δύο ἀντι δFιοί, ζάσων = σθέσον παρ' Ἑσυχ. Οἴτυλος λακωνικῇ τις πόλις =

Βείτυλος ἐκ τοῦ Βίτυλος, Ὀαξος ἀντὶ Φάξος ὄνομα τῆς πόλεως τῶν Φαξίων ἐν Κρήτῃ, Ὀλισσὴ=Βλισσὴ, Ἀρήνα. II, 51.

θ) Τὸ F γίνεται ε ἐν τοῖς θηλυκοῖς τῶν ἐπιθέτων εἰς ὕς, εἶα, ὕς: ἤδεικ ἐκ τοῦ ἤδFια(1), ὅπως τὸ σκρ. svādvi ἐκ τοῦ svādvjā, ἰδὲ Schleicher σύνθεσις I. σελ. 58.

ι) Τὸ F γίνεται ι ἐν μέσῳ λέξεως (2) ὡς: αἰετός ἐκ √αF, ἄFημι, ζεῖα, σκρ. janas, καίω, κλαίω ἀντὶ κάFωκλπ. ἔκαυσα, ἔκλαυσα, δαίω, γαίω, πρβ. gaudeo ἀ-γαί-ομαι πρβ. ἀ-γαυ-ός, πλείειν, πνεύειν, θείειν Ὀμ. ἀντὶ πλέFειν κλπ. ἔλαιον, ποιή, ροιή, εἴρωμαι εἴρηκα, εἰρωτάω ἀρχ' καὶ νέον ἰωνικόν. Προηγούμενον τοῦ F ε ἀπέβαλλον οἱ βοιωτοὶ, μεταβάλλοντες τὸ F εἰς ι Νιωνίος ἀντὶ NeFῶνιος ἐκ τοῦ νέFος, πόνυς, ρίοντος ἀντὶ ρέFοντος, πρβ. βρύσω, κλίων ἐκ τοῦ κλέος.

κ) Τινὲς ἀρχικῶς μὲ F ἀρχίζουσαι λέξεις προθέτουσι πρὸς μαλάκουνσιν τῆς ἐκφράσεως ε (τοῦτο συχνὰ παρ' Ὀμήρω) ὡς: ἐέλπομαι ὅθεν καὶ ἐν τῇ εὐκτικῇ ἐελποίμην Ἰλ. θ. 196, ρ. 488, ἐέλδομαι, ἐέργω, ἐέλδωρ, ἐέλσαι, ἐέρση, ἐεδνα, εἴση ἐκ τοῦ Fίτος, ἐείκοσι σπάνιως! ἀλλὰ δὲν ἐδιγαμματοῦτο καὶ αὐτὸ τὸ ε ἦ α πλὴν ἐν τῷ παρακειμένῳ εοικα, εολπα=FέFοικα, FέFολπα (ἰδὲ κατωτέρω § IV, 1) Τὰ πλείστα ἀρχίζουσι μὲ ε, π. χ. ἔρση, Ὀμ. ἐέρση, κρητ. ἄερσα παρ' Ἡσυχ., ἀρχικῶς ἐFέρση καὶ ἄFερσα, σκρτ. varsh-ās (βετός). Ἐνταῦθα ἀνήκουσι πρὸς τούτους: ἄ-ημι, σκρτ. vā-mi, Λατ. ventus γοτθ. vāi-ā, ἀ-ἐξεσθαι ὅμ.=κὺξάνεσθαι, σκρτ. vakshāmi γοτθ. vahs-ja, γερμ. wachse, ἄ-εθλον, πρβ. Λατ. vas, vadis, ἄ-λοξ, αὔλαξ, δωρ. ὄλαξ ἐκ τοῦ Fέλκω. Περὶ τοῦ ε ἰδὲ κατωτέρω § IV. 1.

λ) Καὶ δι' ἀφομοιώσεως μετέπεσαν εἰς τὸ προηγούμενον σύμφωνον

(1) ἴσως, διότι κατὰ τὸν Οἰκονομίδη κατὰ τῆς τῶν θηλυκῶν ἐπιθέτων εἶναι α, τὸ δὲ ια εἶναι τῶν ἀφρημένων, ἐκ τοῦ ἤδεF-α ἀποβολῆ τοῦ F καὶ ἀναπληρ. ἐκτάσει τοῦ ε εἰς εἰ.

(2) Ὁ Κούρτιος ἐτυμ. σελ. 506 καὶ ἐξῆς δὲν παραδέχεται τὴν ἄμεσον μετάβασιν τοῦ F εἰς ι, ἀλλ' ἐμμέσως διὰ τοῦ υ-θέFειν, θεύειν, θείειν, θέειν. Ὁ δὲ Οἰκονομίδης παραδέχεται ἴσως ὀρθότερον τὴν ἀποβολὴν τοῦ F καὶ τὴν ἐντεθεν ἀναπληρωτικὴν ἔκτασιν, καFω, κλαFω, καίω, κλαίω.

ὡς: ἴσος αἰολ. (ἴσος ἀττ.) ἐκ τοῦ FίσFος, ἴππος ἐκ τοῦ ἴκFος, σκρτ. āc-vās, πολλὸς ἐκ τοῦ πολλFός, φέγγος ἐκ τοῦ φένFος, τόσος ἐκ τοῦ τόσFος, ὅσος ἐκ τοῦ ὅσFος, τέσσαρες ἐκ τοῦ τέσFαρες, σκρτ. Katvraas κλπ.

μ) Ὁλως ἐξηφανίσθη μεταπεσὼν εἰς ψιλὸν πνεῦμα, ἀφοῦ πρῶτον πιθανῶς εἰς τὸ δασὺ εἶχε μεταπέσει. Ἐγένετο δὲ τοῦτο οὐ μόνον ἐν τῇ νέᾳ Ἰωνικῇ καὶ ἀττικῇ διαλέκτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς διατηρησάσαις τὴν χρῆσιν τοῦ F. Οὕτως: ἀπέβαλλον συνήθως οἱ βοιωτοὶ ἐκ τοῦ μέσου λέξεως τὸ F: ἀτδων Κόρ. 8, ἐν ἐπιγραφαῖς αἰδῶ, εὐεργέτας, Δι' (ἠλειακῶς Δι' συνήρημ. ἐκ τοῦ Δι', ΔιFι corp' inscrip. I. 29), Δαμοκλείος, Ἡράκλειτος' συνήθως δὲ οἱ λέσβοιοι ποιηταί, ὡς: Διός, ὅτιον συνηθέστερ. Σαπφῶ, ἐπεμμένα Σαπφ. 74, ὦ νὰξ Ἄλκ. 1. ἀποσπ. ἀπάλαμνον εἴπην 41, τὸ δ' ἔργον 57, ὅσσον ἴδην Σαπφ. 51, προσίδοισαν 111, οὐκ οἶδα 110, φάνενν εἶδος 3 κλπ. Μάλιστα καὶ συναίρεσις συμβαίνει: ὡς: Ἄλιε Ἄλκ. 70 (ἐκ τοῦ Ἄ-λιε), ἀλίω Σαπφ. 111 (ἐκ τοῦ ἀελίω) καὶ ἀντὶ αῦ καὶ αῦ (=αF) μόνον ᾱ καὶ ᾱ' ὡς: ἀέλιος Σαπ. 79, νᾶος, νᾶι Ἄλ. 10, 11' αἰδῶ, Ἄλ. 4, 5, 64, αἰοῖδα 31, αἰοῖδός Σαπφ. 44, ἀήδων 19; φᾶος 111. ἀντὶ ευ (=εF) ε' ἄνασσε Ἄλ. 53, ἔαγα Σαπ. 2, 11, χέω Ἄλ. 31, Σαπ. 2, 13. Ἐν ταῖς λεσβιακαῖς ἐπιγραφαῖς οὐδὲν ἴχνος εὐρίσκεται τοῦ F.—Δωρικῶς τεὸς ἀρχ. Λατ. iovos. Παρὰ τῷ δωρικῷ ποιητῇ Ἄλκμᾶνι ἐκθλίβεται ἐνίοτε λέξις πρὸ διγαμματουμένης: λοιπὸν τὸ F ἐκπίπτει: ὡς: 58 (15) οἶκον δ' Οἰνουντιάδαν ἐκ τοῦ Fοῖνος, vīnum, πρὸ τοῦ ρ τοῦ βᾶ (αἰολ. βρᾶ), καὶ ἐν τοῖς ἡρακλεωτ. πίνανζιν ἐντοῖς οἰκία, ἐποικία (ὅμως ἐποικοδομᾶ I, 102), ἐργάζομαι, ἐκ τοῦ ἔργω, Fέργω, ἀφέργω, ἐφέργω, πρὸ τοῦ ρ ἐν τοῖς ῥήτρα, ἄρρηκτος ἐρρηγεῖτ ἐκ √Fραγ' καὶ παρ' Ἐπιχάρμῳ συνήθως: ὡς: ἔσθοντ' ἰδῆς 48, πλατίον οἰκεῖ κλπ. Ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ π. χ. ἤδεικ ἀντὶ σFᾶδF-ια, σκρτ. svādv-ī, ἐσθῆς, vestis; ἰδεῖν, videre, οἶκος, σκρτ. vēcas, Λατ. vicus, εἶκω, σκρτ. √vik; vi-nak'-mi=ἀποφεύγω, Λατ. vito, ὄψ, vox, ἔργον, γερμ. werk, ἐργάζομαι, γερμ. wirke, ἔτος σκρτ. vatsas, Λατ. vetus, ἴτέα, γερμ. weide Λατ. vitex, ὄχος, ἔχω, σκρτ. vāh-āmi, Λατ. veho, ἄστου, σκρτ. vāstu (οἰκία) Λατ. Vesta, ἦρ, ἔαρ, ver, ἴον, viola, ἰδῶ (δηλητήριον), σκρτ. vish-as,

A. virus, ἴς, vis, ὄνος (τίμημα), σκρ. vassas, Λατ. venum, veneo ven-do, ἐμέω, σκρ. vam-âmi, Λατ. vomo κλπ. Πρὸ τοῦ ρ, ὡς: ῥόδον ἀντι ῤρόδον, ῥήγγυμι ἀντι ῤρ. ῥιγγέω ἀντι ῤριγ. παρβ. frigeo· μετὰ τὸ δ και σ (δF, σF), ὡς: δώδεκα παρὰ τῷ δωδέκα, δις ἀντι δFς, Λ. bis, ἦδος, ἄδμενος, σκρ. svâdus, Λ. suavis, ἔθος, ἦθος, ἐθίζω/σFεθ, σάλος, σάλη, althochdeu, svellan, vûn schwellen, σέλας, Σείρ (ἥλιος) παρὰ Σουίδα, σείριος, Σείριος σκρ. svar (ἥλιος), sol (=svol), γοτθ. sauil, σιγή, σιγᾶν ahd. swigen, vûn schweigen, σόβη, γερμ. schweif, σομφός, γοτθ. swamms. Ἐν μέσῳ, ὡς: οἶς, ovis, σκρ. avis, ὄν, ovum, κληίς, δωρ. κλαίς clavis, νέος, novus, σκρ. navas, σκανός, scaevus, σκρ. savjas, δίος, divus, σκρ. divjas, αἰών, aevum, βούς, Λ. bôs, σκρ. gâus, βός, bovis, σκρ. gavas, δαήρ, σκρ. dêvâ (ἀντι dêvar), Λ. levir, πνέω (ἀντι πνέFω, αἰολ. πνεύω μελ. πνεύσομαι) ῥέω (ἀντι σρέω), σκρ. srav-âmi, Αἰτός, lêvis· μετὰ σύμφωνον· ὡς: γόνατος, δόρατος ἀντι γόνFατος δόρFατος ἐκ τοῦ γόνου, δόρυ, θύρα ἀντι θFύρα, σκρ. dvâram.

III.

Τὸ F παρ' Ὀμήρῳ.

§ 1. Ἐν τοῖς ὁμηρικαῖς ποιήμασιν, ὅπως παρεδόθησαν ἡμῖν, οὐδὲν τοῦ F ἔχνος εὐρίσκεται. Οἱ δὲ παλαιοὶ γραμματικοὶ οὐδεμίαν μνησίαν ποιοῦσι περὶ τῆς χρήσεως τοῦ F παρ' Ὀμήρῳ. Τοῦτο δὲ οὐδὲν εἶναι παράδοξον, διότι πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ ποιήματα ταῦτα, ἅπερ κατ' ἀρχὰς διετηρήθησαν εἰς τὸ στόμα τῶν αἰοιδῶν, μεταγενεστέρως ἐγράφησαν οὐχὶ μὲ τὸ ἀρχαῖον ἀλφάβητον, ἐν ᾧ τὸ F κατεῖχε τὴν ἑκτὴν θέσιν, ἀλλὰ μὲ τὸ ἰωνικόν. Οἱ Ἄλε-

ξανδρινοὶ λοιπὸν γραμματικοὶ εἶχον ἀνὰ χεῖρας μόνον ἰωνικοῖς γράμμασι γεγραμμένα τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζωσι τι περὶ τοῦ F παρ' Ὀμήρῳ, Ὅτι ὅμως δ' Ὀμηρος ἐγνώριζε τὸ F καὶ μετεχειρίσθη δύναται τις ἐκ τῶν προτέρων νὰ παραδεχθῆ, διότι αἱ συγγενεῖς γλώσσαι ἔχουσι ταύτην τὴν φωνὴν καὶ ἐπομένως αὕτη ἀνήκεν ἀναμφιβόλως τῇ ἀρχαίῳ γλώσσῃ, ἐξ ἧς παρήχθη καὶ ἡ ἑλληνική. Πρὸς τούτοις ὅμως καὶ ἄλλοι λόγοι μεγίστης σπουδαιότητος ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ F.

§ 2. Πρῶτον: τὰ λεξείδια καὶ, ἐπεὶ καὶ πάντα τὰ ἐγκλιτικὰ τὰ εἰς δίφθογγον τελευτῶντα· ὡς: οἶ, τοι, τευ, μοι κλπ., ὧν δ' Ὀμηρος τὸς διφθόγγους πλὴν ὀλίγων ἐφαρμένον χωρίων ἔν τε τῇ ἄρσει καὶ τῇ θέσει πρὸ φωνήεντος μεταχειρίζεται ὡς βραχείας, ἔχουσι ταύτας πρὸ διγαμματουμένων λέξεων ὡς μακράς· Ἰλ. κ. 328. καὶ *Φοὶ* ὄμοσσαν· μ, 407 *χάζετ'* ἐπεὶ *Φοὶ*-θυμὸς· *ἔF*ελετο κυδὸς ἀρέσθαι· δ, 47 *πᾶσι* φίλον καὶ *F*ηδὺ γένοιτο· χ. 510 *γυμνόν'* ἀτάρ *τοι* *F*εῖματ' ἐνὶ μεγάροισι κέονται· α, 124 οὐδὲ τί *που* *F*ἰδμεν· σ, 402 ἄλλου δ' οὐ *τευ* *F*αῖδα· ε, 245 ἀλλ' ὅτι *Φοὶ* *F*εῖσαιτο.

§ 3. Δεύτερον: τὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ αἱ δίφθογγοι ἰδίως αὐ καὶ οὐ, εἶτα εὐ καὶ ὦ, αἴτινες ἐν τέλει λέξεως πρὸ ἄλλης ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος, ἰδίως ἐν ταῖς ἀσθενεστέραις θέσεσι, δηλ. III, V καὶ II, συνήθως εἶναι βραχεῖαι, πρὸ διγαμματουμένων λέξεων λαμβάνονται ὡς μακρά. Ἰλ. ω, 479 *δεινὰς* ἀνδροφόνους, αἱ *Φοὶ* πολέας κτάνον υἴας· κ, 238 *καλλείπειν*, σὺ δὲ χεῖρον ὀπάσσει αἰδοὶ *F*εῖκων· ὀδ. ε, 106 τῶν ἀνδρῶν, οἱ *F*άστῳ πέρι Πριάμοιο μάχοντο.

§ 4. Τρίτον συμβαίνει τοῦτο ἐν τῇ πρώτῃ θέσει μετὰ διαίρεσως. Ἰλ. π. 382 *πρόσω* *F*ιέμενοι, 396 εἶα *F*ιεμένους· καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ θέσει ἐπίσης μετὰ διαίρεσως· Ἰλ. ψ. 784· ὡς ἔφαθ'· οἱ δ' ἄρα πάντες ἐπ' αὐτῷ *F*ηδὺ γέλασαν.

§ 5. Τέταρτον: Ἐνῶ σπανιώτατα συμβαίνει ἡ μήκυσσις βραχείας εἰς σύμφωνον ληγούσης τελικῆς συλλαβῆς πρὸ τῆς ἀρρενωπῆς τομῆς τοῦ III ποδὸς ἐν τῇ ἀρρενωπῇ τομῇ τοῦ II ποδὸς καὶ ἐν τῇ ἀρρενωπῇ τομῇ τοῦ V ποδὸς μετὰ τὴν ἀρρενωπῆν τομὴν τοῦ IV ποδὸς καὶ ἐν τῇ ἀρρενωπῇ τομῇ τοῦ I ποδὸς, συνηθεστέρα συμβαίνει

αὔτη πρὸ τῶν διγαμματουμένων λέξεων. Ἰλ. ι, 284 γαμβρός κέν
 Φοι ἔοις ε, 836 χειρὶ πάλιν Φερύσσαο ι, 56 οὐδὲ πάλιν Φερέει ψ.
 298 ἀλλ' αὐτοῦ τέρπειτο μένων μέγα γὰρ Φοι ἔδωκεν ω, 583 νό-
 σφιν ἀειράσας, ὡς μὴ Πρίαμος Φίδοι υἱόν γ, 372 θς Φοι ὑπ' ἀνθε-
 ρεῶνος ζ, 351 θς Φῆδη ι, 147 πρὸς Φοῖκον. Ἐν τῇ θέσει εὐρί-
 σκεται ἡ μήκυνσις μόνον πρὸ τῆς ἀνωνομίας Φέο καὶ πρὸ τῶν τύ-
 πων τῆς ρίζης Φιδ (ιδεὶ § IV). Πρὸς δὲ καὶ μήκυνσις τελικῆς συλλα-
 βῆς ληγούσης εἰς βραχὺ φωνῆεν πρὸ φωνήεντος ἐν μὲν τῇ θέσει οὐ-
 δέποτε συμβαίνει, σπανιότατα δὲ ἐν τῇ ἄρσει καὶ τοῦτο πρὸ τῶν
 διγαμματουμένων λέξεων εο, ἔθεν, οἶ, θς, ἐκυρός, ἐκέλη ἐν τισὶ χω-
 ρίοις ὡς: ἀπὸ Φεο Ἰλ. ε, 343, ἀπὸ Φέθεν ζ, 62· προτὶ Φοῖ φ.
 507, τὸ Φοι χ 307, πόσει (ι) Φῶ, θυγατέρᾳ Φῆν ε, 371, ἐπίσται-
 τὸ Φῆσιν φρεσὶν ξ, 92, οὐδὲ Φοὺς παῖδας θ, 832, φίλε σΦεκυρὲ γ,
 472, ἀνδρὶ Φικέλη δ, 86. Περὶ τοῦ ἰαχῆ ἰάχω ιδεὶ § IV.

§ 6. Πέμπτον: Ἡ ἀσύγνωστος χασμωδία αἴρεται διὰ τῶν διγαμ-
 ματουμένων λέξεων. Ἰλ. ζ, 203 Φίσανδρον δέ Φοι υἱόν Ἄρης ἄτος
 πολέμοιο, π. 778 ἄξετε νῦν, Τρῶες, ξύλα Φάστυδε, μηδέ τι θυμῶ,
 θ, 803 πολλοὶ γὰρ κατὰ Φάστυ, ζ, 505 ἀνὰ Φάστυ θ, 261 εἰ μὴ
 ἐγὼ σε λαθὼν ἀπὸ μὲν φίλα Φεῖματα δύσω α, 85 θαρσύνσας μάλα
 Φειπέ θ, 38 νήπιος, οὐδὲ τὰ Φῆδη, θ ρα Ζεὺς μήδετο Φέργα
 υ, 122 δευέσθω, ἴνα Φεῖδη.

§ 7. Ἐκτον: οὐ πρὸ φωνήεντος ἀντὶ οὐκ (οὐχ) Ἰλ. θ, 392 οὐ
 Φοι, α, 114 οὐ Φέθεν ω, 214 οὐ Φε.

§ 8. Ἐβδόμον ἡ συλλαβικὴ αὐξησης πρὸ φωνήεντος μαρτυρεῖ Φ.
 ὡς: ἔαξε τουτέστιν ἔΦαξε, κατέΦαξε ἐκ τοῦ Φάγγυμι, ἐέσσατο
 τουτέστιν ἐΦέσσατο τοῦ Φέν-γγυμι ὁ ἀναδιπλασιασμός τοῦ παρα-
 κειμένου καὶ ἀορίστου, ὡς: ΦέΦολπα, ΦεΦέλπετο ΦέΦοικα ΦέΦορ-
 γα, ἐΦειπον ἐκ τοῦ ἐΦέΦεπον, τὸ ἐφελκυσικὸν ν ἐκπίπτον ὡς:
 δατέ Φοι Ἰλ. ε, 4, οὐ κέ Φε ι, 155, ἐγὼ Φιδέειν (οὐχὶ ἐγών). Ἰλ. ε,
 475. τὰ δεκτικὰ ἐκθλίψεως φωνήεντα ἐν τῇ συνθέσει καὶ τῶν προ-
 θέσεων, ἄπερ οὐδεμίαν πάσχουσιν ἐκθλίψιν ὡς: κακοΦεργός, θεο-
 Φειδής, μενοΦεικής, κατὰ Φάστυ, ἀνὰ Φάστυ (οὐδέποτε κατ' ἄστυ,
 ἀν' ἄστυ), μετὰ Φέθνος Ἰλ. η, 115, ἀπὸ Φῆς Ἰλ. θ, 292, ὑπόΦεῖξιν,
 ἐπιΦάνδανε κλπ. Ἐν δὲ τοῖς παρείπη Ἰλ. α, 555, ἀπειπόντος τ,

75, ὑπεῖξομαι α, 294, ἀν' ἰωχμὸν θ, 159, εἰσανιδῶν π. 232,
 κατιδῶν η, 21 ὀρθότερον παραδεικτέον ἀποκοπὴν.

§ 9. Ὅτι καὶ ἄλλαι λέξεις, αἵτινες ἐν τῷ νῦν ὀμηρικῷ κειμένῳ
 ἄρχονται ἀπὸ ἀπλοῦ συμφώνου, πιθανώτατα ἐπὶ Ὀμήρου προυφέ-
 ροντο μὲ Φ, θὰ ἴδωμεν ἐν § ΙΑ.

Ἀλφαβητικός πίναξ τῶν παρ' Ὀμήρῳ διγαμματουμένων λέξεων.

Προσημείωσις. Ἐν ταῖς λέξεσιν, ἐν αἷς τὸ Φ ἀναγνωρίζεται μόνον
 ἐκ τῆς χασμωδίας ἢ αὐξήσεως, προσετέθη ἀστερίσκος *, αἱ δὲ
 παράγωγοι λέξεις εἶναι ὑπὸ τὰς πρωτοτύπους.

* Ἀγγυμι * σκρ. bhāṅg-mi √bhaḡ, Λ. frango, χασμωδία Ἰλ.
 ε. 161, θ, 403, ψ, 341, 467, π. 769. Ἄορ. ἔαξα (ἐΦαξα), παρ'
 Ἡσιόδ. ἔργ. 534 οὐτ' ἐπὶ νῶτα ἔαχε (ΦέΦαχε) (ἀλλὰ Ἰλ. ψ, 392
 Ἰππειὸν δέ Φοι ἤξε θεὰ ζυγόν, Ὀδ. τ. 539 πᾶσι κατ' αὐχένας
 ἤξε, ἀνθ' οὗ ἴσως ἀναγνωστέον: πᾶσι κατ' αὐχέν' ἐΦαξε), τὸ σύν-
 θετον ἀΦαγής. Ἀλλὰ παρκ. ὑποτ. Ἰλ. λ. 559 ἀμφὶς ἐΦάγη ἀντὶ
 ΦεΦάγη καὶ ἀκτὴ δὲν δεικνύουσι οὐδὲν Φ. Ἰδεὶ § IV, 4.

Αἴνουμαι ἐνδέχεται νὰ ἔχη δίγαμμα, ὅπερ δεικνύουσι μόνον οἱ τύποι
 ἀποαίνουμαι, παρ' ὃ ὅμως καὶ ἀπαίνουμαι ἀπαντᾷ.

Αἰρέω· ἐμφαίνει ἔγνος τι τοῦ Φ μόνον ἐν τῷ συνθέτῳ ἀποιρῆσθαι
 Ἰλ. α' 230, ἀποιρέω 275, ἀλλὰ ἀποιρῆσθαι 182.

* Ἄλις * σκρ. √V (váras=πληθὺς), χασμωδία Ὀδ. ν, 436. Ἰλ.
 φ. 344 ἀναγνωστέον ἀντὶ τοῦ αὐτόθ' ἄλις μὲ τὸν Βέκκερον: οἱ
 ῥα κατ' αὐτὸν ἔσαν ἄλις, ὅπως 236 ρ, 54 ὅθ' ἄλις ἀναγινώσκει
 ὁ Βέντλεϋς θ Φάλις. Τὸ ἄλις παράγεται ἐκ τῆς √Φελ, ιδεὶ Κουρ.
 ἐτυμ. σελ. 484.

* **Ἀλίσκομαι** * σκρτ. vār-a-jāmi (κλείω, κωλύω, √ νῆ.) Κουρ. Ἐ-
τυμ. σελ. 484 **χασμωδία** Ἰλ. μ. 172, ξ, 81, φ, 281 ἄορ. ἐΓά-
λων (ἀλλά Ἰλ. ε. 487 λίνου ἀλόντε μέ α), παρβ. τὸ λεσβ. εὐάλω-
κεν ἀντὶ ἐάλωκεν (Ἀρήνσ. διάλεκτ. I σελ. 367) καὶ Ἡρόδ. 9.
120 νεοάλωτοι

* **Ἄναξ**, ἄνασσα, ἀνάσσα, * **χασμωδία** ἐν ἐκάστῳ ποδὶ παρβ. ἐ-ά-
νασσε Ἀλκ. 61 (Βέργκιος.)

* **Ἄνδάνω** (τρυτῆσι σφανδάνω, σκρτ. svad-āmi ὅπως τὸ ἡδύς=zuavis,
σκρτ. svād-us, καὶ μακρὸν ἐν τῇ IV θέσει Ὀδ. β. 114. Περὶ
τοῦ ἡνδανὸν ἰδὲ τὴν σημείωσιν ἐν τῷ τέλει, ἀλλὰ εὐαδον τρυ-
τῆσιν ἐΓαδον. Ἰλ. ι, 173 καὶ Ὀδ. σ. 422 ἀναγνώστειον τοῖσι δὲ
πᾶσι ΓεΓαδὸτα μῦθον ἐΓειπεν ἀντὶ πᾶσιν ἐΓαδὸτα ἡδύς, καὶ,
μακρὸν ἐν τῇ IV θέσει Ἰλ. δ, 17, γ, 387. Ὀδ. ν, 69, φ καὶ
ου μακρὰ ἐν τῇ IV θέσει Ἰλ. ψ, 784. Ὀδ. υ, 348, φ, 376, β.
340, ἐν τῇ I ἰδ. γ, 391 **χασμωδία** Ἰλ. λ, 378.

* **Ἀραῖος** * **χασμωδία** ἐν τῷ V ποδὶ Ἰλ. ε, 425, σ, 441, υ, 37.

* **Ἄστυ**, σκρτ. √ vas=κατοικεῖν, vastu=οἰκία, μακρὸν καὶ, ἐν τῇ IV
θέσει Ἰλ. ρ, 444, μετάλλα ἰδ. τ, 190 ἐν τῇ IV θέσει, οὐ Ὀδ. ε
406 ἐν τῇ II θέσει, **χασμωδία** συνήθως κατὰ Γάστῳ, ἀνὰ Γάστῳ.

* **Ἄρ**, νογ, σκρτ. vas-antās, Ὀδ. τ, 519 καλὸν ἀείδησιν Γέαρως.

* **Ἐδνα**, παρβ. σκρτ. vadanaja=φιλόδωρος, **χασμωδία** ἐν τῷ V ποδὶ
Ἰλ. π, 178, 190 X, 472 καὶ, μακρὸν ἐν τῇ IV θέσει Ὀδ. ν, 378.

* **Ἐθειραι** * **χασμωδία** ἐν τῷ V ποδὶ Ἰλ. π, 795 X, 345.

* **Ἐθνος** * **χασμ.** ἐν τῇ IV ποδὶ Ἰλ. μ. 330 η, 115 ρ, 581 680.

* **Ἐθοντες** ἐκ τοῦ ἔθω (σφέθω, παρβ. suesco) Ἰλ. π. 260 ἐριδμαί-
νωσι Γέθοντες Βέκκερος, κοινῶς ἐριδμαίνωσιν ἔθ,

Ἐἶδον, εἶδωλον ἰδὲ ἰδῶν.

Ἐἴκελος ἰδὲ ἔοικα.

Ἐἴκοσι, Βοιωτ. Γίκατι, λακων. βείκατι, σκρτ. vīcati, A viginti,
καὶ, ἐν τοῖς συνθέτοις μακρὸν Ἰλ. β, 510, 748 κλπ..

Ἐἴω, παρβ. γερμ. weiche (wiche), σκρτ. √ vik vi-na-k-mi=χω-
ρίζω, Λ. vīto ἐκ τοῦ vic-ito (Κουρτ. 425), καὶ, μακρὸν ἐν τῇ IV
θέσει Ἰλ. ω. 718, οἶ (οἶ) ἐν τῇ II ἄρσει Ἰλ. ν, 807. Ὀδ. X.
91, αἰδοῖ ἐν τῇ V θέσει Ἰλ. κ 238 ὑποεἶκω λίαν σύνθησας, ὑπεἶ-

κω μόνον Ἰλ. α, 294. Παρβ. Ἀλλυμῆνος παρά Bast. Greg. C
900 ἔειξε ἦτοι ἐΓειξε.

Ἐἴλω * =γενοχωρῶ, πιέζω, παρβ. σκρτ. √ va ἢ v nōmi=ἀπείργω,
Κούρτ. 483 καὶ ἐξῆς Ἰλ. υ, 278 ἐΓάλη, Ἰλ. σ, 287 ἀναγνωστῆον
κεκέρησθε ΓεΓελμῆνοικρι ω 662 ὡς κατὰ Γάστῳ ΓεΓέλμεθα ἀντὶ
ἐΓελ: **χασμωδία** ἐν τῷ V καὶ II ποδὶ Ἰλ. φ. 607, X, 308. Ὀδ.
ω, 538. Ἀλλ' ἐκθλιψίς Ἰλ. σ, 294 θαλάσση τ' ἔλσαι Ἀχαιοὺς,
οὔτω οὐλαμὸς=ὠθισμὸς, πλήθος, ἀνὰ Φουλαμὸν ἀνδρῶν ἐν τῷ V
ποδὶ μετὰ τὴν ἀρρενωπὴν τομὴν τοῦ IV ποδὸς Ἰλ. δ. 273 καὶ ἄλ-
λοθι παρβ. αὐξῆσιν ἐάλην (ἐΓάλην).

Ἐἴπον, √ Γεπ, σκρτ. vak-mi, λ. voc-are, αὐξήσας ἐΓειπον ἀντὶ ἐΓέ-
Γεπον. Μακρὸν εἶ (οἶ) ἐν τῇ II θέσει Ἰλ. ε, 113, ἐν τῇ II ἄρσει
Ἰλ. ν, 821. ω, 75, Ὀδ. ο, 525, μοι Ὀδ. δ, 375. 468. τ, 462,
καὶ, ἐν τῇ I ἄρσει Ὀδ. χ, 433, ἐν τῇ II ἄρσει Ἰλ. ο. 57. **Χασμω-
δία** λίαν συνήθης ἐν τῷ II ποδὶ Ἰλ. α, 85 καὶ ἄλλοθι, ἐν τῷ V
ποδὶ Ἰλ. α, 90 καὶ ἄλλοθι, ἐν τῷ τέλει τοῦ III ποδὸς Ὀδ. χ,
288 ἔπος, **χασμωδ.** ἐν τῷ II ποδὶ Ἰλ. π, 686, ἐν τῷ V ο, 234
Παρβ. λεσβ. Γεῖπην=εἰπεῖν.

Ἐἴρω, λ. ver-hum, γοτθ. vaur-d. γερ. wort=λέξις, Κούρτ. 308.
Ἐνεσῶς **χασμ.** ἐν τῷ V ποδὶ Ὀδ. β, 162. λ. 137. ν, 7 μέλλ. ἐ-
ρέω, τοὶ μακρὸν ἐν τῇ II ἄρσει Ἰλ. α, 294 καὶ ἄλλοθι σύνθησας.
Μέσον εἴρομαι=κάνω νὰ εἴπῃ τις εἰς ἐμὲ=ἔρωτῶ, περὶ ζῆνοιο
Γερέσθαι Ὀδ. α, 405.

* **Ἐκάς** (παρβ. λακων. βεκάς), ἐπεὶ, μακρὸν Ὀδ. ε, 358 **χασμωδ.** ἐν
ἐκάστῳ ποδὶ λίαν σπάνιον εἶναι μετὰ βραχέας εἰς σύμφωνον
τελευτώσας συλλαβάς λίαν σπανίως μακρὸν φωνῆσιν πρὸ τοῦ ἐ-
κάς βραχύ.

* **Ἐκαστος**, ἀν ἀρχικῶς Γέκαστος ἢ σέκαστος προουφέρτεο δὲν ἐξάγε-
ται, ἀλλ' ὅμως αἶρει παρ' Ὀμήρῳ συνθέστατα τὴν **χασμωδίαν**
σπανιώτατα δὲ καὶ μακρὰ φωνήεντα πρὸ τοῦ ἑκαστος λαμβάνον-
ται ὡς βραχέα.

* **Ἐκῆλος** * σκρτ. √ vas, vas-mi=volo, ἰδὲ Κούρτ. Ἐτυμ. 126 **χασμ.**
ἐν τῷ V ποδὶ Ἰλ. ε, 759, ι, 376 κλπ. Ἐκητι * **χασμωδ.** ἐν τῷ
V ποδὶ Ὀδ. τ, 86, υ, 42. Ἐκὼν **χασμωδ.** ἐν τῷ συνθέτῳ ἀέ-
κων ἐν τῷ II ποδὶ Ὀδ. π, 95.

Ἐκυρός § I, 3, δ. Ἴλ. γ 472 φίλε σΓεκυρός.

Ἐλδομαι, σκρτ. √var, vř-nōmi=ἐκλέγω Κούρ. έτομ. 483 πιθα-
νως διγαμματούμενον, πρβ. τήν ἀνάλυσιν ἐλδομαι.

Ἐλεῖν, ἔλωρ, ἐλώριον δεικνύουσι ἀσθενή ἔχνη τοῦ F. Ἴλ. ε, 576.
ἔνωθ Πολυμένεα ἔλετην (χασμωδί. μέ μήκυνσιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἄρ-
σει τοῦ III ποδός) μόνον χασμ. β. 332. ε, 418. Ἐν ἄλλοις χω-
ρίοις (ο, 74 χ, 253. ε, 210, 37. ρ, 276. χ, 152.) δικαιολο-
γείται ἡ χασμωδία. Ἐλωρ, ἐλώριον Ἴλ. α, 4, ε, 684. ρ. 667
χασμωδ. μετὰ τήν πρώτην βραχέϊαν τοῦ III ποδός· ἀλλὰ Ὀδ. ν,
208 πώς μοῖ ἔλωρ, Ἴλ. σ, 93 Πατρόκλοιο δ' ἔλωρα εἶναι τὸ ἐλ.
μέ καθαρὸν φωνῆεν ἄνευ F. Ὅτι ἡ ῥίζα ἐλ ἀρχικῶς ἐδιγαμμα-
τοῦτο καταφαίνεται τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀυξήσεως εἶλον (ἐκ τοῦ ἘFe-
λον), τὸ δὲ ἐκ τῶν ἀποσπ. Ἄλλ. 65 κατὰ τήν διόρθωσιν τοῦ
Βεργκίου ἐκFέλετο ἀντὶ ἐκδελέγετο, τὸ δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἀποαιρεῖ-
σθαι Ἴλ. α 230.

Ἐλίσσω, λ. volvo, ἀναμφιβόλως ἐδιγαμματοῦτο, ἂν καὶ οὐδὲν ἀπο-
δεικτικὸν εὑρίσκειται χωρίον, διότι ἡ χασμωδία ἐν τῇ θηλειᾷ
τομῇ τοῦ III ποδός, π. χ. Ἴλ. θ, 340 καὶ ἄλλοιθι, οὐδὲν ἀποδει-
κνύει. Ἐλιξ, καί, μακρὸν ἐν τῷ IV ποδῷ, Ἴλ. ο, 524 καὶ ἄλλοιθι
Ὅτω ἀναμφιβόλως καὶ ἐλικῶπις, ἂν καὶ τὰ χωρία Ἴλ. α, 98·
389. γ, 190. 234 οὐδὲν ἀποδεικνύουσιν.

Ἐλπομαι, παρβ. λ. volupe, ἀελπέω, ἀελπέης, ἀελπτος· καί, μακρὸν
ἐν τῇ I θέσει Ὀδ. φ, 157, ἐπίσης ἐν τῷ ἐλπίς ἐν τῇ IV θέσει Ὀδ.
τ. 84. Χασμωδία ἐν τῷ ἔλπομαι ἐν τῷ III ποδῷ, Ἴλ. ι, 40. ο,
288· ἔολπα (FέFολπα) ἐν τῷ II ποδῷ Ὀδ. β, 275, γ, 375, ε,
379. Περὶ τοῦ ἐFώλπειν ἰδὲ σημείωσιν ἐν τέλει § III.

Ἐννυμι ἀντὶ ἔσ-νυμι, σκρτ. √vas, vas-é=ἐνδύομαι, λ. vestio, χασμ-
ἐν τῷ V ποδῷ συνθέστατα ὡς Ἴλ. β. 261, ι, 905 κλπ. ἐν τῷ
τέλει τοῦ III ποδός, Ὀδ. τ, 327. Τὰ σύνθετα ἐπιειμένος, κα-
ταειμένος (τουτέστιν ἐπιFειμένος, καταF.), ἡ αὐξήσις ἐFέσ-
σατο, ἀλλὰ ἄνευ διγαμμα Ἴλ. γ. 57 λάϊνον ἔσσο· εἶμα, καί, μα-
κρὸν ἐν τῇ III θέσει Ἴλ. γ, 392, ἐν τῇ IV θέσει Ὀδ. ζ, 144,
τοῖ ἐν τῇ II Ἴλ. χ, 510. χασμωδ. ἐν τέλει τοῦ IV ποδός Ἴλ.
β· 261· ἔσθος·, χασμωδία ἐν τῷ V ποδῷ Ἴλ. α, 94· πιθανῶς καὶ
τὸ ἐάνός.

ἔο, εὔ, ἔθεν, οἶ, εἰ καὶ ὄς, suus (ἀλλ' οὐχὶ ἐὸς ἰδὲ § II, 2) σκρτ.
sna=αὐτός, sna-s=ἴδιος, ἀρχ. λατ. sonos, suus, ἐν ἀναριθμη-
τοῖς χωρίοις. Πάντα τὰ γνωρίσματα τοῦ F εὑρίσκονται ἐν ταύτῃ
τῇ ἀντωνυμίᾳ.

ἔοικα (FέFοικα), ὄθεν εἰοικυῖαι Ἴλ. σ, 418 ἐκ τοῦ FeFοικ·, ἐώκειν
(ἐFώκειν ἰδὲ τήν σημείωσιν τῆς § III.), εἰκώς (Feικώς), χασμω-
δία ἐν τῷ V ποδῷ Ἴλ. α, 449 κλπ. ἐν τῷ II β, 190, ξ, 212, μα-
κρὰ φωνήεντα μένουσι πρὸ τούτου μακρὰ· εἰκελος, χασμωδ. ἐν τέ-
λει τοῦ III ποδός, Ὀδ. τ, 384· σύνθετα ἐπιεικελος· οὕτω καὶ ἴ-
κελος Ἴλ. δ, 86 ἡ δ' ἀνδρὶ Feκέλη. (Ὀδ. δ, 796 καὶ ν, 288 ἀνα-
γνωστέον βεβαίως δέμας δὲ FέFεκτο ἀντὶ δ' ἦFεκτο). Παρακει.
ἔοικα εἶναι πιθανῶς ὁ μὲ ἀμετάβατον σημασίαν, εἶμαι ὅμοιος,
παρακείμενος τοῦ ἴσκ-ω ἢ ἐ-ί-σκ-ω=κίμνω ὅμοιον ἀντὶ Fίδ-σκω
ἢ Fe-Fίδ-σκω (ὅπως Ἴλ. ε, 484 μὲ τῶν Βέικερρον ἀναγνωστέον
πάντα FeFίσκω) ἐκ τῆς √ Fίδ. Τὸ κ τῆς καταλήξεως σκω διε-
τηρήθη ἐν τῷ τύπῳ Feϊκτην, Fέικελος, ὅπως ἐν τῷ σχηματισμῷ
τοῦ ἀλύσκω, δι-δά-σκω, ἀλύξαι, διδάξαι. Τὸ σι εἶναι ἐξόγκωσις
τοῦ ι, ὅπως ἐν τῷ οἶδα.

Ἐργον ἰδὲ ἔρδω.

Ἐργω * =ἀποχωρίζω, σκρτ. v.-n-agmi, λ. urgeo, χασμωδ. ἐν
τῷ τέλει τοῦ III ποδός Ἴλ. λ. 437.

Ἐρδω, γοτθ. vaurk-jam, γερμ. wir-ke=ἐνεργεῖν, χασμ. ἐν τῷ V
ποδῷ Ἴλ. ξ, 261. Ὀδ. ο, 360. Παρακει. ἔοργα (FέFοργα) χασμ-
ἐν τῷ V ποδῷ Ἴλ. β, 272 καὶ ἄλλοιθι· περὶ τοῦ ἐFώργειν ἰδὲ σημ.
§ III. Ἐργον, γερμ. werk, μακρὸν καί, ἐν τῇ I θέσει Ἴλ. ο, 473·
Ὀδ. ζ, 259· η, 26, ἐν τῇ II ἄρσει Ἴλ. ε, 432, αὐτοῦ, ἐν τῇ II
θέσει Ἴλ. ε, 92, δὴ ἐν τῇ II ὀδ. ρ, 226. χασμ. λίαν συνήθης ἐν
τῷ τέλει τοῦ II ποδός Ἴλ. α, 518, 573 κλπ. ἐν τέλει τοῦ V
ποδός Ἴλ. β. 37, 137 κλπ. ἐργάζομαι, χασμ. ἐν τέλει τοῦ IV
ποδός Ἴλ. σ, 469, ω, 733. Αὐξήσις εἰ ἐργαζόμεν Ἡσαΐδ.
ἔργ. 454.

Ἐρρω * παρβ. δωρ. βέρρης=δραπέτης, βερρούω=δραπετεύω, χασμ.
ἐν τῷ V ποδῷ Ἴλ. θ, 239 καὶ ἄλλοιθι.

Ἐρση, σκρτ. varsh-as=ὄμβρος, σταλαγμός, Κούρ. 310, μόνον Ὀδ.

ν, 245 τοθληυά τε ἔρση, ἄλλως πάντοτε ἔερση (τουτέστιν ἐφέρση), ἀλλὰ ἐρσήεις καὶ ἐερσήεις. Παραμελεῖται ὅμως τὸ F Ἰλ. ζ, 348, ω, 757, Ὀδ. ι, 222 χωρὶς δ' αὐθ' ἔρσαι.

Ἐρύω, ἐρύομαι ἐν τῇ σημασίᾳ—σύρειν, ἀποσπᾶν, διγαμματοῦνται Ἰλ. ξ, 76 πάσας δὲ Φερύσσουσαν, ο, 351 ἀλλὰ κύνες Φερύουσιν (μέλλων), χ, 67 ὠπησται Φερύουσιν (μέλλ.), ρ, 396. Τρωσὶν μὲν Φερύειν (πιθ. μέλλ.). ἐρυσάμενος ἔχει πάντοτε πρὸ ἑαυτοῦ βραχυφώνησεν καὶ τὸ δέ πρὸς δὲ μακρὸν οἶ ἐν τῇ III ἄρσει Ἰλ. ε, 298 καὶ ἐν τῇ V Ὀδ. γ, 65, 470, υ, 279· χασμωδ. ἐν τῷ V ποδὶ Ἰλ. π, 781 καὶ ἀλλαχοῦ, ἐν τῷ II ποδὶ Ἰλ. γ, 271 καὶ ἀλλαχοῦ· ἀλλ' Ὀδ. τ, 481 Γέθεν ἄστον ἐρύσσατο, εἶτα ἐν τῇ φράσει νῆα μέλαιναν ἐρύσσαμεν, πρὸς δὲ Ἰλ. ρ, 635 ὅπως τὸν νεκρὸν ἐρύσσαμεν, ψ, 21 δεῦρ' ἐρύσας, ω, 16 τρίς δ' ἐρύσας, Ὀδ. β, 389 ἄλαδ' εἴρυσσε, Ὀδ. ι, 77 καὶ υ, 402 ἰστία λευκ' ἐρύσαντες· πρὸς τούτοις Ὀδ. α, 441 ἐπέρυσσε, ε, 261 κατείρυσεν, θ 151 κατείρυσται, ζ, 332 κατείρυσθαι. Ὁ ἐνεστώσ ἐρύω οὐδὲ μὲν ἀπαιτεῖ τὸ F ἀναγκαίως, ὡς: Ἰλ. ε, 467 νεκρὸν γὰρ Φερόντο. Μετὰ τοῦ ἐρύω συνδέεται τὸ ρυζάζω—σύρω Ἰλ. ω, 755 πολλὰ Φρυστάζεσκεν. Ἀλλὰ τὸ ἐρύεσθαι, εἰρύεσθαι ἐν τῇ σημασίᾳ προστατεύω, διαφυλάττω, ἀπομακρύνω τι ἀπὸ τίνος προστατεύων αὐτὸν, ἀρχικῶς μὲ σ προουφέρετο (σερύομαι πρᾶβ. servo), ὅπερ ὅμως ἐπὶ Ὀμήρου ἄνευ ἴχνους ἐξηφανίσθη, ὡς: Ἰλ. α, 239 πρὸς Διὸς εἰρύαται, 216 Γέπος εἰρύσσασθαι, δ, 183 ἢ οἱ πλείστον ἐρυτο—ἦτις παρέσχεν αὐτῷ προστασίαν, ε, 23 Ἠφαιστος ἐρυτο, σώσσε δὲ κλπ. οὕτω καὶ Ἰλ. π, 414 αὐτὰρ ἔπειτ' ἐρύλαον—προστάτην τοῦ λαοῦ. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ βραχυφώνησεν ἄνευ F ῥύεσθαι—προστατεύειν, σώζειν.

Ἐσπερος, vesper, Γέσπερος, λεσβ., Ὀδ. α, 422 μένον δ' ἐπὶ Γέσπερον ἔλθειν.

Ἐτης * ἐπιγρ. Ἠλεικὴ Γέτας, χασμ. ἐν τῷ V ποδὶ Ἰλ. ζ, 239 καὶ ἄλλοι, ἐν τῷ II ποδὶ η, 295.

Ἡδύς ἰδὲ ἀνδάνω.

Ἡθος * (πρὸς A su-escro)—κατοικία τῶν ζώων, σταθμὸς, χασμ. ἐν τέλει τοῦ III ποδὸς Ὀδ. ξ, 441· Ἰλ. ζ, 511 καὶ ο, 268 ἀναγνωστέον ἀντὶ μετὰ τ' ἤθεα μὲ τὸν Βέκκερον μετὰ Γήθεα.

Ἡθα Ὀδ. σ, 92 ἢ Fe Fηκ'.

Ἡνοψ—στειλινός, μαρμαίρων, καὶ, μακρὸν ἐν τῇ IV θέσει Ἰλ. σ, 408· χασμ. ἐν τῷ IV ποδὶ σ, 349· ἐπίσης τὸ κύριον Ἡνοψ κ.

401, ψ, 634· Ἡνιοπεύς, τὸ ου μακρὸν ἐν τῇ IV θέσει θ, 420· Θηβαίου, Ἡνιοπῆα.

Ἡρα (σικρ. V νγι—αἰρείσθαι) ω μακρὸν ἐν τῇ II θέσει Ὀδ. σ, 56. Σύνθετον ἐπίηρα οὐδέποτε ἔπηρα.

Ἡρίον, —τύμβος, χασμ. ἐν τέλει τοῦ III ποδὸς Ἰλ. ψ, 426.

Ἰάνασσα Ἰλ. σ, 47 καὶ Γιάνασσα (περὶ τοῦ καὶ ἰδὲ χασμ. § 6).

—Ὁ Χόφμαννος θεωρεῖ νόθον τὸ χωρίον.

Ἰαχὴ, ἰαχω, πρὸς. αὐτάχος Ἰλ. ν, 41 σύνθ. ἐκ τοῦ α ἀθρ. καὶ Γιάχος, γένετο Γιαχὴ Ἰλ. δ, 456 καὶ ἄλλοι, μέγα Γιάχων ζ, 421 καὶ ἄλλοι ἰδὲ § II, 5. Ὅμως εὐρίσκεται ἐνίοτε πρὸ αὐτῶν ἢ ἐκθλιψις, ὡς α, 482, ρ, 29 κλπ., καὶ, βραχυφώνησεν, 62. Ὅθεν νομίζει ὁ Χόφμαννος ὅτι αἱ φράσεις, ἐν αἷς τὸ βραχυφώνησεν πρὸς τούτων τῶν λέξεων, ὡς μακρὸν λαμβάνεται, ἐλήφθησαν ἐκ παλαιότερων ποιημάτων. Ἡ μακρότης τοῦ ι ἐν τῷ Ἰαχον προέρχεται ἐκ τῆς αὐξήσεως.

Ἰδεῖν, vid-ere, μακρὸν καὶ, ἐν τῇ V ἄρσει Ἰλ. ρ, 479 καὶ ἄλλοι· ἐπεὶ ἐν τῇ II δ, 217, Ο, 279, ἐν τῇ IV ε, 510 καὶ ἄλλοι· χασμ. λίαν συνήθης, ἐν τῷ V ποδὶ α, 262 κλπ., ἐν τῷ II ποδὶ γ, 217 κλπ. τὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ δίφθογγοι πρὸ τοῦ ἰδεῖν μακρὰ. Οἶδα—ἠξέυρω μακρὸν τεῦ ἐν τῇ II θέσει Ἰλ. σ, 192, καὶ, ἐν τῇ IV Ὀδ. σ, 228, υ, 309. ἦδη ἐν τῇ II ω, 407· χασμ. λίαν συνήθης ἐν τῷ II ποδὶ Ἰλ. β, 492 καὶ ἄλλοι, ἐν τῷ V π, 50 καὶ ἄλλοι, ἐν τέλει τοῦ IV ποδ. υ, 201 κλπ. ἦδεα χασμ. ἐν τῷ V ποδὶ Ἰλ. β, 213 καὶ ἄλλοι, ἐν τῷ II θ. 366 καὶ ἄλλοι. Ἰλ. τ, 421 ἀντὶ εὔ νθ τοι μὲ τὸν Βέκκερον ἀναγνωστέον: εὔ νθ τὸ Φοῖδα. Ἰδμεν, ἰδέω, ἰδύια μακρὸν καὶ, ἐν τῇ IV θέσει Ἰλ. η, 281, που ἐν τῇ II ἄρσει α, 424· χασμ. ἐν τῷ II ποδὶ Ἰλ. β, 252, 301, ἐν τῷ V σ, 420, ἐν τέλει τοῦ III ν, 273· ἰδύια ἐν τῷ III ποδὶ α, 608, σ, 380, 482. Ὀδ. η, 92. Ἀντὶ εἰδύια, ὅπερ μόνον Ἰλ ρ, 5 εἶναι βέβαιον, ἀλλ' ὅμως οὐδαμοῦ δεικνύει ἴχνος τοῦ F, ἀναγνωστέον μὲ τὸν Ἀρήνσιον ἰδύια, λοι-

πὸν ἀντί ταῦτ' εἰδυίη Ἰλ. α, 365 ταῦτα ἰδυίη, ἀντί ἐργ' εἰδυίη Ἰλ. ι, 128 κλπ. ἔργα ἰδυίη κλ. Οὕτω καὶ ἰδραίη=πειρα, γνῶσι, χασμ. ἐν τέλει τοῦ III ποδὸς Ἰλ. π. 359 ἴστωρ χασμ. μετὰ τὴν ἐπί σ, 501. Τὰ σύνθετα αἴστος, αἰδρις· εἰδῶς, μακρὸν οὐπω ἐν τῇ II θέσει Ἰλ. ι, 440, εὔ συνήθως ἐν τῇ V, χασμ. ἐν τέλει τοῦ III ποδὸς Ἰλ. λ, 740, ἐν τῷ V ποδὶ δ, 218 καὶ ἄλλοθι. ὑποτακτ. εἰδῶ ἐν τέλει τοῦ III ποδὸς Ἰλ. χ, 244, ἐν τέλει τοῦ IV ποδ. θ, 48, π, 49, ἐν τῷ II ποδὶ ν, 422, ψ, 322, ἐν τῷ V O, 207. Εἴσομαι=θὰ ἠξεύρω χασμ. ἐν τέλει τοῦ III ποδ. η 226, ζ, 8· καί, μακρὸν ἐν τῇ IV θέσει Ὀδ. τ, 501. Εἴδομαι=φαίνομαι, εἰμί ὅμοιος, εἰσάμην μακρὸν δὴ ἐν τῇ I θέσει Ἰλ. ν, 98, οἶ ἐν τῇ II ἄρσει ς, 215, μ, 403. Αὐξῆσις ἐ-εἴσατο, χασμ. ἐν τοῖς συνθέτοις διακρίεται ν, 277, καταεἴσατο λ, 358. Εἶδος, καί, μακρὸν ἐν τῇ IV θέσει Ἰλ. χ, 370 καὶ ἀλλαγῶ, τοῖ ἐν τῇ II ἄρσει κ, 316, χασμ. ἐν τῷ II ποδὶ γ, 55. Εἶδωλον, καί, μακρὸν ἐν τῇ II ἄρσει ψ, 404.

Ἰεμαι,=ἐπιθυμῶ, τὸ μέσον τοῦ Ἰημι ἰδίως=θέτω ἑμαυτὸν, τὸ ἐμὸν πνεῦμα εἰς κίνησιν, ὅθεν σπεύδω, ὄρμῶ, ἐπιφέρομαι πρὸς τι, μακρὸν ἐν τῇ I θέσει πρόσσω, εἶα, ἔστη, αἰχμὴ Ἰλ. π, 382, O, 543, π, 396, υ, 280, 309; πρόσσω ἐν II ν, 291· χασμ. ἐν τέλει τοῦ IV ποδὸς λ, 537, ν, 386· ἐν τέλει τοῦ III υ, 502. Ἀόριστος μὲ ἀυξῆσιν ἐ-εἴσατο. Ἰλ. ο, 415. Ὀδ. χ, 89, ἐ-εἰσάσθην Ἰλ. ο, 544, μετὰ χασμωδίας ἐν τῇ φράσει διαπρὸ δὲ εἴσατο περὶ δόρατος ἢ βέλους Ἰλ. δ, 438, ε, 538, ρ, 518. Ὀδ. ω, 524, Σύνθετα κατὰ εἴσατο Ἰλ. λ, 538, ἐπιεἰσαμένη φ, 424. Μέλλ. ἐπιεἰσομαι Ἰλ. χ, 367. υ, 454, μετὰ χασμωδ. Ἰλ, ζ, 8 τάχα εἴσομαι. Ἀλλ' ἀνευ δίγαμμα πάλιν εἴσομαι ω, 462, δευρ' εἴσεται Ὀδ. ο, 243 καὶ μεταεἰσάμενος Ἰλ. ν, 90, ρ, 285. Πιθανώτερον ὅμως νὰ παραδεχθῶμεν ἐν τῇ λέξει j, λοιπὸν Ἰ-η-μι ἀρχ. j-i-η-μι, ὅπως τὸ τίθημι πρβ. ja-c-io. Ἰλ. ν, 494 ἀναγνωστέον μὲ τὸν Βέκκερον κατὰ τὸν Ζηνόδοτον ἀλλ' οὐ πη χρώς εἴσατο (Γεἴσατο) τουτέστιν ἐφάνη, ἀντί χροός εἴσ.

Ἰελος ἰδὲ ἔοικα.

Ἰλιος, μακρὸν καί, ἐν τῇ III θέσει Ἰλ. ζ, 493, οὐπω ἐν τῇ IV υ, 216

ρηματικὴ κατάληξις ἢ ἐν τῷ IV δ, 164 καὶ ἄλλοθι, οἶ ἐν τῇ III Ὀδ. θ, 495· χασμ. λίαν συνήθης, π. χ. ἐν τῷ I ποδ. Ἰλ. φ, 295, ἐν τέλει τοῦ III. θ, 431 καὶ ἄλλοθι, οὐδεμία ἐκθλιψις τῶν ἐκθλιζομένων προθέσεων. Οὕτω καὶ Ἰλ. κ, 415 ἐν τέλει τοῦ στίχου παρὰ σήματι Φίλου καὶ ξ, 504 ἀγαυοῦ Φιλιονῆος.

Ἰνίον ἰδὲ ἴς,

Ἰον καὶ τὰ σύνθετα πρβ. viola Ὀδ. ε, 72 μαλακοῖ Φίου.

Ἰρις χασμ. ἐν τῷ III ποδὶ ὡς ἐφικτ' ὄρτο δὲ Φίρις Ἰλ. θ. 409, ω, 77. 459 καὶ ἐν τῷ V ποδὸς ὠκέα Φίρις Ἰλ. γ, 429 καὶ ἄλλοθι ποδὴνμενος ὠκέα Φίρις Ἰλ. β. 786 καὶ ἄλλοθι. Ἀλλ' ἐκθλιψις ε, 353, λ, 27, ψ, 498. οἶ (οἶ) βραχὺ Ἰλ. ε, 365· ὅθεν ἀμφιβάλλει ὁ Χόφμαννος ἀν' ἐδιγαμματοῦτο ἢ λέξις παρ' Ὀμήρω.

Ἰς Vis, χασμ. μόνον ἐν τέλει τοῦ IV ποδ., ὅπως Ὀδ. ι, 538· καί, μακρὸν ἐν τῇ VI ἄρσει Ἰλ. μ 320 (4) Ἀλλὰ ρ, 739 ἐπιβρέμει ἴς ἀνέμοιο· φ, 356 καίετο δ' ἴς Ἴνες χασμ. ἐν τέλει τοῦ III ποδὸς μόνον ψ, 494· χροά Φίνεσιν. Ἰνίον=αὐχὴν, χασμ. ἐν τέλει τοῦ III ποδ. ε, 73, ἐν τῷ I ποδ. ξ, 495.

Ἰσκω, ἰσάσκετο, ἴσος (ἐκ τοῦ ΦισΦος) καὶ τὰ παράγωγα πρβ. ἔοικα, σκρτ. vishu=εἶξ ἴσου Κοῦρ. Ἐτυμ. 339 καὶ ἔξῃς, λακων. βίωρ=ἴσως Ἠσύχ. μακρὸν μετηύδα ἐν τῇ IV θέσει Ἰλ. ψ. 569, καμῖνοι ἐν τῇ II Ὀδ. σ, 27. Ἀλλὰ οἱ βραχὺ πρὸ τοῦ ἴση Ἰλ. λ. 705. Ὀδ. ι, 42. 549. Χασμωδ. ἐν τῷ II ποδὶ Ἰλ. λ. 336 καὶ ἀλλαγῶ. Πρβ. ἔοικα.

Ἰτέν, Weide, Wide γερμ. vè-tasas=εἶδος καλάμου σκρ. Κούρ. Ἐτυμ. 349, λ. vi-tex vi-men, μακρὸν καί, ἐν τῇ III θέσει Ὀδ. κ, 510. Ἀλλὰ Ἰλ. φ. 350 πετελαί τε καὶ Ἰτέαι, ὅπου ὅμως ὁ Βέκκερος ἀναγιγνώσκει: πετελαί τε καὶ Φιτέαι· ὅθεν καὶ ἴτυς, Ἰλ. δ. 486 ὄφρα Φίτυν.

Ἰφι καὶ Ἰφιάνασσα (ἐκ τοῦ ἴς Λατ. vis) συνήθως καί, μακρὸν ἐν τῷ V ποδ. ὡς: Ἰλ. ε, 556 κλπ. ι, 445, 287· χασμ. πρὸ τοῦ Ἰφι ἐν τέ-

(4) Ὁ Χόφμαννος πιστεύει ὅτι αὕτη ἢ μήκουσις ἀνήκει εἰς μεταγενεστέρους χρόνους: ὅθεν θέλει ὅτι ἢ ἴς δὲν εἶχε τὸ Φ παρ' Ὀμήρω.

λει του IV ποδ. α, 38 και άλλοθι, εν τῷ I ποδι, 466, ψ, 166.
 Ἄλλα ἴσθμος δὲν ἔχει παρ' Ὀμήρῳ F.

Ἰωή, χασμ. ἐν τῷ V ποδ. ἰλ. δ, 276, λ, 308, π, 127 πάν-
 τοτε ὅμως μετὰ τὴν κατάληξιν τῆς γενικῆς οιο. ἰλ. κ, 139 ἤλυθ'
 ἰωὴ διορθοῖ ὁ Χόφμαννος εἰς ἤλθε Fιωῆ.

Ἰωκῆ, χασμ. ἐν τῷ V ποδ. ἰλ. ε, 521, 740.

Ὀαρ ἰλ. ι, 327 ἀνδράσι μακρονάμενός Fοάρων ἔνεκα.

Οἶδα ἰδὲ ἰδεῖν.

Οἶκος, σκρτ. vīcas=οἰκία, λ. vicus, μακρὸν καὶ, ἐν τῇ IV θέσει
 ἰλ. θ. 513 καὶ άλλοθι, ἐν τῇ II ὀδ. ψ, 7 καὶ άλλοθι, μοῖ ἐν τῇ
 II ὀδ. δ, 318, δε ἐν τῇ II ὀδ. φ. 332 ψ, 36, καὶ, ἐν τῇ I ἄρσει
 ἰλ. ο, 498, ἐν τῇ II ὀδ. ζ, 181. χασμ. ἐν τῇ V θέσει ἰλ. ζ, 56,
 ρ, 738 ἐν τέλει τοῦ IV ποδ. μ, 221.

Οἶνος, vinum, μακρὸν καὶ, ἐν τῇ IV θέσει ἰλ. ι 489 κλπ. ἐν τῇ
 II γ, 246, μοῖ ἐν II ὀδ. ς, 349, ἐν τῇ I ἰλ. ζ, 264' καὶ, ἐν τῇ
 II ἄρσει ι, 706 καὶ άλλοθι' χασμ. ἐν τῷ V ποδ. α, 462 κλπ. Οἰ-
 νόμακος, χασμ. ἐν τῷ II ποδ. ν, 506. Περί τοῦ ἐφωνοχόει ἰδὲ τὴν
 σημείωσιν.

Ὅς ἀναρ. παρ' Ὀμήρῳ ἔχνη τοῦ F, ὡς: δάμαρ, θς ὀδ. δ, 126
 χρομένοσ ὅτι κλπ. Εὔρηται δὲ καὶ ἐν τινι λοκρ. ἐπιγραφῇ τοῦ Ροσ-
 σίου (1854, Z, 6) τὸ οὐδέτερον Fότι. Ἄλλ' ἔτι εὐκρινέστερον ἐμφα-
 νίζεται τὸ F ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ θς παραγομένῳ ἐπιρρήματι ὡς. Ἐν τῇ
 ἀναστροφῇ ποιεῖ κανονικῶς βραχίαν προηγουμένην συλλαβὴν μα-
 κράν, ὡς: Θεός ὡς, ὄρνιθες ὡς, φυτὸν ὡς, πέλεκυς ὡς, καὶ δὴ ἐν τῷ
 VI ποδ. ἰλ. γ, 230, δ, 482, υ, 302 λ, 172 κλπ, ἐν τῷ IV β, 490,
 γ, 60, ε, 476 κλπ, ἐν τῷ II ζ 443. Ἐνεκα δὲ τῆς ἀναστρο-
 φῆς ἡ τομὴ δὲν ἔχει καμμίαν βαρύτητα, οὐδὲ δικαιολογεῖ τὴν μά-
 κρυνσιν τοῦ βραχέος φωνήεντος. Σπανία δὲ εἶναι ἡ ἔκθλιψις πρὸ τοῦ
 ὦς (ἰλ. ε, 78, π, 603. 756). ὅπως σπανίως καὶ βραχίαι συλλαβὴ
 μένει πρὸ τοῦ ὦς (ἰλ. γ, 196, θ, 94). Ἐκ τῆς συγχρίσεως τῆς λα-
 τινικῆς, γοθθικῆς καὶ ἀρχαίας γερμανικῆς ἀναφορικῆς καὶ ἰρωτημα-
 τικῆς ἀντωνυμίας, ἧς ἡ ρίζα ἐν τῇ λατ. μετὸ cu, qu, ἐν τῇ γοθθ.
 καὶ ἀρχ. γερμ. μετὸ hv ἄρχεται, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι
 ἡ ρίζα ἔλλ. ἀναρ. ἀντων. ἀρχικῶς ἤρχιζε μετὸ κF (πF), λοιπὸν κFος,
 εἶς οὐ ἔπειτα Fός, τελευταῖον θς ἐγένετο.

Ὅς κτητ. ἰδὲ ἔο.

Ὀύλαμὸς ἰδὲ εἰλω.

Ὀύθω V Fοθ, σκρτ V vadh. vādh, ἰλ. π. 592 Τρωῆς ὤσαντο.

Ὀύλα (αἰτ. τῆς ἀρχ. ὀνομ. ὠλξ=αὐλαξ, ἀττ. ὄλακος) ἤρχιζεν οὐχί
 μετὸ F, ἀλλὰ μετὸ σ. πρὸ. sul-cus' κατὰ ὄλα ἰλ. ν, 707 ἀντί
 κατὰ σῶλα.

Ὀς ἰδὲ θς ἀναρ.

Σημείωσις. Ὁ παρατ. ἐήνδανον ἰλ. ω, 25. Ὀδ. γ, 143 γραπτέον
 οὐχὶ κατὰ Βέκκερον ἐFήνδανον, διότι τὸ η εἶναι ἀναπληρωτικὴ ἔκ-
 τασις τοῦ ἐκπεσόντος σF (σFανδάνω). Ἐπίσης ἐξηγητέον καὶ τὸ ἐ-
 φωνοχόει ἰλ. δ. 3. Ὀδ. υ, 255, ὅπερ ὁ Βέκκερος ἐσφαλμένως ἐFων.
 ἔγραψεν. Ἐν τοῖς ὑπερσυντελικοῖς ἐφικεῖν, ἐώλπειν, ἐώργειν τῶν παρ.
 FεFοικα, FεFολπα, FεFοργα, οἵτινες ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν ἐFεFοί-
 κειν, ἐFεFόλπειν, ἐFεFόργειν, ἐξετάθη τὸ τῆς ρίζης φωνῆεν διὰ
 τὴν ἀποβολὴν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ λοιπὸν: ἐFώκειν, ἐFώλπειν,
 ἐFώργειν.

HW.

Παρατηρήσεις περὶ τοῦ F παρ' Ὀμήρῳ.

1, Ὅτι τὸ F παρ' Ὀμήρῳ συνήθως εἶχε προηγούμενον ε, ὅπερ δὲν
 ἐδιγαμματοῦτο πλὴν ἐν τῷ παρακειμ. ὡς: FεFοικα, FεFολπα εἰδο-
 μεν 1, 3, λ. Μετὸ τοῦτο τὸ ε τὸ πρὸς μαλάκυνσιν τῆς προφορᾶς προ-
 τιθέμενον συγκριτέον τὸ τῶν ρώμανικῶν γλωσσῶν, ὡς: esprit,
 espérer' οὕτως ἔ-αγμα ἐκ τοῦ Fάγγυμι, σκρτ. bhanāgmi, λ.
 frango. Ἐνίοτε μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ F συναίρειται τὸ ε τοῦτο
 μετὰ τοῦ ἐπομένου ε εἰς εἰ. Οὕτως εὑρίσκονται παρ' Ὀμήρῳ παρ'
 ἀλλήλοις οἱ διπλοὶ τύποι Fεαρ καὶ εἰαρινός ἀντὶ ἐFεαρινός, Fέρ-
 γω καὶ εἴργω κλπ. Fερύω καὶ εἰρύω, Fεανός καὶ εἰανός.

2. Ἡ μετάθεσις τοῦ F εἰς υ (§ I. 3, ζ) εὑρίσκεται Ὀμήρῳ ἐν τῷ
 μέσῳ τῆς λέξεως ἐν τῇ ἄρσει, ἵνα ἀποτελεσθῇ μακρὰ συλλαβὴ, ἢ
 ἔνεκα ἀφομοιώσεως ἀλεύσθαι παρὰ τῷ ἀλέσθαι, αὐτάχοι=μοζι
 φωνάζοντες (ἐκ τοῦ α ἀθρ. καὶ Fίαχοι) εὐχδεν ἀντὶ ἐσFαδεν=ἐα-
 δεν, σκρ. svad-āmi, λ. suavis, θεουδῆς ἀντὶ θεοFειδῆς ἰδίως=δ-

μοιος τῷ θεῶ, εἶτα εὐσεβής, ταλαύρινος ἀντί ταλάφρινος=μέ τήν ἀσπίδα τηρῶν τήν θέσιν, κηλαυροψ, ῥάβδος ποιμενική, ἀντί καλάφροψ ἐκ τοῦ κῆλος καί φρέπω, vergo=ξύλον κυρτωμένον, πρβ. Κούρτ. 314 καί ἐξῆς καί Χόφμαννον qnaest. I σελ. 138. αὐέρυσαν ἀντί ἀναφέρυσαν, ἀνφέρυσαν, ἀφέρυσαν=σύρω πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἡσιόδ. ἔργ. 666, 693 καυάζαις ἀντί κατφάζαις ἐκ τοῦ φάγνυμι. πρὸς δὲ ἐν τοῖς εἰς εὐς, ὡς: βασιλεύς, εἰς: νῦ, ὡς: νῆς, γρηῦς, πνεῦσαι, πλεῦσαι, κλαῦσαι, χραῦσαι. Περὶ τῆς μεταβάσεως τοῦ F εἰς ι ἰδὲ I, 3, ι.

Σημ. 1. Ὅτι τὸ ὀμηρικὸν γέντο=ἐλαθεν ὡς αἰολικὸς τύπος ἀντιφέλο (ἔλοτο, ἔλετο) πρέπει νὰ ᾖναι ἐσχηματισμένον ὅπως τὸ δωρ. κέντο ἀντι κέλετο, δυσκόλως εἶναι παραδεκτὸν, διότι ἡ μετάπτωσις τοῦ F εἰς γ οὐδέπω τοῦ Ὀμήρου εὐρίσκεται καὶ καθ' ὅλου φαίνεται ἀνήκουσα εἰς μεταγενεστέρους χρόνους. Πιθανώτερον λαμβάνεται ὡς ρίζα γεμ=jam, ἐξ οὗ ὁ Ἑβραῖος τὸ λατ. emere παράγει. Ὁ Ἡσυχ. ἀπογεμε, ἀφελκε, Κύπριοι, ὕγγεμος συλλαβή, Σαλαμίνιοι. Ὁ Λογκάρδιος παράγει τὸ γέντο ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ρίζης han, ἥτις ποτὲ ghan ᾖν, τοῦ hanti πρβ. σκρτ. duhitri μετὰ τὸ θυγάτηρ. Ἐπίσης ἐσφαλμένη καὶ ἡ παραδοχὴ τοῦ ἐρίγδουπος ἀντι ἐρίφδουπος(I), διότι ἐνταῦθα τὸ γ οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ οὐρανισκόφωνον προτεθειμένον, ὅπως ἐν τῷ γινώσκω, γνώμη.

§ 3. Ὅτι λοιπὸν τὸ F, ὅτε ἐποιήθησαν τὰ ὀμηρικὰ ποιήματα, δὲν εἶχε πλέον παρ' Ἰωσι τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ἑκτασιν, ἀλλ' εἶχεν ἡδη ἀρχίσει βαθμιαίως νὰ ἐξαφνίζηται, καταφτίνεται εὐκρινῶς ἐκ πολλῶν. Πρῶτον πολλαὶ λέξεις, αἵτινες ἐν ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις ἀρχίζουσι μετὰ F, παρ' Ὀμήρῳ οὐδὲν δεικνύουσι τούτου ἔχοντος. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι καὶ ὅτι ἐν τισὶ παραγώγοις ἐκ διγαμματουμένων λέξεων τὸ F ἐξαφνίσθη: ὡς: Fίφι, ἀλλὰ ἰφθιμος, φάγνυμι, ἀλλὰ ἀκτῆ. Ἐπειτα σπανίως μόνον ἀποδεικνύεται τὸ F ἐν μέσῳ τῶν λέξεων, ὡς: οἷς ἦτοι ὄFις, ovīs λ. οἷς ἀττ. κληFῆς, clavis, ἀτ. κλεις, ἀFίω, audio, σκρτ. av-āmi=προσέχω, ἀFίσσω, ἀττ. ἄσ-

(1) Τὸ γ ἐν τῷ γδοῦπος εἶναι μαλάκους τῆς φωνῆς κ πρβ. τὸ συγγενὲς κτύπος, ὅπως καὶ ἐν τῷ γνάμπω, ανάμπω = κάμπω καὶ γνόφαλον καὶ κνέφαλον ἢ κνέφαλλον καὶ κναφεύς κατὰ Κούρτ. Ἐτυμ. σελ. 460 καὶ 628.

σω, ἀFεθλον, ἀττ. ἄθλον, ἀFυσα, ἀFυτμή καὶ ἄλλα. Ἐν δὲ τῇ αὐξήσει καὶ γενικῶς ἐν τῇ συνθέσει ἰδὲ II. 8. φαίνεται δὲ τὸ F ἐν ταῖς μετὰ τὸ στερητικὸν ἀν συνθέσει, ὅπου ἐν ταῖς μετὰ F ἀρχίζουσαι λέξεσι προστίθεται μόνον α, ὡς: ἀάατος ἀντι ἀFάFατος, ἀαγῆς, ἀεργός, Ἄιδης κλπ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεστον δὲ εἴτε ἐξαφνίσθη ἄνευ ὕχωνος, ἰδὲ I, μ' ἢ μετέπεσεν εἰς ὕ ἰδὲ I, ζ.

Σημ. 2. Ὅτι ὅμως τὸ δειδω, δέος, δειλός, δεινός, δειμος, ἀλεῆς, Δεισήνωρ' δὴν, δηρόν' ἄδην, ἀδηκότες ἐπὶ Ὀμήρου εἶχον F μετὰ τὸ δ, δηλ. δFεῖδω κλπ. καταφτίνεται ἐκ τούτου ὅτι συχνότατα αὐταὶ αἱ λέξεις ποιοῦσι θέσει μακρὰν συλλαβήν, πρβ. σκρ. dvish=(μισεῖν)' ὅθεν ἔδεισας ἐν τῇ θέσει ἰλ. χ, 49 καὶ ἄλλοθι, ὑποδείσας, περιδείσας, ἀδεδῆς ἰλ. ω, 116 εἴ κεν πως ἐμέ τε δεισῆ' ὅθεν δεῖδοικα εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐκπεσόντος F (δεῖδFοικα)' ο, 4, χλωροὶ ὑπὸ δέους. κ, 376. ε, 817 οὔτε τί με δέος. α, 115 ἢ ἀπόFειπ', ἐπεὶ οὔ τοι ἐπι δέος' οὐδέποτε βραχὺ φωνῆν μένει πρὸ τοῦ δέος τοιοῦτον' ε, 574 τὸ μὲν ἄρα δειλὸν βαλέτην. γ, 172 αἰδοῖός τε μοί εἰσι, φίλε σFεκυρὲ, δεινός τε, λ. 40. κ. 272 τὸ δ' ἐπεὶ οὖν ὄπλοισιν ἐν δεινοῖσιν ἐδύτην. θ, 432 κύν' ἄδεδῆς. ρ 217 ἄστεροπαῖόν τε Δεισήνορα. Τὸ ἐπιθετὸν θεουδῆς ἐγένετο ἐκ τοῦ θεοFεῖδῆς. — ἰλ. α, 164 οὔτι μάλα δὴν. π, 736. ἦκε δ' ἐρεσιάμενος οὐδὲ δὴν χάζετο φωτός. ι, 415. ἐπὶ δηρόν δέ μοι αἰών.— ἰλ. ε, 203 ἐδμεναι ἄδην κ, 98 καμάτω ἄδηκότες.

Σημ. 3. Αἱ λέξεις σεῖω, σεύω, σάινω φαίνεται ὅτι ἤρχιζον μετὰ σF. ὅθεν περισεῖω, ἐπισεῖω, ὑποσεῖω, λα σός ἰλ. ρ, 398. περὶ σεύω, ἐπισεύω, ἔσσεα ἀντι ἐπFεα, ἔσσεμαι, περισαῖνω. Ἴσως καὶ τὸ σὺς ἀντι σFῦς, πρβ. Ὀδ. φ, 219 οὐλὴν τὴν ποτὲ με σὺς ἤλασε' κ 238 κατὰ συμφεοῖσιν. Συνήθως γράφουσι ταῦτα (σημ. 2 καὶ 3) μετὰ δδ καὶ σσ, ὡς: ἐδδσειεν, περισσειώ κλπ. ἀλλὰ βεβαίως ἀδίκως. Περὶ τῆς ἐσφαλμένης γραφῆς ἀδδηκότες ἰδὲ Spitzner εἰς ἰλ. κ. 98.

Σημ. 4. Παρόμοιον εὐρηται εἰς ἀριθμὸν τινα λέξεων, αἵτινες ἀρχίζουσι μετὰ ρ (ἀντι Fρ). ἰλ. ω, 430 αὐτόν τε ῥῦσαι' π, 475 τὸ δ' ἰθουθήτην, ἐν δὲ ῥυτῆρσι ταυόσθεν. ω, 755 πολλὰ ῥυστάζεσκεν (ἐν τῇ I θέσει). ι, 503 χλωαί τε ῥυσαι. ω, 430. ε, 308 ὡσε δ' ἀπὸ ῥινόν' η, 474. μ, 263 ἀλλ' οἷ γῆ ῥινοῖσι. κ. 155 εὐδ' ὑπὸ δ' ἔστρω-

τ̄ ρινόν. ξ, 467 στόμα τε ρίνες τε. τ, 39. Ὀδ. ξ, 512 π̄ά βράεα. μ, 60. κύμα μέγα ροχθεῖ. ζ, 226 καταριγηλά, ἴλ. μ, 198. τεῖχος τε ρήξιν. η, 228 καὶ μετ' Ἀχιλλῆα ρηξήνορα. μ, 308 διὰ τε ρήξασθαι. μ, 198. ν, 323 χαλκῷ τε ρηκτός. υ, 299 ἄκρον ἐπὶ ρηγμίνος. Ὀδ. ν, 438. ρ, 198. σ, 109 πυκνὰ βωγαλέην (ἐν τῇ Ι θέσει). χ, 143 ἀνὰ βῶγας. ἴλ. ω, 343 εἴλετο δὲ ῥάβδον. λ, 559 νοθίς, ᾧ δὴ πολλὰ περὶ ῥόπολ' ἀμφὶς ἐΨάγη. μ, 462 λᾶος ὑπὸ ριπῆς. ο, 171. τ, 358. φ, 12. ν, 199 ἀρπάζαντε φέρετον ἀνὰ βώπηια. φ, 445 μισθῷ ἐπι ρητῷ. ι, 443 μύθων τε ρητῆρ' ἔμεναι. λ, 846 ἐν ὕδατι λακρῷ, ἐπὶ δὲ ρίζαν βάλε. μ, 20 Κάρσός τε ῥοδῖος τε. σ, 576 παρὰ ῥοδανὸν ἐν τῇ IV ἄρσει. θ, 179 ἵπποι δὲ ῥέα. ο, 187 οὖς τέκετ' ῥέα ἐν τῇ VI ἄρσει. Ὀδ. δ, 690 οὔτε τινὰ ῥέξας. Ἐν τῇ II, III, IV ἄρσει ἴλ. δ, 32. ι, 357. θ, 250. ἴσως καὶ Φρουπῶ, Ὀδύσ. ψ, 115 νῦν δ' ὅττι ῥυπῶ, ὅθιν παρακ. ῥεφυωμένα Ὀδ. ζ, 59 καὶ ριον ἴλ. θ, 25 περὶ ριον καὶ ἄλλοθι.

Σημ. 5. Τοῦτο παρατηρεῖται καὶ παρ' Ἀττικαῖς ἐν λέξεσιν, αἵτινες τὸ πάλαι μὲ σρ ἢ Fr ἤρχιζον. Σοφ. Ἄντ. 318 τί δὲ; ῥυθμίζεις (Vσρ). Εὐρ. Ἰκετ. 84 ἔνα ῥυθμόν. Ἀριστ. Ν. 647 περὶ ῥυθμῶν. Σρ. 1487 ὑπὸ ῥώμης. Σοφ. Τυρ. 847 ἐμὲ ῥέπον. Ἀρ. Πλ. 51 εἰς τοῦτο ῥέπει. Εὐρ. Ἰππόλ. 549 ἐπὶ ῥητοῖς (VFr), Ἀρ. Ν. 344 δὲ ῥίνας (VFr), 416 μῆτε ῥιγῶν. Ἰππ. 546 τὸ ῥόθιον. Πλ. 1065 τ' ῥάκη (Fr). Τοῦτο ἐμφανίζεται καὶ ἐν τισὶ ἐκ λ (ἀντι Fl) ἀρχιζούσαις. ἴλ. φ, 351 καίετο δὲ λωτός. μ, 283 καὶ πεδιᾶ λωτοῦντα (ἐν τῇ II ἄρσει). πρὸς γερμ. fließen=ῥεῖν flott=λαμπρός, τρυφερός, λ. fluo. ἴλ. ν, 334 ὡς δ' ὅθ' ὑπὸ λιγέων (ἐν τῇ II ἄρσει), πρὸς δὲ ἐν τῇ III γ, 214, ἐν τῇ V τ, 350. πρὸς ρ, 359 ἐπιλλίγηδην, γενόμενον ἐκ τοῦ ἐπιFl. ἴλ. λ, 532 μάστιγι λιγυρῆ. ξ, 290 ὄρνιθι λιγυρῆ. ψ, 215 πνοιῆ ὑπὸ λιγυρῆ (ἐν τῇ II ἄρσει). πρὸς γερμ. flöhön flehen=ἰκετεῦν λ. flere=κλαίειν. Πιθανῶς ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ λῖς, λFίς (ἐκ τοῦ λιFς κατὰ μετὰθεσιν πρὸς γερμ. lēwo leu) καὶ λέων' λῖς σχηματίζει θέσει μακρὰν συλλαβὴν ἐν τῇ IV ἄρσει ἴλ. λ. 239. 480. ρ, 109. σ, 318. λείουσι ἐν τῇ II ἄρσει ο, 592. πρὸς δὲ λήγω ἐν τῇ IV ἄρσει ι, 191, πρὸς ἄλληκτος (τουτέστιν ἄ-Flηκτος) ἀπολλήξης (τουτέστιν ἀποFl). Τέλος Λητώ ἴλ. ξ, 329 οὐδ' ὀπότ' Ἀητοῦς. ω, 607 οὐνεκ' ἄρα Λητῆ'

Σημ. 6. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν ἄλλαις λέξεσιν, αἵτινες πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ ἀπλοῦ συμφώνου ρ καὶ ν εἶχον σ' π. χ. ῥέω (ῥέFω), σκρ. srav-ami, ῥεῦσις, σκρτ. srotas, γερμ. stroum, ῥόος, (ῥόFος) σκρτ. srav-as, althochd. stroum. ἴλ. μ, 159 ἐν τῇ VI ἄρσει βέλεα ῥέον' π. 154 παρὰ ῥέον καὶ ἄλλοθι' ῥοίζος Ὀδ. ι, 315 πολλῆ δὲ ῥοίζῳ. ἴλ. π. 361 σκέπτει' εἰστών τε ῥοίζον. Νέω (νέFω), νάω (νάFω), νήω, σκρτ. snāu-mi (=ῥέω), ἴλ. φ, 11 ἔννεον' νηῦς ἴλ. ν, 742 ἐνὶ νήεσσι' νήσος Ὀδ. κ, 3 ἐνὶ νήσῳ νιφετός, νίφει, γοθ. snaiν-s, althd' sneo, sniunit, schneit, ἴλ. μ, 278 ὡς νιφάδες, ἐν τῇ II ἄρσει γ. 222 ξ, 227 ὄρεα νιφόντα (ἐν τέλει τοῦ σίχου) νίζω σκρτ. V snā (λούεσθαι), ἴλ. κ 572 ἀπὲ νίζοντο, η, 425 ἄλλ' ὕδατι νίζοντες. Νότιος ἴλ. λ, 811 κατὰ δὲ νότιος ἐν τῇ IV ἄρσει. Νότος Ὀδ. μ. 427 ἤλθε δ' ἐπὶ Νότος, πρὸς ἀρχ. ὄρει γερμ. sund (=νότος) πιθανῶς ἐκ τοῦ snud. Νευρὰ Ἴων. νευρὴ V συρ, πρὸς ἀρχ. ὄρ. γερμ. snara, snuor, schnur, ἴλ. ω 166 ἐν τῇ IV ἄρσει.—Πρὸ τοῦ μ ἦν σ εἰς ἰριθμόν τινα λέξεων, ὅθεν μορόεις (Vσμαρ, πρὸς σμάραγδος, σμερδαλέος ἰδίως=λαμπρός π. χ. χαλκός, εἶτα περὶ ἀκουστών πρραμμάτων, ἰσχυρῶς ἀκουόμενων' ὅθεν φοβερῶν) ἴλ. ξ. 483 τρίγληνα μορόεντα ἐν τῇ II ἄρσει' μιὰρός πρὸς γερμ. schmierig = γλίσχρος, ῥιπαρός' ω, 420. οὐδὲ ποθ' μιὰρός, μυρίκη κ, 466 ἦκεν ἀνὰ μυρίκην. Πιθανῶς πρὸς τούτοις ἐκ τῆς V σμαλ, πρὸς schmelzen, schmelz μέλ-δω, ἀμέλ γω, ἐν οἷς ἡ ἔννοια τῆς μαλακότητος τῆς λειότητος κλπ. κεῖται: μαλακός ποιεῖ θέσει μακρὰν συλλαβὴν ἴλ. ι, 618 εὐνῆ ἐνὶ μαλακῇ κ, 75, χ, 504' μελιηδὴς ρ, 17 ἐν τῇ III ἄρσει' μέλεα η, 131, π, 607 ἐν τῇ II, πρὸς δι' μελειστί' Ὀδ. ι, 291, σ, 339' μελίη π, 143, τ, 390 καὶ ἄλλοθι ἐν τῇ II, μέλι-νος Ὀδ. ρ, 399, πρὸς. εὐμμελίης (εὐσμ.), φερεμμελίης. Καὶ ἄλλαι πολλαὶ μὲ μ. ἀρχιζοῦσι λέξεις, ἐν αἷς τὸ σ οὔτε ἐν τῇ ἑλληνικῇ, οὔτε ἐν ταῖς συγγενέσι φαίνεται γλώσσαις, ποιοῦσι θέσει μακρὰν συλλαβὴν' ὅθεν παραδεκτέον ὅτι ἡ ἑλληνικὴ τὸ σμ διετήρησε ἐπὶ πλείονα τῶν ἄλλων γλωσσῶν χρόνον, αἵτινες δὲν ἔχουσι οὐδεμίαν εἰς τὸ σμικρὸς καὶ σμυκτῆρ ἀνάλογον λέξιν νὰ δείξωσι. ἴλ. π, 367 οὐδὲ κατὰ μοῖραν. Ὀδ. γ, 334 ταῦτα κατὰ μοῖραν κατέλεξας. ξ, 434 πάντα διεμοιράτο' παρακείμ. εἰμαρμαι=σέ-σμαρμαι. παρακ-

ἐμμορε = σέμορε, ἄμμορος = ἄσμ. Ἰλ. σ, 159 κατὰ μόθον ἐν τῇ τῇ IV ἄρσει, ἐπίσης μάστιξ τ, 395. Συνήθως μέγαρον π. χ. Ἰλ, ε, 137, ζ, 217 κλπ. ἐπίσης μέγας λίαν σνήθης, ὡς: κ, 172, α, 454. ε, 58. 239. ε, 547. κλπ. μάλιστα Αἴας δ' ὁ μέγας π. 358. Σλ. ἐν τῷ λάπτω γερμ. schlappe καὶ λαπάρη Ἰλ. ξ, 447 οὕτα κατὰ λαπάρη. Αἱ λέξεις λίσσομαι, λιτανεύω, λίται, λίθος, λίπα, λιπαρός, λείβω, λιαρὸς, λόφος, νέω, νύσσω, νύσσα, νύμφη, νέφος, αἵτινες ἐπίσης ποιοῦσι θέσει μακρὰν συλλαβὴν, ἤρχιζον μὲ δύο σύμφωνα. Ἐν ταῖς λέξεσι λίσσομαι, λιτανεύω, λίται, λίθος καὶ ταῖς ὁμοίαις, ὧν ἡ ρίζα τελευτᾷ εἰς τ ἢ θ, καὶ ἐν τῷ λείβω πιθανῶς ἐξέπεσε γ. πρβ. glatt, gleiten, glitschen (=λείος, ὀλισθηρὸς, ὀλισθηρῶν), καὶ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς λέξεσι κεῖται ἡ ἔννοια τοῦ λείου, ὀλισθηροῦ τοῦ λεαίνειν καὶ μεταφορικῶς τοῦ μαλακοῦ, τοῦ πραύειν, πρβ. λῖς καὶ λισσός = λείος, πρβ. γλῖς χρος, λίθος = λεία πέτρα. λίσσομαι ποιεῖ ἐν τῇ Ἰλιάδι γενικῶς πλὴν τοῦ π, 47 θέσει μακρὰν (ἐκτός τῆς Ὀδυσσεΐας) πρὸ αὐτοῦ ἴσταται ἐν τῇ θέσει πολλὰ Ἰλ. ε, 358, φ, 368, χ, 91 πρὸς τούτοις ἐν τῇ II ἄρσει δ, 379, ι, 520, ἐν τῇ IV α, 394. ε, 574. ο, 448. πρβ. ἐλλίσσεται ζ, 45 καὶ ἀλλοθι ἀφομοίωσει ἀντι ἐγλίσσεται. Ἰλ. ψ, 196] δέπαί λιτάνευεν ἐν τῇ V ἄρσει, πρβ. ἐλλιτάνευε χ, 414 ἀντι ἐγλιτ., τρίλλιστος, πολύλλιστος (ἐκ τοῦ λίσσομαι σύνθετα). λίται θέσει μακρὰν ποιεῖ ἐν τῇ II ἄρσει Ἰλ. ι, 502, λίθος μ, 459 ἐν τῇ V ἄρσει, λίθος ψ, 202 ἐν τῇ II. λείβω ω, 285 ἐν τῇ IV. Πιθανῶς καὶ ἐν τῷ λίπα, ὅπερ Ἰλ. ξ, 151 ἐν τῇ V ἄρσει ποιεῖ θέσει μακρὰν συλλαβὴν, καὶ λιπαρός, ὅπερ Ἰλ. χ, 406 ἐν τῇ III καὶ ε, 44, κ, 132 ἐν τῇ II, πρβ. γλίσχρος, γλίχομαι, γερ. kleben. λόφος, ὅπερ Ἰλ. κ, 573 ἐν τῇ IV ἄρσει ποιεῖ θέσει μακρὰν. πρβ. ἄλλοφος κ, 258 (ἦτοι ἄγλ.), καταλοπάδια Ὀδ. κ, 169, λ. globus. χ ἐξέπεσαν ἐν τῷ λιαρὸς, ὅπερ Ἰλ. λ, 830 καὶ 846 ἐν τῇ II ἄρσει, λ, 477, χ, 149 ἐν τῇ III, ξ, 164 ἐν τῇ V ποιεῖ θέσει μακρὰν, πρβ. τὸ ἰων. καὶ ἀττ. χλίαρὸς χλίερὸς χλίαινω. Νεύω (γοτθ. hneiva = κλίνω ἰδὲ Κουρ, Ἐτυμ. σελ. 285), πρβ. Ὀδ. ι, 490. κατάνευων, νύσσω πρβ. Ὀδ. ξ, 485 ἀγκῶν νύσας ἐν τῇ II ἄρσει, νύσσα πρβ. Ἰλ. ψ, 758, Ὀδ. θ, 121 ἀπὸ νύσσης ἐν τῇ II ἄρσει καὶ τὰ γερ. nicken = νεύειν καὶ knicken = κλῆν, neigen

= κλίνειν καὶ heigan' δ ἐν τῷ νέφος, πρβ. δυοφερός, ἰοδυεφής, διὸ ποιεῖ σχεδὸν πάντοτε θέσει μακρὰν συλλαβὴν Ἰλ. δ, 274. ε, 525. λ, 305 κλπ. Ἐπίσης ἐν τῷ, νεφέλη Ἰλ. ξ, 293, 350 καὶ νύμφη (ἀντι νύβ-φη πρβ. nub-ere) Ἰλ. ξ, 444, Ὀδ. ζ, 105. ι, 154 γ, 355.

§ 4. Πρὸς τούτοις εὐρίσκεται μήκυνσι βραχείας συλλαβῆς τελευτώσης εἰς σύμφωνον μόνον πρὸ τῆς ἀντων. Ἔσο καὶ πρὸ τῶν τύπων τῆς ρίζης Fid. π. χ. ἐν τῇ IV θέσει Ἰλ. ε, 695 ἴφθιμος Παλάγων, ὅς Φοι φίλος ἦεν ἑταῖρος, ἐν τῇ II ζ, 157 ὤπασαν, αὐτὰρ Φοι Προῖτος κακὰ μήσατο θυμῷ, ι, 377 Φερρέτω' ἐκ γὰρ Φευ φρένας εἴλετο μητίετα Ζεὺς, Ὀδ. θ, 215 εὐ μὲν τόξον Φοῖδα, ἐν τῇ I Ἰλ. ε, 7 τοῖον Φοι πῦρ δαίεν. Ἐν ἄλλοις χωρίοις τὸ ἀντιτὸν εἶναι τὸ F ἐν ταύταις ταῖς λέξεσι ἐξηφανισμένον, ὥσε αἱ βραχείαι συλλαβαὶ πρὸ τούτου μένουσι τοιαῦται, ὡς: Ἰλ. ε, 338 πέπλον, ὃν οἱ Χάριτες κάμον αὐταί. ξ, 162 ἐντύσαν ἔ αὐτήν' ζ, 151 ἄνδρες ἴσασιν. ε, 269 ἀχρεῖον ἰδῶν. ξ, 472 κακῶς εἶδεται.

§ 5. Ἀλλὰ πολὺ συχνότερον ἐν ταῖς λοιπαῖς λέξεσι παρημελήθη τὸ δίγαμμα. Ἐάν τις ὅμως ἀναλογοσθῇ ὅτι τὰ δημορικὰ ποιήματα ἑκατονταετηρίδας διετηρήθησαν εἰς τὸ στόμα τῶν ῥαψωδῶν ὅτι οὐ μόνον στίχοι τινὲς, ἀλλὰ καὶ μεγάλα μέρη τῶν καιρῶν παρενεβλήθησαν αὐτοῖς, ὅτι τέλος οἱ ἀπαγγέλλοντες αὐτὰ ῥαψωδοὶ συχνὰ μεθ' ἑαυτῶν τοὺς γλωσσικοὺς τύπους πρὸς τοὺς τῆς ἐποχῆς των, εὐκόλως ἔνοιον πῶς ὅχι μόνον τὸ σημεῖον τοῦ F ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις παρ' Ἰωσιν ὅλως ἤφρανήθη, ἀλλὰ καὶ ἡ αὐτοῦ ἐπίδρασις ἐν πολλοῖς χωρίοις ἔπαυσεν. Ἐκ τούτου λίαν πολλὰ χασμαδικὰ ἐγένοντο, αἱ προσεπάθησαν ν' ἄρσει δι' ἀλλοιώσεως τῶν ἀρχικῶν τύπων ἢ διὰ τῆς ἐμβολῆς τοῦ ἐφελκυστικοῦ ν καὶ λεξιδίων τινῶν ὡς: γέ, δέ, ῥά (ῥ). Ἐν πολλοῖς δὲ χωρίοις μ' εὐκολίαν δύναται τις ν' ἀνεύρη τὸ ἀρχικὸν F καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸ π. χ. Ἰλ. ε, 56 πρόσθεν ἔθεν ἀντι πρόσθε Fέθεν. Ὀδ. η, 217 ἐκέλευσεν ἔο ἀντι ἐκέλευσε Fέο. Ἰλ. ζ, 383 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἔσαντο ἀντι ἐπεὶ Fέσαντο. Ἄντι δὲ ἔFιδον ἐν τῇ θέσει ἀναγινώσκειται συνήθως εἶδον, ἀντι ἔFάνασσε ἐν τῇ θέσει ἦνασσε, ἀντι ἔFαξ ἐκ τοῦ Fάγνομι ἦξε. Ἐνίοτε διγαμματουμένη λέξις λαμβάνει ἐσφαλμένην αὐξησιν, ὡς: Ἰλ. ο, 704 Τρωσὶν δ' ἤλπετο θυμὸς ἀντι Τρωσὶ δ' ἔFέλπετο. Πρὸς τούτοις ἀνδρὸς τε προτέρου καὶ ἄστεος Ἰλ. γ, 140 ἀντι προτέρου καὶ Fάστεος, φραδέος; νόου ἔργα τέτυκται Ἰλ. ω, 354 ἀντι νοῦ Fέργα, Ἰλ. χ, 302 Ζηνὶ τε καὶ Διὸς υἱά, ἐκῆβλω ἀντι Διὸς υἱά, Fεκῆβλω, Ἰλ. ο, 35 καὶ μιν φωνήσασ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα ἀντι φωνήσατ' Fέπεα (συνίζησις), Ἰλ. ε, 30 χειρὸς ἑλοῦσ' ἐπέεσσι ἀντι

ἔλουσα *Fέπεσαι*, ε, 166 τὸν δ' ἴδεν Αἰνείας ἀντὶ τὸν δὲ *Fίδ' Αἰνείας*, θ, 406 ὄφρ' εἶδῃ ἀντὶ ὄφρα *Fίδῃ* ἢ *Fιδῆν* (δισύλλαβον).

§. 6 Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ χωρία λίαν πολλά, ἐν οἷς τὸ *F* ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ παρημελήθη. Πολλοὶ σοφοί, ὡς ὁ Βέντλεϋς καὶ εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν ὁ Χόφμαννος, ἰδίως τοιαῦτα χωρία ἢ δι' ὑποθέσεων ἐζήτησαν ἢ ἀλλοιώσασιν ἢ θεώρησαν νόθα. Ὁ τελευταῖος ἔχει εὔσει διὰ βασιμίου ἐρεύνης ὅτι τὰ ἐξῆς μέρη τῆς Ἰλιάδος εἶναι τὰ παλαιότατα καὶ γνησιώτατα: β, 1—484, γ, 1—145, 245—461, δ, 1—222, ε, 1—448 (πλὴν τοῦ στίχου 165), θ, 1—488 (πλὴν τοῦ στίχ. 6). ξ, 153—353 (πλὴν τοῦ 216 καὶ 217) διότι ἐν ἅπασιν τούτοις εὐρίσκονται συχνὰ ἀσυγχώρητα χασμωδία, αἰτινες διὰ τοῦ *F* αἰροῦνται, μακρὰ φωνήεντα ἢ διφθογγαί ἐν τῇ θέσει καὶ οὐδεμίαν τραχυτέραν μήκυνσις καὶ φαύλη τομῆ. Οὐδὲν ἦτρον ἀπαντῶμεν καὶ ἐνταῦθα πλείστα χωρία, ἐν οἷς τὸ *F* παρημελήθη, ὡς: ἰλ, γ, 286 καὶ 459 ἦντιν' ἐ*F*οικεν' γ, 351 ὁ με πρότερος κἀκ' ἐ*F*οργεν, ὅπου ὁ Χόφμαννος θέλει κἀκ' ἐρεξεν' δ, 131 παιδός ἐ*F*έργη μυῖαν, δθ' ἠδέϊ λέξεται ὕπνω. δ, 176 ὦδ' ἐρέει. δ, 341 ἐπέ*F*οικε' ε, 165 ἴππους δ' οἷς ἐτάροισι δίδου. θ, 6 ὄφρ' εἶπω, τὰ με θυμὸς ἐνὶ στήθεσι κελεύει (ὁ στίχος οὗτος ἐπαναλαμβάνεται πολλάκις, βν ὁ Χόφμαννος θεωρεῖ νόθον), ξ, 151 ἐμβκλ' ἐκάστω, ἐνθα ὁ Χόφμαννος τολμηρότατα προτείνει ὥστε *F*εκάστω. ξ, 348 λωτόν θ' ἐρσήεντα.

§. 7. Γεννάται νῦν τὸ ζήτημα πῶς ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅτι παρ' Ὀμήρω τὸ *F* ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὡς σύμφωνον εἶναι ἐν χρήσει, ἐνίοτε ὁμως ἀμελεῖται. Τινὲς παραδέχονται ὅτι τὸ *F* εἴχε διπλὴν φύσιν ἰσχυροτέραν ἔχον καὶ ἀσθενεστέραν προφορὰν. Ὁμῶς ἡ γνώμη αὕτη δὲν δύναται ἢ ἀποδειχθῆ οὔτε ἐπιστημονικῶς οὔτε ἱστορικῶς, διότι ἴπως ἡ αὐτῆ φωνὴ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ λέξει ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χωρίῳ ἤθελε προσφέρεσθαι ὅτε ἰσχυροτέρα, ὅτε ἀσθενεστέρα; Τινε; ἄλλαι γλώσσαι παρουσιάζουσι τὸ αὐτὸ φαινόμενον; διότι ἄλλως π. χ. ἔχει τὸ πρᾶγμα μετὰ τὸ γαλλικὸν *s* ἐν διαφόροις θέσεσι, διάφορον ἔχον καὶ προφορὰν. Βεβαίως ὁμως δύναται τις ἐρθότατα νὰ παραδεχθῆ ὅτι ἡ φωνὴ βαῦ ἦτο τόσον πολὺ μαλακῆ, ὥστε ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἢ ἀοιδοῦ ἠδύνατο ἢ ἀμεληθῆ χωρὶς τούτου ἕνεκα ἢ ἔννοια τῆς λέξεως νὰ σκοτισθῆ, ὅπερ ἔννοεῖται ἐκ τούτου ὅτι μεταγενεστέρως παρ' Ἰωσιν ἐξηφανίσθη τὸ *F* ἐξ ὄλων τῶν λέξεων καὶ ὁμως αὐταὶ ἦσαν καταληπτὰ ἐπίσης. Εἰς τοῦτο προστίθεται καὶ ἡ μεγάλη εὐστροφία καὶ ὑγρότης τῆς ἐπικῆς γλώσσης (ἰδὲ περὶ ἑλλ. γλώσ. §. 15), ἐπιτρέπουσα αὐτῇ ἐν τισὶ λέξεσι ἢ ἀπορίπτη κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ στίχου τὸ ἀρκτικὸν γράμμα, ὡς:

λείβω καὶ εἴβω, λαίψηρὸς καὶ αἰψηρὸς, κίων καὶ ἰών, διόκω καὶ ἰωκῆ, γαῖα καὶ αἶα, ἐρίγδουπος (ἐσφαλμένως ἀντὶ τοῦ ἐρί*F*δουπος θεωρούμενον) καὶ ἐρίδουπος, ὕππως καὶ ὕπως, ὄσσοι καὶ ὄσσοι, ὅτι καὶ οὗτοι κλπ. Τὸ δὲ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ φανῆ ἦτρον παράδοξον, ἀφοῦ καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις, παρ' αἷς ἢ χρῆσις τοῦ *F* ἐπὶ μήκιστον διατηρήθη, τῇ αἰολικῇ καὶ δωρικῇ, ὑπῆρχεν ὁμοία ἀστασία ἐν τῇ χρήσει τούτου ἰδὲ §. 1.

Σημ. 7. Ἡ ἐπενέργεια τοῦ *F* ἐξετείνεται ἐν τισὶ λέξεσι καὶ μέχρι τῆς μεταγενεστερᾶς ἐποχῆς, π. χ. ἐν τῷ στερητικῷ α ἀντὶ ἀν ἐν τῷ ἀαγῆς (ἀ*F*αγῆς), ἀεικῆς Σοφ. Ἠλ. 184. καὶ ἐν τῇ πεζῇ γλώσσῃ: ἄοικος (ἀ*F*οικος), ἄοικος (ἀ*F*οικος), ἄυπνος (ἀ*F*υπνος) κλπ πρὸς τούτοις ἐν τῇ ἀντων. οὔ, ὡς: γὰρ οἱ (— —) Αἰσχ. Ἀγ. 4118' ἄνευ χασμωδίας: ἀ δὲ οἱ φίλα Σοφ. Τραχ. 650. ὅτε οἱ Ἠλ. 496 κατὰ τὸν Ἑρμαννον ἀντὶ σοι, ἐπιεικῆς πάντοτε, ἐπίεσσαθαί Ξ. ΚΠ. 6, 4, 6.

II.

Περὶ χασμωδίας.

§. 1. Ἡ ἄμεσο; σύμπτωσις δύο φωνηέντων ἢ διφθόγγων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου ἐν δύο ἀλλεπαλλήλοις συλλαβαῖς ἢ λέξεσι φέρει τραχύτητα ἐν τῇ προφορᾷ, ὀνομαζομένην χασμωδίαν (1). Ἐπιδιώκουσα ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα τὴν εὐφωνίαν καὶ τὴν συμμετρίαν πρὸς ἀλλήλας τῶν φωνῶν ἐν τινὶ λέξει, ἠνείχετο μᾶλλον τὴν σύμπτωσιν τῶν φωνηέντων ἢ τὴν χρῆσιν τῶν δασέων *F*, *σ* καὶ *j*. Ἐκ τῶν διαλέκτων ἡ νέα Ἰωνικὴ ἦκιστα ἀπέφευγε τὴν σύμπτωσιν τῶν φωνηέντων, δεικνύουσα μάλιστα καὶ κλισίαν τινὰ πρὸς ταύτην. Ἄλλως ὁμως πολλαχῶς ἐζήτησαν οἱ Ἕλληνες ἢ ἀποφύγουσι τὴν χασμωδίαν. Τὰ δὲ μέσα, ἄπερ πρὸς τοῦτο μετεχειρίζοντο, ἦσαν ἡ συναίρεσις, κράσις, συνίησις καὶ ἐκθλιψίς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλευθερά θεσις τῶν λέξεων τῆς ἑλληνικῆς ἦτο κατάλληλον μέσον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας, καὶ ὅτε τὸ τοιοῦτον δὲν ἦτο κατορθωτόν, ἰδίως

(1) Κουτιλιανὸς 4, 4, 33 vocalium concursus, qui quum accidit, hiat et interstitit et quasi laborat oratio. Σύμπτωσις φωνηέντων, ἢ; συμβαίνουσης χάσκει καὶ διακόπτεται καὶ τρόπον τινὰ ποιεῖ ὁ λόγος.

ἐν ὠρισμέναις τιπὶ λέξεσιν, ὡς ἐν τοῖς ἄρθροισι, τοῖς προθέσεσιν, ἐν πολλοῖς συνδέσμοις καὶ ἐπιρρήμασιν, ἅτινα κατεῖχον μόνιμον θέσιν, κατέφραγον τότε εἰς τὰ φθέντα μέσα. Τέλος πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν μετεχειρίζοντο τὰ λεγόμενα κινήτα ἐν τῷ τέλει σύμφωνα, δηλ. τὸ ἐφελκυστικὸν τ καὶ τὸ ν. Ἐξεταστέον ἐφ' ὅσον ἡ χασμωδία ἐν τοῖς διαφόροις εἶδεσι τῆς φιλολογίας ἐπετρέπετο ἡ οὖ.

III.

Περὶ τῆς χασμωδίας ἐν τῇ ἐπικῇ ποιήσει.

§. 1. Ἐν τῷ ἠρωϊκῷ ἐξαμέτρῳ ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ πραγματικῆ, τουτέστιν ὀχληρὰ εἰς τὸ οὖς χασμωδία, ἂν τελικὸν φωνῆεν λέξεως, δυνάμεον νὰ ἐκθλιβῆ, συνέπιπτε μὲ ἀρχικὴν ἐτέρας. Τὴν τοιαύτην χασμωδίαν ζητεῖ ἡ ἑμμηρικὴ γλῶσσα ν' ἀποφύγη, ἀλλὰ δὲν δεικνύει καὶ περισσὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τοῦτο· ὅθεν εὐρίσκειται ἐν αὐτῇ οὐχὶ μικρὸς ἀριθμὸς χωρίων, ἔνθα ἀπαντᾷ ἡ χασμωδία· οὕτω π. χ. αἱ ἐν τῷ α: ἰλ. β, 87 ἔθνεα εἶσι ἐν τῷ Π ποδῖ, δ, 75 ἀστέρα ἦκε ἐν τῷ Π ποδ: λ, 678 πῶεα οἰῶν ἐν τῷ V ποδ. δ, 2, πότνια Ἥθη καὶ συνήθως πότνια Ἥρη ἐν τῷ V ποδ., ἰλ. δ, 345 καὶ χ, 347 κρέα ἐδμεναι, ὄδ. υ, 348, οὕτω καὶ κέρα ἐσχασαν ὄδ. τ, 211. σφέλα ἀνδρῶν ρ, 231 (γενικῶς ἐν τῷ III ποδ.), κλέα ἀνδρῶν ἰλ. ι, 189, 524 ἐν τῷ V ποδ. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ἰλ. ω, 455 ἀναοίγω, ὄδ. ι, 422 καταίσχηται.) Ἀλλὰ ἄνα ἀντὶ ἀνάστηθι καὶ πάρα ἀντὶ πάρεσσι δὲν προξενουσι χασμωδίαν καὶ μάλιστα ἂν καὶ στίξις προσγίνεται, ἰλ. ι, 247 ἀλλ' ἄνα, εἰ μέμονας ἐν τῷ I ποδ., ε, 603 τῷ δ' αἰεὶ πάρα εἰς, υ, 98 αἰεὶ γὰρ πάρα εἰς (ἐν τῷ III ποδ.). β' ἐν τῷ ε: ἰλ. β, 8 οὖλε ὄνειρε ἐν τῷ II ποδ., 90 αἰ δέ τε ἔνθα V ποδ., ἐν τῷ τ, 288 ζῶν μὲν σε ἔλειπον ἐν τῷ II ποδ., ὄδ. 142 αὐτὰρ νῦν, ἐξ οὗ σύ γε ὦχεο III ποδ., ἀνθ' οὗ δ' Χόρμαννος, διότι ἡ θέσις τοῦ στίχου (III ποδ.) ἔνεκα τῆς προηγουμένης κυρίας τομῆς (πενθημιμερούς) δὲν ἀνέχεται τὴν χασμωδίαν, θέλει ν' ἀναγνώσῃ μετὰ τοῦ Nagelsbach σὺ μὲν γ' ἐν τῷ ο ἰλ. ε, 748 ἐπεμαίετο ἵππους ἐν τῷ V ποδῖ.

§. 2. Ἡ σύμπτωσις τῶν φωνέντων δὲν προξενεῖ χασμωδίας ἐν ταῖς ἐξῆς περιστάσεσιν.

Α') Ἄν ἡ πρώτη λέξις ἐπὶθεν ἐκθλιψῆν, διότι διὰ τῆς ἐκθλίψεως δύο λέξεις ἐνοῦνται κάπως εἰς μίαν· ὡς: ἄλγε' ἔθηκεν ἰλ. α, 2. Τοῦ-

το ἐπικρατεῖ οὐ μόνον παρ' Ὀμήρῳ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς ποιηταῖς καὶ πεζοῖς. Εὐρ. Ὀρ. 92' πῆθι' ἄν. Σοφ. Φιλ. 1429 ἀρσται' ἐκλαβῶν. Νῆ Δί', ἔφη λίαν σύνθηες δι' οἶκον, δι' ἀρπαγῆς, δι' οὐ κλ.

Β') Ὅταν τὸ φωνῆεν ἦναι τοιοῦτον, ὥστε ἡ οὐδόλωσ ἢ σπανίως πάσχει ἐκθλιψῆν ἢ κρᾶσιν ἢ ἀποκοπήν. Ἀνήκουσιν ἐνταῦθα 1) ἰδίως τὸ φωνῆεν ι, α) ἐν τῇ δοτ. τοῦ ἐνικου τῆς III κλίσεως. ἰλ. ρ, 196 παιδὶ ὄπασσεν, πρβ. γ, 244, ε, 50, 723, φ, 21 κλπ. β') νῶϊ ἐῷ ἰλ. θ, 428. γ) τῆς ἀνωνομίας τῆς ἐρωτημ. καὶ ἀορίστου τί τι, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἐκθλιβόνται, καὶ ὅτι, ὅπερ μόνον σπανίως ἐκθλιβεται ἰλ. ε, 465. ὄδ. ο, 83 ὅτι ἰλ. ω, 593 ἐν τῷ III ποδῖ (ἰδὲ II § 4 ἐν τέλει): ὅθι ὄδ. π, 471 καὶ ἐν τῷ III ποδῖ: ἔτι ἰλ. η, 217, ρ, 354, ξ, 358. δ) περὶ καὶ τὸ περιστασθ' ἰλ. σ, 603. ε) ἕθι καὶ κλυθι ἰλ. β, 8, π, 514, ἔσσι ε, 896, ἀνείσαμι ξ, 209. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι οἱ τύποι ἐν τῇ θέσει τοῦ I καὶ II ποδ. ἴστανται, διακαίολογοῦνται καὶ μετρικῶς: ἰδὲ ἀριθ. 4 ζ) αἱ προθέσεις ἀντί, ἀμφι, προτί, ποτί, ἐπὶ πάσχοσι μὲν λίαν συνήθως τὴν ἐκθλιψῆν, ἐν τῇ συνθέσει ὅμως φυλάττουσι λίαν συνήθως τὸ τελικὸν αὐτῶν φωνῆεν, ὡς: ἀντιάνειρα, ἀμφίβλος, ἀμφιπέω (παρὰ τῷ ἀμφιπον) προτιάσσομαι, προτιάπτω, ἐπιόρκος, ἐπιόρκεω, ἐπιύσσομαι, ἐπιείσομαι καὶ ἐπὶ ἔκτορι ἰλ. χ, 206 ἐν τῷ III ποδ. ἰδὲ ἀριθ. 4 ἐν τέλει.—2) τὸ φωνῆεν υ, ὅπερ εἶναι λίαν μόνιμον ἰλ. η, 310 ἄστυ ἀελπτέοντες, ζ, 123 τίς δὲ σύ ἐστὶ: αἰτὺ ἔλοιεν ο, 71, ὦκὺ ἐτώσιον ξ, 407.—3) καὶ τὸ ο τάσσεται ἐν ὠρισμέναις περιπτώσεσιν εἰς τὰ μόνιμα φωνήεντα, δηλον ὅτι α) ἐν τῷ δεικτικῷ θ, ὅπερ οὐδέποτε πάσχει τὴν κρᾶσιν. ἰλ. α, 333 αὐτὰρ θ ἔγνω, γ, 379 αὐτὰρ θ ἄψ κλπ. β') ἐν τῷ ἀναφορικῷ θ, ὡς: ἔργον, θ οὐ δύο γ' ἄνδρες φέροισιν, οὕτω καὶ ἐν τῇ σημασίᾳ ἔτι ἰλ. υ, 466 οὐδὲ τὸ ἦλη, θ οὐ πείσεσθαι ἔμελλεν. γ') ἐν τῷ ἄρθρῳ τὸ (ὅπερ παρ' Ὀμήρῳ οὐδέποτε πάσχει τὴν κρᾶσιν, ἰλ. γ, 235 ἀναγινώσκειται ὀρθῶς καὶ τ' ὄνομα τουτέστι καὶ τε), ὡς: ἰλ. ψ, 585 τὸ ἐμόν, ζ, 201 τὸ Ἀλήϊον. δ') ἐν τῇ πρό, ἥτις πάσχει μὲν ἐνίοτε κρᾶσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὅμως τηρεῖ τὸ τελικὸν αὐτῆς φωνῆεν, ὡς: προαλής, προήκης, προιάπτω, προιάλλω καὶ τὸ προερέσω. ἰλ. κ, 286 πρὸ Ἀχαιῶν, πρβ. κ, 224. δ, 156, 382. ε) τῆς ἀπὸ εὐρίσκειται ἀποαιρείσθαι καὶ ἀποαίρεο ἰλ. α, 230, 275 παρὰ τῷ ἀφαιρείται α, 182. ς') ἐν τῇ γενικῇ τῆς II κλίσεως εἰς οιο, ἥτις δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐκθλιψῆν ἰλ. β, 332 Πριάμοιο ἔλωμεν, 625 Δουλιχίοιο Ἐχινάων ἐν τῇ τομῇ τοῦ III καὶ οὕτω συνήθως: ἐν τῇ γεν. τῆς I κλίσ. εἰς σο. ἰλ. ρ, 640 Μηριόναο ὀπάονα, ψ, 76, ἐν ταῖς γενικαῖς ἐμεῖο καὶ σεῖο ἰλ. φ, 112, χ, 253 ἐν τῷ III ποδῖ.

Γ') Ἐνίοτε αἶρει τὴν χασμωδίαν ἢ στίξεις, ὅταν διὰ ταύτης γίνηται ἀνάπαυλά τις, ὡς: Ἰλ. ε, 218 (ᾧω) ἐπὶ στήθος συνοχωκότε· αὐτὰρ ὑπερβεν. θ, 503 δόρυπα τ' ἐφοπλισσόμεσθα· ἀτάρ, ω, 100 καθέζετο, εἴξε· καὶ μάλιστα ἂν ἢ βραχεῖα συλλαβὴ διὰ τῆς ἄρσεως γίνηται μακρὰ· ὡς: Ἰλ. θ, 586 φαίνεται ἀριπρεπέα, ὅτε τ' ἐπλετο νήμεος αἰθήρ.

Δ') Ἡ χασμωδία αἶρεται διὰ τῆς θέσεως τῆς λέξεως ἐν τῷ στίχῳ, διότι διὰ τῆς τομῆς γίνεται ἀνάπαυλά τις, δηλαδή: α) ἐν τῇ θηλείᾳ τομῇ τοῦ III ποδ. ὡς: κεινὴ δὲ τρυφάλεια // ἄμ' ἔσπετο χειρὶ παχείῃ Ἰλ. γ, 376. Πρβ. α, 4. 565. 569 κλπ. β') ἐν τῇ διαιρέσει ἐν τέλει τοῦ IV δακτυλικοῦ ποδός. Πρέπει ὅμως τότε ἦτοι ἢ ἀρρένωπὴ τομὴ ἢ ἐν τῷ IV ποδὶ ὅλως νὰ λείπη, ἢ ὅταν ὑπάρχη, ἢ διαίρεσις κατὰ τὸ τέλος τοῦ IV ποδός νὰ ἔχη μεγαλειτέραν βαρύτητα τῆς ἀρρένωπῆς τομῆς τῆς ἐν τῷ IV ποδὶ, ἐνεργουμένην διὰ τῆς στίξεως μετὰ τὴν διαίρεσιν κατὰ τὸν IV πόδα. Ἰλ. α, 578 πατρὶ φίλω ἐπὶ ἦρα φέρειν // δι' ἔσρα μὴ αὔτε. ο, 233 τόρυα γὰρ οὖν οἱ ἔγειρε μένος // μέγα, ἔσρα ἂν Ἀχαιοί. Πρβ. ε, 3, 218. ε, 221 542 κλπ. (Ἰλ. υ, 22 μενέω // πτυχι / Οὐλύμποιο δικαιολογεῖται διὰ τοῦ μονίμου ι, ἐπίσης κ, 224 τε // πρὸ ε / τοῦ ἐνόησεν, ρ, 368. Ἰδὲ ἀριθ. 2. γ') ἐν τέλει τοῦ πρώτου ποδός, δακτύλου ὄντος. Ἰλ. α, 203 ἢ ἴνα ὕβριν, 532 εἰς ἄλα ἄλτο, ε, 90 οὐδ' ἄρα ἔρκεα. ο, 227 ἐπλετο, ὅστι, π, 404 ἦνία ἠέχθησαν, κλπ. Ἀλλὰ χασμωδία γίνεται ἐν τῇ θηλείᾳ τομῇ, ὡς: Ἰλ. ε, 165 μηδὲ / ἔα.

§. 3. Τὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ αἱ δίφθογγοι ἐὰν ἐν τῇ ἄρσει ὑπέρχωσιν, οὐδεμίαν φέρουσι χασμωδίαν, ἐπίσης καὶ ἂν ἐν τῇ θέσει ὑπέρχωσιν καὶ λαμβάνωνται ὡς βραχεῖα· ὡς: ἀντιθέ'ω Ὀδυσσῆι· οἴκοι ἔσαν. Ἀλλ' οὔτε πάντα τὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ δίφθογγοι οὔτε πᾶσαι αἱ θέσεις εἶναι ὅμοιαι πρὸς ἀλλήλας, ἀλλὰ τῶν μὲν πλείων ἢ δύναμις, τῶν δὲ ἥττων. Ὅθεν τινὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ δίφθογγοι δὲν λαμβάνονται ἐν τῇ θέσει ὡς βραχεῖα. Αἱ δυνατότεραι θέσεις εὐνοικῶς ἔχουσι πρὸς τὴν μακρότητα, αἱ δὲ ἀσθενέστεραι πρὸς τὴν βραχύτητα.

§. 4. Αἱ δυνατότεραι θέσεις, ἐν αἷς αἱ μακρὰὶ συλλαβαὶ λίαν συχνὰ λαμβάνονται ὡς μακρὰι, εἶναι αἱ ἐξῆς: α) ἢ I. β) ἢ IV μετὰ κυρίαν τομὴν (τουτέστι τὴν ἀρρένωπὴν καὶ θήλειαν ἐν τῷ III ποδὶ, τὴν ἀρρένωπὴν ἐν τῷ IV ποδὶ καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ IV ποδός). γ) Τὸ μέρος τῆς III θέσεως τὸ πρὸ τῆς θηλείας τομῆς. Ἡ θέσις ὁμοῦς αὕτη εἶναι ἀσθενέστερα τῆς I καὶ IV θέσεως.

§. 5. Αἱ ἀσθενέστεραι θέσεις, ἐν αἷς σπανίως μόνον μακρὰ συλλαβὴ λαμβάνεται ὡς βραχεῖα, εἶναι αἱ ἐξῆς: α) ἢ III μετὰ κυρίαν

τομὴν. β) ἢ V. γ) ἢ II, ἂν ἐν τῇ θέσει τοῦ I ποδός ἢ ἐν τῇ II ἄρσει ἦναι τομὴ. δ) ἢ IV μετὰ τὴν ἀρρένωπὴν τομὴν τοῦ IV ποδός.

§. 6. Τὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ δίφθογγοι διαίρουσιν εἰς βαρέα: η, ω, οι, ου, καὶ εἰς κοῦφα: η, ω, ευ, ει, αι. Καὶ τὰ μὲν καὶ τὰ δὲ τίθενται ἐν τῇ ἄρσει καὶ αὐτὸ τὸ ἐγκλιτικὸν μοι Ἰλ. κ, 291, φ, 360, ω, 716, Ὀδ. ο, 435. Ὅμως τὰ δύο ἐγκλιτικὰ οἱ (οἱ) καὶ τοῖ (τοῖ) καθὼς καὶ οἱ δύο σύνδεσμοι, καὶ ἐπεὶ, μόνον σπανιώτατα εὐρίσκονται ἐν τῇ ἄρσει καὶ ποιοῦσι χασμωδίαν.

α) Τὸ ἐγκλιτικὸν οἱ (οἱ) οὐδαμοῦ τῆς Ἰλιάδος εὐρίσκεται ἐν τῇ ἄρσει μακρὸν, ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεΐ μόνον δις: ν. 343 χωόμενος, ὅτι οἱ οἶον φίλον ἐξαλάωτας, ξ, 460 εἴ πως οἱ ἐκδύς χλαῖναν πόροι (1) Μακρὸν οἱ εὐρηται ἐν τῇ I θέσει, ἥτις ἀνήκει εἰς τὰς δυνατωτέρας, Ἰλ. ε, 270, ἰδὲ ἀριθ. 7, δ.

β) Τὸ ἐγκλιτικὸν τοῖ (τοῖ) οὐδαμοῦ τῆς Ἰλιάδος μακρὸν (χ, 12 ὀρθῶς γράφει ὁ Spitzner οἱ δ' ἦτοι ἀντι οἱ δὴ τοῖ), ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ μόνον μ, 59 ὀπποτέρη δὴ τοῖ ὁδός ἔσσεται (2).

γ) Καὶ, εὐρίσκεται ἐν τῇ ἄρσει Ἰλ. ο, 299, ω, 570, Ὀδ. μ. 140, χ, 372, λ, 143, 461 (3) Ἐπι παραδοξότερα πρέπει νὰ φανῇ ἢ μακρότης τοῦ καὶ ἐν τῇ θέσει. Ἰλ. ν. 316, ὅστις λείπει ἐκ τοῦ Βενετικοῦ κώδικος, καὶ θελοῦσι νὰ ἀναγνώσωσιν αὐτόν, εἰ καὶ μάλα ἀντι καὶ εἰ μάλα. ω, 641 (4), Ὀδ. ε, 230, 232, ε, 8, 10 καὶ ἐν τῇ III θέσει, ἥτις τὴν μακρότητα ἐλάχιστα ἀνέχεται (ἰδὲ ἀνω ἀριθ. 3), τ, 474.

δ) Ἐπεὶ ἐν τῇ ἄρσει Ὀδ. ε, 364 καὶ θ, 585. (5)

§. 7. Ὡς πρὸς τὰ μακρὰ φωνήεντα καὶ τὰς δίφθογγους ἐν τῇ θέσει ἐπικρατεῖ ὡς κανὼν ὅτι συνήθως λαμβάνονται ὡς βραχεῖα καὶ τότε δὲν φέρουσι χασμωδίαν τινά. Ἐνίοτε ὅμως τηροῦσι τὴν μακρότητα αὐτῶν καὶ χασμωδίαν τότε ποιοῦσι. Περὶ τῆς χρήσεως ἐνός

(1) Ὁ Χόφμαννος θεωρεῖ τὸ πρῶτον χωρίον νόθον, τὸ δεύτερον ἀναγινώσκει ὡδε: εἴ πως ἐκδύς οἱ χλαῖναν ἢ εἰπως οἱ χλ.

(2) Ὁ Χόφμαννος θεωρεῖ ὀλοκληρον τὸ βιβλίον μ νόθον καὶ ἐν μεταγενεστοτέροις χρόνοις ποιηθέν.

(3) Ἰλ. ο, 290. Ὀδ. γ, 372 ἀναγινώσκει ὁ Χόφμαννος καὶ ἔσάωσεν ἀντι καὶ ἔσάωσεν. Ἰλ. ω, 570 θεωρεῖ νόθον. Ὀδ. λ, 143, 461, μ, 440 νῆϊτε καὶ ἐτάροις, ἐπίσης θεωρεῖ καὶ τὰ τρία χωρὶα νόθα.

(4) Ὁ Χόφμαννος θεωρεῖ τὸν στίχον διὰ τὴν ἀνοῦσιον ἔνοιάν του καὶ τὴν μὴ ὄμην. πλοκὴν καὶ—καὶ νόθον, ἐπίσης καὶ τὰ λοιπὰ χωρία.

(5) Ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ θέλει ὁ Χόφμαννος ν' ἀναγνώσῃ νῆσομαι· οὐ μὲν γάρ τι ἀντι νῆσομαι, ἐπεὶ οὐ μὴν τι, ἐν τῷ τελευταίῳ ἔσθλοσ, ἐπεὶ οὐ μὲν που τι ἀντι ἔσθλοσ, ἐπεὶ οὐ μὴν τι.

ἐκάστου τῶν μακρῶν φωνηέντων καὶ τῶν διφθογγῶν παρατηροῦμεν τὰ ἐπόμενα.

α) Τὸ βαρύτατον τῶν φωνηέντων πάντων ἢ λαμβάνεται ἐν τῇ δοτικῇ τοῦ ἐνικοῦ μόνον σπανίως βραχὺ καὶ μάλιστα ἰδίως ὅταν εἰς λέξιν τινὰ ἐπταί ἢ εἰς αὐτὴν ἀνήκουσα πρόθεσις. ὡς: Ἰλ. β. 307 κατῆ ὑπὸ πλατανίστῳ, κ, 75 εὐνῆ ἐνι μαλακῆ, π, 407 πέτρῃ ἐπι προβλήτῃ, β, 395 ἀκτῆ ἐφ' ὕψηλῃ πρβ, β, 471, κ, 568, γ, 453, 687, ο, 340 π, 429, 643, υ, 395, 439, χ, 61, ψ, 215, ω, 256, 272, 494. γενικῶς ἐν τῇ I θέσει. Μακρὸν ἐν τῇ II θέσει δ, 412 τέττα, σιωπῆ ἦσο' ἐν τῇ I π, 634 σιωπῆ ἔγχο; ἔχων, β, 209 ἤχῃ, ὡς ὅτε κῦμα' ἐν τῇ IV δ, 410 ὁμοίῳ ἐνθεο τιμῆ.—Ἡ ῥηματικὴ κατάληξις ἢ τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ ἐν τῷ II προσώπου τοῦ παθητικῆ ἢ μέσου λίαν συχνὰ λαμβάνεται ὡς βραχεῖα, ὡς: ζ, 364, λ, 155, ρ, 62 κλπ. α, 160, β, 365, γ, 138 κλπ.

β) τὸ ω ἐν τῇ δοτικῇ βραχὺ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ συνιζήσει Ἰλ. α, 45 χρυσέω ἀνά σκήπτρῳ. Μακρὸν ἐν τῇ II θέσει Ἰλ. λ, 484 ἀσσων, φ ἔγχει, χ, 199, ἐν τῇ III χ, 286 ἐν τῇ I ρ, 40, πρὸ στίξεως ρ, 444' ἐν τῇ IV ε, 215.

γ) Οὐ ἐν τῇ γενικῇ μακρὸν ἐν τῇ II θέσει ρ, 9, 23, 59, ο, 522, ψ, 431, ω, 578' ἐν τῇ III ω, 122' ἐν τῇ I ε, 666, κ, 505, πρὸ στίξεως β, 332 ἐν τῇ IV ψ, 441, π, 226. πρὸ στίξεως ο, 23 βραχὺ ἐν τοῖς ἐπιρρήμασι: πού β, 136 καὶ ἄλλοθι, ὕψου α, 486 καὶ ἄλλοθι, τηλοῦ λ, 712.

δ) Οἱ ἐν τῇ ὀνομαστ. πληθοντ. μακρὸν ἐν τῇ I θέσει πρὸ στίξεως. Ἰλ. λ, 35 λευκοῖ, ἐν δὲ ψ, 578 ἴπποι, αὐτὸς δέ' ἐν τῇ IV πρὸ στίξεως ε, 484 Ἄχαιοι, ἢ κεν ἄγοιεν' ἐν τῇ δοτικῇ μοι, οἱ (οἱ) ἐν τῇ II θέσει Ἰλ. α, 505 τίμησόν μοι οἶόν, ζ, 236 κοίμησόν μοι Ζηνός' ἐν τῇ I θέσει ε, 270 τῶν οἱ εἰς ἐγένοντο. Λίαν συχνὰ εὐρίσκειται τὸ μοι βραχὺ πρὸ τοῦ τοι πρβ. ἀριθ. 6, β. Τὰ ἐπιρρήματα εἰς οἱ εἶναι μόνον ἐν τῇ ἄρσει μακρὰ, ἐν δὲ τῇ θέσει πάντοτε βραχεῖα: Ἰλ. α, 113 οἴκοι, ζ, 335, ι, 70 οὔτοι, τοῖ ἐν πολλοῖς χωρίοις (περὶ Ἰλ. χ, 12 ἰδὲ ἀριθ. 6, β), ἦτοι ζ, 201, 404 καὶ ἄλλοθι: οἱ τῆς εὐκτικῆς ἐν τῇ θέσει οὐδέποτε μακρὸν, συνήθως ὅμως βραχὺ, ὡς: κ, 505.

ε) Η ἐν τῇ ὀνομαστικῇ μακρὸν ἐν τῇ IV θέσει πρὸ στίξεως Ἰλ. φ, 111' ἐν τῇ I θ, 209' ὁ σύνδεσμος ἢ βραχὺς ἐν τῇ III θέσει μετὰ τὴν ἀρβενωπὴν τομὴν ἐν τῷ III ποδὶ Ἰλ. κ, 451, φ, 113, 576' ἐν τῇ II θέσει ψ, 724' ἐν τῇ I, π, 515' μακρὸς ἐν τῇ II θέσει χ, 310' ἐν τῇ III θ, 514, κ, 505 καὶ ἄλλοθι' ἐν τῇ IV γ, 24, ο, 161, 177, 271. ἢ βεβαιωτικὸν μακρὸν ἐν τῇ II θέσει τ,

56. Μὴ μακρὸν ἐν τῇ I καὶ II θέσει σ, 193, φ, 536' λίαν σύνθητες βραχὺ, π. χ. α, 578, β, 261 κλπ. Τὰ ἐπιρρήματα εἰς η λαμβάνονται ἐν τῇ ἄρσει μόνον μακρὰ, ἐν δὲ τῇ θέσει πάντοτε βραχεῖα: πῆ Ἰλ. ζ, 267 καὶ ἄλλοθι, λάθρη, η, 243, ω, 72, πάντη α, 384 καὶ ἄλλοθι. Ἡ ῥηματικὴ κατάληξις ἢ τοῦ ἀορ. I καὶ II παθητικοῦ καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν τῇ θέσει συνήθως βραχεῖα.

ς) Ω μακρὸν αἰδῶ ἐν τῇ IV θέσει Ἰλ. β. 262, σφῶ ἐν τῇ I θέσει. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων εἰς ω εἶναι ἐν τῇ θέσει πάντοτε βραχεῖα: πῶ Ἰλ. λ, 497, οὔπω κ, 293, οὔτω γ, 169, ἐκαστάτω κ, 113, ἐπισχερῶ λ, 668, ἀλλὰ μακρὸν τὸ πρόσσω ἐν τῇ I θέσει, ρ, 734 πρόσσω ὄλξας (Ἰλ. μ, 274 ἀναγνωστέον ἀλλὰ πρόσσω ἴσθε τουτέστι ἴσθε ἢ ἴσθε ἰδὲ §. III περὶ F). Ἡ ῥηματικὴ κατάληξις τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεσώτου σπανίως βραχεῖα, π. χ. Ἰλ. α, 184, κ, 115' τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου λίαν συχνὰ βραχεῖα, π. χ. β, 805, 383, ζ, 69, τ, 75, 286, 411 κλπ. τοῦ II προσώπου τοῦ μέσου ἀορίστου I βραχεῖα' ο, 18, 21, φ, 410.

ζ) Εὐ ἐν τῇ κλητικῇ μακρὸν ἐν τῇ I θέσει πρὸ στίξεως Ἰλ. α, 39 Σμινθεῦ, εἴ ποτε. Τὸ ἐπιρρήμα εὐ πάντοτε μακρὸν ἐν τῇ III θέσει Ἰλ. ξ, 162, π, 191, ω, 269, ἐν τῇ I β, 253. εὐ ἐν τῇ ῥηματικῇ καταλήξει πάντοτε βραχεῖα' ὡς: γ, 162 ἴξου ἐμεῖο, ε, 897.

η) Εἰ ἐν τῇ δοτ. τῶν οὐσιαστ. εἰς εὐς μακρὸν ἐν τῇ I θέσει πρὸ στίξεως Ἰλ. π, 61 Πηλεῖ, θς περὶ κῆρ' ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν οὐσιαστ. εἰς ος. Ὁ σύνδεσμος εἰ μακρὸς ἐν τῇ II θέσει' ο, 16, βραχὺς ζ, 367 οὐ γὰρ οἶδ' εἰ ἔτι σπιν (Βέκκερος ἢ ἔτι). Ὀδ. λ, 317' ὡσεὶ Ἰλ. χ 410 ὡσεὶ ἄπασα' αἰεὶ καὶ ἐπεὶ μακρὰ μόνον ἐν τῇ ἄρσει, ἐν δὲ τῇ θέσει βραχεῖα, ἰδὲ ἀριθ. 6, δ. Ἡ ῥηματικὴ κατάληξις εἰ (ἐκ τοῦ εἰ) μακρὰ ἐν τῇ II θέσει Ἰλ. φ, 362 καὶ ἐν τῇ IV λ, 354, ρ, 663, ἐν τῇ I μ, 46, φ, 575' βραχεῖα ἐν τῇ IV ι, 103, 314, ν, 735, ἐν τῇ I ν, 285, ζ, 140, ἐν τῇ III κτενεὶ ο, 65, 68, ἐν τῇ IV κατακτενεὶ ψ, 412, ἐν τῇ I τ, 104 ἐκφανεὶ εἰ (ἐκ τοῦ εε) μακρὸν ἐν τῇ I θέσει ζῶγει Ἰλ. ζ, 46, λ, 131, ἐν τῇ IV ἠνώγει ε, 899, ἐν τῇ I ἦσκει γ, 388, βραχεῖα ἐν τῇ I θέσει ε, 698, ἐν τῇ V ν, 440, ἐν τῇ III ν, 740, σ, 557' ἢ μὴ ἐκ συναϊρέσεως κατάληξις εἰ μακρὰ ἐν τῇ I θέσει ζ, 240, ω, 52, λίαν δὲ συχνὰ βραχεῖα.

θ) αἰ ἐν τῇ κλίσει μόνον ἐν τῇ ἄρσει μακρὸν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ θέσει, ὅμως Ὀδ. υ, 109 ἄλλυι (—) εὐδον' ἐν τοῖς ἐπιρρήμασιν, ὡς: χαμαὶ, πάλαι βραχὺ. Ἐν τῇ ῥηματικῇ καταλήξει μακρὸν ἐν τῇ I θέσει πρὸ στίξεως Ἰλ. ε, 685 κείσθαι, ἀλλ' ἐπάμουνον' ἐν τῷ ἐνεργητικῷ ἀπαρεμφάτῳ ὅμως καὶ τῷ I, II III προσώπῳ, τοῦ ἐνικοῦ

ἀριθμοῦ τοῦ παθ. ἢ μέσου ἐν τῇ θέσει ὄχι μακρὸν, ἀλλὰ συνήθως βραχύ. Περί τοῦ μακροῦ καί, ἐν τῇ θέσει ἰδὲ ἀριθ. 6, γ.

ι) α τοῦ δυϊκοῦ βραχὺ Ἰλ. θ, 378 γηθήσει προφανείσα ἀνά πτολέμοιο γεφύρας (Βέκκερος προφανέντε).

ιά) α τῆς συνηρημένης ῥηματικῆς καταλήξεως μακρὸν ἐν τῇ ἰ θέσει Ἰλ. ξ, 199 δαμναῖ (ἀντί δάμνασαι) ἀθανάτους, πρὸ στίξεως φ, 459 πειραῖ, ὡς βραχὺ ὦ, 390, 433 πειραῖ ἐμεῖο.

ιβ) τὸ ἐπίρρημα αὐ βραχὺ Ἰλ. κ, 292.

Σημ. Ὅτι αἱ λέξεις, αἵτινες παρ' Ὀμήρω μετὰ F ἢ σF ἢ σ μόνον ἦσαν, κατόπιν δ' ἀπόλεσαν τοῦτο, οὐδεμίαν χασμωδίαν προξενούσιν, εἶδομεν ἐν τῷ περὶ δίγαμμα § III, ὡς: διαειπέμεν = διαφειπέμεν, ἐπιάλμενος ἐκ τοῦ ἄλλομαι = ἄλλομαι, λ. Salio.

Περί τῆς χασμωδίας παρὰ τοῖς λοιποῖς ποιηταῖς.

§. 1. Οἱ μετ' Ὀμηρον Ἐπικοί εἰς τὰ περὶ χασμωδίας ἠκολούθησαν τὸν Ὀμηρον, σπανιώτερον ὅμως ἐπέτρεπον αὐτὴν, σχεδὸν μόνον ἐν ταῖς πλοκαῖς Ὀμηρικῶν λέξεων, καὶ ὅσα νεώτεροι οὗτοί εἰσι, τοσοῦτω μᾶλλον ἀποφεύγουσι τὴν χασμωδίαν. Συχνότατα εὐρίσκεται παρ' αὐτοῖς ἡ χασμωδία ἐν τῇ ἀντωνυμίᾳ ὃ ἀντί οὗτος, ὡς: αὐτὰρ ὃ ἵππος ἐν τῇ γενικῇ εἰς οἶο, ὡς: Ἡσιόδ. θεογ. 605 γηροκόμοιο ὄγ' Ἰμν. Δῆμητρ. 105 Κελεοῖο Ἐλευσινίδαο. Ἀρατ. 951 ποταμοῖο ἐβάψατο ἐν τέλει τοῦ IV ποδ. ὡς: Ἡσ. Ἔργ. 338 θυέσσει τε ἰλάσκεσθαι. Θεογ. 182 ἐτώσια ἐκφυγε. Ἰμν. Απόλλ. 190 ἄμβροτα ἦδ' ἀνθρώπων.

§. 2. Καὶ οἱ ἐλεγειακοὶ καὶ λυρικοὶ ποιηταὶ ἀκολουθοῦσι τὸ παράδειγμα τοῦ Ὀμήρου. Ὅμως σπανιωτέρα εἶναι παρ' αὐτοῖς ἡ χασμωδία καὶ συνήθως ἐν πλοκαῖς λέξεων ἐκ τῆς ἐπικῆς χρήσεως ληφθεῖσαι. Καὶ παρ' αὐτοῖς οὐδεμίαν ποιεῖ χασμωδίαν μακρὰ συλλαβὴ ἐν

τῇ ἄρσει ἢ μακρὰ συλλαβὴ ἐν τῇ θέσει λαμβανομένη ὡς βραχεῖα. Πίνδ. Ο. 6, 8 Σωστράτου (—ου) υἱός. 7, 7 καὶ ἐγὼ (ου—), 8, 14 γενεθλίω (u—ου), ὅς. Οἱ κωμικοὶ ἀποφεύγουσι τὴν χασμωδίαν ἡττον τῶν τραγικῶν.

§. 3. Παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ποιηταῖς, τραγικοῖς καὶ κωμικοῖς, πρέπει νὰ διακριθῶσι καλῶς οἱ ἴαμβοι τῶν λοιπῶν μέτρων. Ἐν τοῖς ἰάμβοις ἀποφεύγουσιν οἱ τραγικοὶ προσεκτικῶς τὴν χασμωδίαν. Μόνον εἰς τὸ ἐρωτηματικὸν τί ἐπιτρέπεται, ἂν ἐπιταί μακρὰ ἐν τῇ ἄρσει συλλαβῇ. Αἰσχ. 7 Θ. 208 τί οὖν; ἐπίσης 704. Εὐμ. 902 Πέρσ. 787, Σοφ. Φλ. 100 (ἔθθα ὅμως τί μ' οὖν; ὁ Schneidewin) τί ἔστιν; 733, 753, τί εἶπας; 917. Δικαιολογημένη εἶναι καὶ ἡ χασμωδία ἐν τῷ εὐ διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ὀμήρου Σοφ. Τυρ. 959 εὐ ἴσθ' ἐκείνον· πρὸς τοῦτοισ ἐν τῇ προσκλήσει ὦ οὗτος Σοφ. Κολ. 1627 ἐν τοῖς ἐπιφωνήμασιν, ὡς: Σοφ. Φλ. 759 ἰὼ ἰὼ δύστηνε σύ Αἰσχ. Ἀγ. 1257 παπαῖ οἶον τὸ πῦρ. Οὐδόλωσ παραδόξος ἡ χασμωδία, ἂν ἐν τῷ τριμέτρῳ ὁ στίχος τελευτᾷ εἰς φωνῆεν καὶ ὁ ἐπόμενος ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνήεντος, ὡς: Αἰσχ. Περ. 260. ὅτι Ἡμάρτες, 377 ὅτι Ὀργῆς, Σοφ. Αἴξ. 916 ἐπεὶ οὐδέεις. 1273 ἦνικα Ἐρκέων. Ἠλ. 1362 ἐγὼ Ἡχθηρα. Εὐρ. Ἰππόλ. 722 ἐγὼ Εὐρημα. Οἱ κωμικοὶ τούναντίον ἐπιτρέπουσι τὴν χασμωδίαν συχνά. Ἐκτὸς τῆς συχωρημένης τοῦ τί πρὸ μακρᾶς συλλαβῆς ἐν τῇ ἄρσει, ὡς: τί εἶπας, τί οὐ, τί αὐ, τί ἦν, καὶ ὅτι οὐκ ἄρισ. Ἰππ. 104, ἀπαντᾷ ἡ χασμωδία καὶ ἐν τῷ τί, ὅτι πρὸ βραχέος φωνήεντος, ὡς: Ὀρν. 172 τί ἂν οὖν ποιοῖμεν; Πλ. 1161 καὶ τί ἐτ' ἐρεῖς; Νερ. 21 τί ὀφείλω; Ἰππ. 53 ὅ,τι ἂν τις ἡμῶν σκευάσῃ. Ἐν τῇ περὶ λίαν συχνά, ὅμως μᾶλλον πρὸ μακροῦ φωνήεντος ὡς: Νερ. 97 περὶ ἡμᾶς, Ἀχ. 39 περὶ εἰρήνης κλπ. πρὸ βραχέος: Βάτρ. 87 περὶ ἐμοῦ, Ἰππ. 1005 καὶ ἐξῆς περὶ Ἀθηναίων, περὶ ἐμοῦ, περὶ ἀπάντων. Συνήθως ἐν τοῖς: οὐδὲ εἰς, μηδὲ εἰς (ἦδη ὁ Ἰππόναζ ἀπίσπ. Bergk μηδὲ εἰς, συχνά ἐν τῷ δωρ. Ἐπιχάρμῳ ἀποσπ. 79 (2) Ἀρήνσιος οὐδὲ εἰς, ὁ ἴδιος 126 (35) οὐδὲ ἐν, 134 (10) οὐδὲ εἰς. 137, 13) Ἀριστ. Πλ. 138, 1115 οὐδὲ ἐν, 37 μηδὲ ἐν, 1182 οὐδὲ εἰς, Λυσ. 1044 οὐδὲ ἐν, συχνότερον παρὰ τοῖς μεταγενετέροις κωμικοῖς, λίαν δὲ συχνά καὶ ἐν τῇ ἀττ. πεζῇ γλώσσῃ, ὡς: Ξενοφῶν Ἑλλ. 2, 3, 29. Πλάτ. Νομ. 648 κλπ. Ἐν τῷ ὦ: Ἄρισ. Λυσ. 572 ὦ ἀνόητοι. Πλ. 374 ὦ Ἠράκλεις καὶ ἄλλοθι. Ἐν τῇ ἐπαναλήψει τῆς αὐτῆς λέξεως: Αἰσχ. Ἀγ. ὁτοιοί, Λυκεῖ Ἄπολλον, οἱ ἐγὼ ἐγὼ.

§. 4. Ἐν τοῖς λυρικοῖς μέρεσι τῶν τραγικῶν ἐπιτρέπεται ἡ χασμωδία κατὰ τὰς ἐξῆς περιστάσεις: α) ἐν ταῖς ἀναφωνήσεσιν ὅθεν συνήθως ἐν τοῖς ἐπιφωνήμασι β) ἐν ταῖς προσφωνήσεσι γ) ἐν ταῖς ἐρω-

τήσσι δ' ὅταν αἰ λέξεις, ἐν αἷς εὐρίσκεται ἡ χασμωδία, ἔχουσιν ἰδίαν ἔμφρασιν· διότι καθ' ὅλας ταύτας τὰς περιστάσεις ἐπέρχεται ἀνάπαυλά τις, ἥτις δύναται νὰ φανῆ καὶ ἐκ τούτου ὅτι ἐνταῦθα βραχεῖα συλλαβὴ συνήθως λαμβάνεται ὡς μακρά· Σοφ. Κολ. 188 ἄγε νῦν σὺ με, παῖ, ἴν' ἂν εὐσεβίας; (ἀνάπαιστο); ἐν τῷ τέλει τῶν δοχμίων Εὐρ. Ἰππ. 364 ὀλοῖμαν ἔγωγε, πρὶν σ' ἂν φίλαν/κατανύσαι φρένα, ἰὼ μοι φεῦ φεῦ. Αἴσχ. 7Θ, 93 μάκαρος εὐεδροί, ἀκμάζει· Εὐρ. Ὀρ. 318 ὦ περοφόροι ποτινιαῖδες θεαί, ἀθάκχευτον. 1353 ἰὼ ἰὼ τόχα, ἕτερον. Ἠλ. 591 νίκων, ὦ φίλα, ἄνεχε. Αἴσχ. Ἀγ. 1117 ἄ ἰδοῦ' ἄπεχε. Εὐρ. Ὀρ. 146 φίλα φωνεῖ μοι Χορ. ἰδ' ἀτρεμκίαν (μετὰ μεταβολὴν τοῦ προσώπου). Ἄνδρ. 842 ἐκ χειρὸς ἠγρεῦσω; ἀπόδος. Φοῖν. 1295 πότερον αἰμῖζει; ἰὼ μοι πόνων. Σοφ. Ἄντ. 1319 ἐγὼ γὰρ σ' ἐγὼ ἔκτανον, ὦ μέλεος. Ἐνταῦθα κεῖται μεγάλη δύναμις ἐν τῷ ἐγὼ ἔκτ., ὅπερ δεκνύει καὶ ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἐγὼ πρὸς. Ἀγ. 1530 ἰὼ γὰ γὰ, εἴθ' ἐμ' ἐδέξω (ἀνάπ.). Εὐρ. Ὀρ. 1454 ὄβριμα ὄβριμα, αἰαί. Σοφ. Ἄντ. 1328 ἴτω ἴτω.

§. 5. Ἐκτὸς τούτων ἡ παρ' ἑπικούς μνημονευθεῖσα χασμωδία συχωρεῖται καὶ παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ποιηταῖς, καθ' ἣν λέξις εἰς μακρὸν τελευτῶσα φωνῆεν ἢ δίφθογγον πρὸ ἄλλης λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος βραχύνει τὸ ἑαυτῆς μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον. Αὕτη ἡ συγκεχωρημένη χασμωδία ἀπαντᾷ παρ' Ἀττικοῖς μόνον ἐν τοῖς δακτυλικῶν, ἀναπαιστικῶν, χοριαμβικῶν καὶ ἰωνικῶν ῥυθμοῖς, αὐτῷ π. χ. ἐν ἀναπαιστοῖς Εὐρ. Ἐκάβ. 125 τῷ Θεοσεΐδα δ' ἔζω Ἀθηνῶν. Μήδ. 1085 ἀλλὰ γὰρ ἔστι Μοῦσα καὶ ἡμῖν. Ἠλ. 1316 ἀλλ' ἐγὼ οἶκον ἐξεμί πετρός. Ἀρ. Ν. 321 ἐτέρω λόγῳ ἀντιλογῆσαι· 324 ἡσυχῆ (ἦ) αὐτάς. 345 καὶ ἐξῆ; Κενταύρω ὁμοίαν ἢ παρδάλε; ἢ ταύρω, ἐν δακτύλοις Ἀρ. Ἰππ. 199 ἀπίλλυτα; ἢ σκοροδάμνη· 1015 φράζευ Ἐρεχθεΐδη, λογίων ὄδον, ἦν σοι Ἀπόλλων. 1080 εἰπέ σοι ἐξαλάσθαι· ἐν χοριαμβοῖς Νερ. 512 εὐτυχία γένοιτο τάνθρώπων, ὅτι προήκων· 595 ἀμφί μοι αὐτε, Φοῖβ' ἄναξ. Καὶ οἱ ἀντισπαστικοὶ καὶ δοχμιακοὶ ῥυθμοὶ ἐπιτρέπουσι ταύτην τὴν χασμωδίαν, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ πρώτῃ καὶ δὴ ἀναλελυμένῃ ἄρσει τοῦ ἀντισπαστοῦ εὐρίσκεται. Συνήθως πίπτει ἡ χασμωδία ἐν τῇ πρώτῃ συλλαβῇ τῆς ἀναλελυμένης ἄρσεως, ὡς: Αἴσχ. 7θ. 125 Κάδμου ἐπώνυμον. Εὐρ. 247 ὄρα ὄρα μάλ' αὐ. Σοφ. Αἰ. 349 μόνος ἐμῶν φίλων. 412 πόροι ἀλίρροθοι· σπανιώτερον ἐν τῇ δευτέρᾳ συλλαβῇ, ὡς: Εὐρ. Ἐκάβ. 1067 εἶθε μοι ὁμμάτων. Ἄλλ' ἐν τοῖς τροχαϊκοῖς, λαμβικῶν, κρητικῶν καὶ βακχεϊακῶν ῥυθμοῖς ἀπορεύουσι τὴν χασμωδίαν ταύτην.

§ 6. Ὡς πρὸς τὸ τέλος τοῦ στίχου ἐπιτρέπεται καὶ ὅλου ἡ χασμωδία ἐν μέτροις τοιούτοις, ἅπερ δὲν συνδέονται στενωῶς πρὸς ἄλ-

ληλα, δηλ. τοῖς δακτυλικῶν, λαμβικῶν καὶ τροχαϊκῶν· Σοφ. Αἰ. 1273 ἦνίκα Ἐρκέων. Ἠλ. 1362 ἐγὼ ἤχοηρα. Φιλ. 230 ἐμὲ Ἰμῶν. 482 ὅποι ἦκιστα· τούναντιον δὲ ἐν τοῖς στενωῶς πρὸς ἄλληλα συνδεόμενοις δὲν ἐπιτρέπεται.

HW.

Περὶ τῆς χασμωδίας ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ.

§. 1. Καὶ ὁ πεζὸς λόγος ἀποφεύγει ἐν μέρει τὴν σύμπτωσιν λέξεως εἰς φωνῆεν τελευτώσης μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος, ἰδίως τὴν σύμπτωσιν δύο μακρῶν φωνηέντων ἢ μακροῦ καὶ βραχέος. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι, ὅπου ἡ στίξις ποιεῖ ἀνάπαυλαν, ἡ χασμωδία δικαιολογεῖται ἀρκούντως καὶ ὅτι τοιαύτη ἀνάπαυλα γίνεται οὐ μόνον μετὰ τελείαν σιγῆν ἢ μέσην, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὑποσιγῆν. Πρέπει ὅμως νὰ διακριθῶσιν ἀκριβῶς τὰ διάφορα εἶδη τοῦ πεζοῦ λόγου. Ἐνῷ οἱ ῥήτορες μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἐζήτουν ν' ἀποφεύγωσι τὴν χασμωδίαν, ψέγεται ὁ ἱστορικὸς Θεόπομπος ὑπ' αὐτῶν τῶν παλαιῶν ὅτι κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, τοῦ ῥήτορος Ἰσοκράτους, ἀπέφυγε μετὰ μεγίστης ἀκριβείας τὴν σύμπτωσιν τῶν φωνηέντων. Τούναντιον ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Πλάτων ἐπαινοῦνται, διότι δὲν ἀπέφυγον αὐτήν. Ἡ μὲν ῥητορικὴ τῶν παλαιῶν ἀπῆτει τὴν ἐπιμελεστάτην καὶ τεχνικωτάτην κατασκευὴν τοῦ λόγου, ἐκτεινομένην μέχρι καὶ τῶν μικροτάτων μερῶν, οἱ δὲ ἱστοριογράφοι καὶ φιλόσοφοι, οἵτινες ἐνδιέτριβον μᾶλλον περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑποθέσεως ἢ περὶ τὴν κομψότητα καὶ γλαφυρότητα τῶν τύπων καὶ ἤθελον ἀναγνώστας μᾶλλον ἢ ἀκροατάς, εἶχον δικαίως καὶ πλεῖονα ἐλευθερίαν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ λόγου. Ἄλλα καὶ ὁ μέγιστος ῥήτωρ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Δημοσθένης, ὅστις μᾶλλον διὰ τῆς δεινότητος τῶν ἐνοιῶν ἢ διὰ τῆς χάριτος τοῦ λόγου τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν ἐζήτει νὰ δεσμεύη, δὲν ἀπέφευγε τὴν χασμωδίαν μετὰ μεγάλης προσοχῆς, μάλιστα δὲ φαίνεται συχνὰ ζητῶν αὐτήν, ἵνα τῷ λόγῳ αὐτοῦ σκληρότητά τινα καὶ διὰ τούτου δύναμιν δώσῃ.

§. 2. Οί πρό τοῦ Ἰσοκράτους ῥήτορες, Γοργίας, Ἀντιφῶν, Ἀνδοκίδης, Λυσίας, οὐδόλως προσεπάθουν ν' ἀποφεύγῃσι τὴν χασμωδίαν. Ὁ Ἰσοκράτης ἦτο ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων διδασκάλων τῆς ῥητορικῆς καὶ ῥητόρων, ὅσις, ὅπως γενικῶς εἰς τὴν τεχνικὴν σύνθεσιν τῶν αὐτοῦ λόγων, οὕτω καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας εἰδείξει τὴν μεγίστην ἐπιμέλειαν καὶ τὴν περιεργωτάτην, μάλιστα δύναται τις εἰπεῖν, μικρολόγον ἀκριβείαν(1). Ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ ὑπάρχει διάκρισις μεταξὺ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν δικανικῶν λόγων, διότι ἐν ἐκείνοις ἡ χασμωδία ἐπιτρέπεται πολὺ σπανιώτερον ἢ ἐν τούτοις τοῖς ἤττον τεχνικῶς ἐξεργασμένοις. Σπανίως εὐρίσκεται χασμωδία ἐν τῷ: δὲ, τὲ, μὲ, σὲ, ὥστε, ὡς: Φίλ. 112, 150 σε οὐκ, 91, 47 ὥστε ἀπεστερήθησαν, περὶ Εἰρ. 179, 97 ὥστε οὐδὲ, ὡσαύτως σπανίως ἐν τῷ οὐδέτ. πληθ. εἰς α, ὡς: Πανηγ. 73, 156 τοιαῦτα εἰς. Ἄρχ. 131, 74 ὅσα ἄν' περὶ Εἰρ. 164, 25 πολλά ἄν, λίαν σπανίως νίσις ἐν τῇ αἰτιατικῇ τῆς III κλίσεως, ὡς: Πανηγ. 71, 146 διὰ φουλότητα ἐν, συνηθέστερόν πως ἐν τοῖς ἐπιφθέμασιν εἰς α, ὡς: Πλατ. 297, ὃ μάλισα ἀγανακτοῦμεν, λίαν σπανίως ἐν τῷ οὐδ. τῆς ἀντωνυμ. εἰς ο, ὡς. Παναθ. 268, 170 κάκεινο ὑποδείζοντας. Ἄλλ' ἢ ἡ ἀκριβεία τοῦ Ἰσοκράτους προβαίνει τόσον, ὥστε καθ' ὅλου σπανίως ἐπιτρέπει τὴν χασμωδίαν, ὅπῃ διὰ τῆς στίξεως ἐπέρχεται ἀνάπαυλά τις, ὡς: περὶ τοῦ Ζεύ. 347, ὃ γένοιτο· εἰδότες, 349, 15 νομίζοιτε· ἀναμνήσθητε κλπ. (2)

(1) Διον. Ἀλικαρ. περὶ συνθ. ὀνομάτων κεφ. 23 σελ. 367 Schaefer: φωνηέντων μὲν γὰρ ἀντιτυπίαν (τύμπτωσιν) οὐκ ἄν τις οὐδεμίαν εὖροι, ἐν γούν οἷς παρεθίμην ἀριθμοῖς, αἴσμαι δ' οὐδ' ἐν ὅλῳ τῷ λόγῳ (ὀηλ. τῷ Ἀρεοπαγιτικῷ). Ἰταν δ' ὁρθῶς κρίνει ὁ Κουσιλιανός: 9, 4, 35: non tamen id (ὀηλον) εἶ ἡ χασμωδία) ut crimen ingens expavesendum est, ac nescio negligentia in hoc an sollicitudo sit peior. Inhibeat enim necesse est hic metus impetum dicendi et a potioribus avertat. Quare ut negligentiae est pars hoc pati, ita humilitatis ubique perhorrescere, nimisque non immerito in hac cura putant omnes Isoeratem secutos praecipueque Theopompum. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ φοβῆται τις τὴν χασμωδίαν ὡς μέγα ἔγκλημα καὶ δὲν ἠξέουρ ἂν ἡ παραμέλησις ταύτης ἢ ἡ προσοχὴ εἶναι χείρων, διότι ἀναγκαιῶς ὁ φόβος οὗτος θέλει ἀνακόπτει τὴν ὁρμὴν τοῦ λόγου καὶ ἀποτρέπει ἀπὸ τῶν κρειτόνων. Ὅθεν ὡς ἀμέλειά τις ἐστὶ τὸ ἀνέχεσθαι ταύτην, οὕτω μικροπρέπεια τὸ φοβεῖσθαι ταύτην πανταχοῦ, καὶ ἅπαντες δικαίως νομίζουσι τὸν Ἰσοκράτη καὶ μάλιστα τὸν Θεόπομπον εἶναι μεθ' ὑπερβολῆς, ἐπεδωξαν τὴν ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας.

(2) Ὁ Benseler προθυμούμενος ν' ἀπαλλάξῃ τὸν Ἰσοκράτην τῆς χασμωδίας βραίνει πολὺ ἔμπρός, διότι ἐν ἀναριθμητοῖς χωρίοις ἀλλοιῶσθαι τὴν γραφὴν παρὰ τὸ κύριον τῶν χειρογράφων. Ἀναγνωρίζεται μὲν ὁ φόβος τοῦ Ἰσοκρά-

§. 3. Ὁ Δημοσθένης προσπαθεῖ μὲν καὶ τὴν χασμωδίαν ν' ἀποφύγῃ, ὥστε ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ εὐρίσκειται τοῖς μὲν μεγάλῃν τέχνην ἐξεργασθεῖσι πολιτικοῖς, δύναται τις ν' ἀναγνώσῃ ὀλοκλήρους σελίδας χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ χασμωδίαν, ἀλλὰ δὲν ἐπιδιώκει τοῦτο περιέργως καὶ σχεδὸν ὀχληρῶς, ὅπως καταφαίνεται ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Ἰσοκράτους, διότι βλέπομεν ὅτι καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς τὴν χασμωδίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποφεύγει, εὐρίσκονται ὄχι ὀλίγα παραδείγματα καὶ τοῦ ἐναντίου. Ὅθεν κακῶς ποιοῦσι κριτικοὶ τινες ζητοῦντες ἐναντίον τοῦ κύριου τῶν χειρογράφων νὰ ἐξαλείψωσι τὰς παρὰ Δημοσθένει χασμωδίας.

§. 4. Οἱ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰσοκράτους καὶ Δημοσθένους καὶ μετ' αὐτοῦ ζῶντες ῥήτορες ὀλιγώτερον τῶν δύο τούτων προσεπάθουν ν' ἀποφεύγῃσι τὴν χασμωδίαν, ἐπέτρεπον ὅμως ταύτην ὀλιγώτερον τῶν παλαιότερων ἐκείνων ῥητόρων. Ὁ Ἰσάιος παρημέλησεν ὅλως ἐν τοῖς αὐτοῦ προτέροις λόγοις τὴν χασμωδίαν καὶ πρῶτον ἐκ τοῦ 360 Π. X. ἤρχισεν ἐπιμελέστερον ν' ἀποφεύγῃ ταύτην καὶ ἐν τοῖς τελευταίοις αὐτοῦ λόγοις (περὶ Κίρωνος κλήρου καὶ περὶ Κλεωνύμου κλήρου) εὐρίσκονται λίαν ὀλίγα παραδείγματα ταύτης. Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ῥήτορος Δημάδου διεσώθη μόνον ἀπόσπασμα τοῦ λόγου αὐπὲρ τῆς δωδεκαετίας, ἐν ᾧ 179, 9 εὐρίσκεται μόνον ἡ συγγνωστὴ χασμωδία χιλίων ταφῇ Ἀθηναίων. Ὁ Λυκοῦργος καὶ ὁ Δεῖναρχος δὲν ἀποφεύγουσι μὲν τὴν χασμωδίαν περιέργως, ἀλλ' ὅμως καθ' ὅλου δὲν εὐρίσκεται παρ' αὐτοῖς λίαν συχνὴ, συχνότερα δὲ εἶναι παρ' Ἀισχίνῃ καὶ Ἰπερείδῃ.

§. 5. Ἐκ τῶν ἱστοριογράφων οὐδεὶς παρημέλησε τὴν χασμωδίαν μᾶλλον τοῦ Θεουκιδίδου. Παρ' αὐτῷ, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ἡ ὀλιγωρία τῆς χασμωδίας εἶναι κανὼν, ἢ δὲ ἀποφυγὴ ταύτης ἐξαιρέσις. Ὁ Ξενοφῶν δὲν ἔχει μὲν τὸν φόβον τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὴν χασμωδίαν, ζητεῖ ὅμως συχνότερον τοῦ Θεουκιδίδου ν' ἀποφύγῃ αὐτήν. Ὅ,τι περὶ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τοῦ φιλοσόφου Πλάτωνος. Ὁ Θεόπομπος τούναντίον, ὃ ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Ἰσοκράτους ἐξεληθὼν καὶ κατὰ πρῶτον μὲν εἰς τὴν ῥητορικὴν ἐπιδοθεὶς, εἶτα δὲ κατὰ συμβουλήν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ

τους πρὸς τὴν χασμωδίαν, ἀλλ' εἶναι παραδειγματῆς ὅτι οὗτος ἐπιτρέπει ἐνίοτε τὴν χασμωδίαν ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων, ἐν αἷς οὔτε ἐκθλιψίς οὔτε κρῆσις δύναται νὰ γείνη καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις: ἐν ταῖς εἰς τελευτῶσιν λέξεσιν, ἐν τῷ κλ, ἐν τῷ αἰ τοῦ ἄ. προσ. τῆς ὀρις. καὶ τοῦ ἀπαρεμφ. τέλος ἐν τῷ ε, α, ο (πρὸ τοῦ α, ε, η) καὶ τέλος ἀρκετὰ συχνά, ὅταν διὰ τῆς στίξεως ἐπέρχεται ἀνάπαυλα.

εἰς τὴν ἱστοριογραφίαν, λαβὼν ἐπιγραφὴν τοῦ λεκτικοῦ αὐτοῦ τὸν Ἰσοκράτην ἀποφεύγει τὴν χασμωδίαν ἐπὶ ἰσῆς περισσοῦς ἐπιμελείας, μεθ' ὅσης καὶ ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. Τὸν Θεόπομπον φαίνεται ἀκολουθήσας ὁ Πολύβιος, λίαν ὀλίγας χασμωδίας ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ ἔχων. Ὁ Πλούταρχος ζητοῖ μὲν τὸν Θεόπομπον καὶ Πολύβιον μετ' ἐπιμελείας ἀποφεύγων τὴν χασμωδίαν καὶ ἰδίως τὴν συνιστάμενην εἰς τὴν σύμπτωσιν ἐξ ἰσῆς ἢ μακροῦ καὶ βραχείου φωνήεντος, ἀλλ' ἐν τοῖς λοιποῖς δὲν πράττει τοῦτο μετὰ μεγάλης λίαν ἀκριβείας. Ἐκ τῶν ὑστέρων δεικνύουσιν ὅτι, ὡς Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, ὄχι ὅλως μικρὸν φόβον εἰς τὴν σύμπτωσιν τῶν φωνηέντων, ἄλλοι δὲ τὸναντίον, ὡς ὁ Ἄριανος, Δίων Κασσιος, Ἡρωδιανὸς, Αἰλιανὸς, δὲν ἔδωκαν εἰς τὸ πᾶν οὐδεμίαν προσοχὴν.